

Si të mbrohen gazetarët dhe akterët e tjerë të medias?

Këshilli i Evropës
DGI(2020)11

Udhëzues zbatimi i Rekomandimit CM/Rec(2016)4
për mbrojtjen e gazetarisë dhe sigurinë e gazetarëve
dhe të akterëve të tjerë të medias

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Opinionet e shprehura në këtë punim janë përgjegjësi e autorit/autorëve dhe nuk reflektojnë domosdoshmërisht politikën zyrtare të Këshillit të Evropës.

Të gjitha kërkesat në lidhje me riprodhimin ose përkthimin e gjithë këtij dokumenti ose një pjese të tij duhet t'i drejtohen Drejtorisë së Komunikimit (F-67075 Strasbourg Cedex ose publishing@coe.int).

Të gjitha korrespondencat e tjera në lidhje me këtë dokument duhet t'i adresohen Drejtorisë së Përgjithshme të të Drejtave të Njeriut dhe Sundimit të Ligjit.

Faqosja: Këshilli i Evropës

Fotot: Shutterstock

© Këshilli i Evropës, Qershor 2020

Si të mbrohen gazetarët dhe akterët e tjerë të medias?

Udhëzues zbatimi

për tema të përzgjedhura sipas shtyllave të Mbrojtjes dhe
Ndjekjes nga Udhëzimet e Rekomandimit CM/Rec(2016)4
për mbrojtjen e gazetarëve dhe sigurinë e gazetarëve dhe të
akterëve të tjerë të medias

DGI(2020)11

Përmbajtja

.....	1
I. Hyrja dhe metodologjia	6
II. Analiza e fushave të përzgjedhura të shtyllës së mbrojtjes së udhëzimeve të Rekomandimit CM/Rec(2016)4.....	8
A. Mekanizmat e paralajmërimit të hershëm, e reagimit të shpejtë dhe masat e mbrojtjes për të siguruar sigurinë e gazetarëve (paragrafët 8 - 10 të Udhëzimeve).....	8
a. Treguesit	8
b. Tekstet e referencës dhe burimet e tjera përkatëse	9
Statistikat	9
Mbrojtja e përkohshme	9
Mekanizmat e paralajmërimit të hershëm/reagimit të shpejtë	10
Bashkëpunimi me Platformën e Këshillit të Evropës për të promovuar mbrojtjen e gazetarisë dhe sigurinë e gazetarëve	10
Mbrojtja e jetës nga rreziku real dhe i menjëhershëm	10
Sigurimi efektiv dhe në kohë i mbrojtjes nga policia	10
Skemat që sigurojnë zhvendosje, shtëpi të sigurta ose strehim	11
Mekanizmat gjithëpërfshirës të mbrojtjes kombëtare.....	11
c. Praktika dhe iniciativa të vlefshme që ofrojnë udhëzime në këtë fushë	11
Mekanizmat e paralajmërimit të hershëm/reagimit të shpejtë	11
Bashkëpunimi me Platformën e Këshillit të Evropës për të promovuar mbrojtjen e gazetarisë dhe sigurinë e gazetarëve	13
Mbrojtja e jetës nga rreziku real dhe i menjëhershëm	13
Sigurimi efektiv dhe në kohë i mbrojtjes nga policia	13
Skemat që sigurojnë zhvendosje, shtëpi të sigurta ose strehim	14
Mekanizmat gjithëpërfshirës të mbrojtjes kombëtare.....	15
Masa të tjera që synojnë mbrojtjen	16
d. Sugjerimet për zbatim	17
Mbrojtja e përkohshme	17
Mekanizmat e paralajmërimit të hershëm/reagimit të shpejtë	17
Bashkëpunimi me Platformën e Këshillit të Evropës për të promovuar mbrojtjen e gazetarisë dhe sigurinë e gazetarëve	17

Mbrojtja e jetës nga rreziku real dhe i menjëhershëm	18
Sigurimi efektiv dhe në kohë i mbrojtjes nga policia	18
Mekanizmat gjithëpërfshirës të mbrojtjes kombëtare.....	18
Masa të tjera që synojnë mbrojtjen	19
B. Trajnimi për mbrojtjen e gazetarëve (paragrafi 12 i udhëzimeve).....	19
a. Treguesit	20
b. Tekstet e referencës dhe burimet e tjera përkatëse	20
Synimi i trajnimit	20
Programe trajnimi për autoritete dhe agjentë shtetërorë	21
Faktorët e rrezikut specifik për gjini	21
c. Praktika dhe iniciativa të vlefshme që ofrojnë udhëzime në këtë fushë	22
Programe trajnimi për autoritete dhe agjentë shtetërorë	22
Përfshirja e IKDNj-ve dhe shoqatave të gazetarëve	23
d. Sugjerimet për zbatim	23
Programe trajnimi për autoritete dhe agjentë shtetërorë	23
Përfshirja e IKDNj-ve dhe shoqatave të gazetarëve	24
C. Zbatimi diskriminues ose arbitrar i legjislacionit ose sanksioneve për të heshtur gazetarët dhe akterët e tjerë të medias (paragrafi 13 i Udhëzimeve)	24
a. Treguesit	25
b. Tekstet e referencës dhe burimet e tjera përkatëse	26
Statistikat	26
Masa të përgjithshme për të kundërshtuar zbatimin diskriminues ose arbitrar të legjislacionit ose sanksioneve për të heshtur gazetarët dhe akterët e tjerë të medias	26
Kufizimi në përdorim të procesit penal	26
Mbrojtja e burimeve gazetareske	27
Masat për të kundërshtuar zbatimin diskriminues ose arbitrar të legjislacionit për shpifje	28
Parandalimi i kompensimit joproporcional të dëmeve në veprimet civile.....	28
Heqja e sanksioneve penale për shpifje	29
Heqja e mbrojtjes së shtuar për figurat publike nga kritikrat dhe vëzhgimi publik	29
Kundërshtimi i abuzimit të ligjit dhe/ose procesit ligjor në rastet e shpifjes	29
c. Praktika dhe iniciativa të vlefshme që ofrojnë udhëzime në këtë fushë	31
Masat për të kundërshtuar zbatimin diskriminues ose arbitrar të legjislacionit për shpifje	31
Reforma gjithëpërfshirëse ligjore që aplikojnë lloje të ndryshme të masave....	31

Heqja e mbrojtjes së shtuar për figurat publike nga kritikrat dhe vëzhgimi publik	32
Kundërshtimi i abuzimit të ligjit dhe/ose procesit ligjor në rastet e shpifjes	32
d. Sugjerimet për zbatim	33
Masa të përgjithshme për të kundërshtuar zbatimin diskriminues ose arbitrar të legjislacionit ose sanksioneve për të heshtur gazetarët dhe akterët e tjerë të medias	33
Mbrojtja e burimeve të gazetarëve	33
Masat për të kundërshtuar zbatimin diskriminues ose arbitrar të legjislacionit për shpifje	33
Kundërshtimi i abuzimit të ligjit dhe/ose procesit ligjor në rastet e shpifjes	34
D. Roli i gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias që mbulojnë demonstrata dhe ngjarje të tjera (paragrafi 14 i Udhëzimeve)	35
a. Treguesit	36
b. Tekstet e referencës dhe burimet e tjera përkatëse	36
Parandalimi/pengimi i mbulimit medial të demonstratave dhe ngjarjeve të tjera	36
Mbrojtja e gazetarëve nga dhuna policore	37
c. Praktika dhe iniciativa të vlefshme që ofrojnë udhëzime në këtë fushë	38
Parandalimi/pengimi i mbulimit medial të demonstratave dhe ngjarjeve të tjera	38
Mbrojtja e gazetarëve nga dhuna policore	38
d. Sugjerimet për zbatim	39
Parandalimi/pengimi i mbulimit medial të demonstratave dhe ngjarjeve të tjera	39
Mbrojtja e gazetarëve nga dhuna policore	40
E. Armiqësia dhe minimi i integritetit të gazetarëve nga autoritetet publike (paragrafi 15 i Udhëzimeve)	40
a. Treguesit	40
b. Tekstet e referencës dhe burimet e tjera përkatëse	41
Statistikat e dhunës psikologjike ndaj gazetarëve	41
Vetëpërmbajtje dhe dënim i të gjitha sulmeve ndaj gazetarëve nga autoritetet publike	41
c. Praktika dhe iniciativa të vlefshme që ofrojnë udhëzime në këtë fushë	42
Dënim nga autoritetet i të gjitha sulmeve ndaj gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias	42
Planet kombëtare gjithëpërfshirëse të veprimit dhe fushatat	42
Iniciativa për bashkëpunim ndërkombëtar	42
d. Sugjerimet për zbatim	44

Dënim nga autoritetet publike i të gjitha sulmeve ndaj gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias	44
Planet gjithëpërfshirëse të veprimit dhe fushatat.....	44
Bashkëpunimi ndërkombëtar	44
III. Analiza e fushave të përzgjedhura PROKURORITE shtyllës së ndjekjes penale të udhëzimeve të Rekomandimit CM/Rec(2016)4.....	45
A. Kërkesat për një hetim efektiv dhe kërkesat operacionale për të frenuar pandëshkueshmërinë (paragrafët 17-22 dhe 24-25 të Udhëzimeve).....	45
a. Treguesit	46
b. Tekstet e referencës dhe burimet e tjera përkatëse	47
Statistikat e pandëshkueshmërisë	47
Detyrimi për të kryer një hetim efektiv	47
Pavarësia e hetimit.....	48
Saktësia e hetimit	49
Gjithëpërfshirja e hetimit.....	49
Shpejtësia e hetimit.....	50
Vëzhgimi publik gjatë hetimit/qasjes ndaj viktimave ose familjeve të tyre.....	50
Kërkesa të tjera praktike/operacionale për të frenuar pandëshkueshmërinë .	50
Njësitë e specializuara për hetime me ekspertizë në të drejtat ndërkombëtare të njeriut dhe aranzhime të tjera prokuroriale të përshtatura për hetimin e krimeve të kryera ndaj integritetit fizik/moral të gazetarëve	50
Gjyqësor i pavarur dhe i paanshëm.....	51
Siguria e gjyqtarëve, prokurorëve, avokatëve dhe dëshmitarëve	51
Aplikimi i dënimeve të rënda, heqja e afateve të parashkrimit për ndjekje penale dhe amnistitë dhe faljet kufizuese për kategori të caktuara të krimeve.....	51
Mbledhja e statistikave dhe masat e tjera të nevojshme për të frenuar pandëshkueshmërinë	52
c. Praktika dhe iniciativa të vlefshme që ofrojnë udhëzime në këtë fushë	52
Hetimi i pavarur dhe efektiv	52
Kërkesa të tjera praktike/operacionale për të frenuar pandëshkueshmërinë .	53
Njësitë e specializuara për hetime me ekspertizë në të drejtat ndërkombëtare të njeriut ose aranzhime të tjera të përshtatura për hetimin e krimeve të kryera ndaj integritetit fizik/moral të gazetarëve	53
Hetime të veçanta gjyqësore ose jo-gjyqësore/hetime nga organe të pavarura të specializuara	55
Ndëshkime të rënda për zyrtarët publikë të cilët, nga neglizhimi, bashkëpunimi ose projektimi veprojnë në një mënyrë që parandalojnë ose pengojnë hetimin, ndjekjen penale ose ndëshkimin e atyre që janë përgjegjës për krimet.	56

Mbledhja e statistikave dhe masat e tjera të nevojshme për të frenuar pandëshkueshmërinë	57
d. Sugjerimet për zbatim	57
Hetimi i pavarur dhe efektiv	57
Kërkesa të tjera praktike/operacionale për të frenuar pandëshkueshmërinë .	58
Hetime të veçanta gjyqësore ose jo-gjyqësore/hetime nga organe të pavarura të specializuara	58
Ndëshkime të rënda për zyrtarët publikë të cilët, nga neglizhimi, bashkëpunimi ose projektimi veprojnë në një mënyrë që parandalojnë ose pengojnë hetimin, ndjekjen penale ose ndëshkimin e atyre që janë përgjegjës për krimet.	59
Mbledhja e statistikave dhe masat e tjera të nevojshme për të frenuar pandëshkueshmërinë	59
B. Mjetet juridike në dispozicion të gazetarëve dhe të afërmve të tyre (paragrafi 23 i Udhëzimeve).....	59
a. Treguesit	59
b. Tekstet e referencës dhe burimet e tjera përkatëse	60
c. Praktika dhe iniciativa të vlefshme që ofrojnë udhëzime në këtë fushë	60
d. Sugjerimet për zbatim	61
Shtojcë	63

I. Hyrja dhe metodologjia

Sulmet ndaj gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias përbëjnë veçanërisht shkelje serioze të të drejtave të njeriut sepse ato synojnë jo vetëm individët, por privojnë të tjerët nga e drejta e tyre për të marrë informacion, duke kufizuar kështu debatin publik, i cili është në zemër të demokracisë pluraliste. Në kuadër të reagimit ndaj nivelit alarmant dhe të papranueshëm të kërcënimeve ndaj gazetarëve dhe akterëve të medias në Evropë, dhe duke pasur parasysh efektin dëmtues në funksionimin e shoqërisë demokratike, në prill 2016, Komiteti i Ministrave i Këshillit të Evropës e miratoi Rekomandimin CM/Rec(2016)4 për mbrojtjen e gazetarisë dhe sigurinë e gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias (këtu e tutje - Rekomandimi CM/Rec(2016)4, Rekomandimi).¹ Rekomandimi është instrumenti i vetëm ndërkombëtar që siguron udhëzime shtetëse për shtetet anëtare për të vepruar në fushat e parandalimit, mbrojtjes, ndjekjes penale, promovimit të informacionit, arsimit dhe vetëdijesimit me synimin për të siguruar mbrojtjen efektive të gazetarisë dhe sigurinë e gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias.

Pavarësisht këtij standardi të rëndësishëm, situata në fushën e sigurisë së gazetarëve për fat të keq është duke u degraduar edhe më tutje. Deri në fund të vitit 2019, Platforma e Këshillit të Evropës për të promovuar mbrojtjen e gazetarisë dhe sigurinë e gazetarëve (Platforma), kishte regjistruar gjithsej 652 alarme, me rritje të incidenteve nga viti në vit, me përjashtim të vitit 2017. Në përgjithësi, gati gjysma e të gjitha alarmeve u shënuan në 'kategorinë 1' që i mbulojnë shkeljet më të rënda dhe dëmtuese të lirisë së medias, të tilla si vrasja dhe kërcënimet e drejtpërdrejta me jetë, sulmet fizike, përdorimi i dhunës, ndalimi i zgjatur arbitrar ose burgimi dhe mbyllja arbitrare e një medie, me gjithsej 26 gazetarë të vrarë në shtetet anëtare të Këshillit të Evropës. Shënjestrimi i pamëshirshëm i gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias tregon nevojën urgjente për veprim të dyfishtë në parandalimin, mbrojtjen dhe ndjekjen penale të vrasjeve të tilla.

Ndërsa Këshilli i Evropës po punon vazhdimisht në zbatimin e Rekomandimit CM/Rec(2016)4 duke i mbështetur autoritetet kombëtare përmes aktiviteteve të asistencës së bashkëpunimit dhe duke ofruar përgjigje ndaj sfidave të lirisë së medias dhe sigurisë së gazetarëve, kërkohet zbatim më strategjik dhe më sistematik i Rekomandimit. Komiteti Drejtues i Këshillit të Evropës për Media dhe Shoqëri të Informacionit (CDMSI) ka zhvilluar kështu një strategji zbatimi për Rekomandimin CM/Rec(2016)4 e cila parasheh, si njëra nga shtyllat kryesore të tij, Udhëzuesin aktual të zbatimit.

Ky dokument synon t'iu ndihmojë shteteve anëtare në zbatimin e fushave të përzgjedhura të shtyllave të mbrojtjes dhe ndjekjes penale të udhëzimeve që gjenden në Shtojcën e Rekomandimit dhe të sigurojë udhëzime për palët e tjera të interesit siç janë gazetarët dhe akterët e tjerë të medias.² Si arritje përfundimtar, udhëzuesi ka për qëllim t'i mbështesë shtetet anëtare në hartimin, bazuar në Rekomandimin e Këshillit të Evropës CM/Rec(2016)4 dhe praktikën ekzistuese të shteteve anëtare të Këshillit të Evropës dhe juridiksione të tjera, plane kombëtare të dedikuara të veprimit për sigurinë e gazetarëve, krijimin e një programi gjithëpërfshirës dhe efektiv të aktivitetit, me prioritet të bazuara në urgjencë dhe burime të përshtatshme për zbatimin e tyre.

¹ Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut ka pranuar në mënyrë të përsëritur që individë, organizata të shoqërisë civile, sinjalizues dhe akademikë, përveç gazetarëve profesionistë dhe medias, të gjithë mund të japin kontribut të vlefshëm në debatin publik, duke luajtur kështu një rol të ngjashëm ose ekuivalent me atë të luajtur tradicionalisht nga media e institucionalizuar dhe gazetarët profesionistë.

² Udhëzimet ofrojnë udhëzime për shtetet anëtare se si ta përmbushin detyrimin e tyre për të mbrojtur në mënyrë efektive gazetarinë, sigurinë e gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias.

Fushat me prioritet janë identifikuar në konsultim me shoqërinë civile dhe shoqatat e gazetarëve përmes një pyetësoi, duke marrë parasysh prioritetet e vendosura nga organet/departamentet e ndryshme të Këshillit të Evropës që punojnë në fushën e sigurisë së gazetarëve dhe të mbrojtjes së gazetarisë.

Për secilën fushë me prioritet të identifikuar në shtyllat e Rekomandimit për mbrojtje dhe ndjekje penale, Udhëzuesi i zbatimit:

- **Vendos treguesit** në mënyrë që të gjenerojë informacion bazë krahasuar me të cilin mund të vlerësohet progresi në zbatimin e Rekomandimit;
- **Jep informacione themelore**, përfshirë referencat në praktikën gjyqësore të Gjykatës Evropiane të të Drejtave të Njeriut dhe burime të tjera;
- **Thekson praktika të vlefshme në fushën**³ që janë paraqitur deri më tani, duke marrë parasysh si kontributin e gazetarëve ashtu edhe të shoqatave të gazetarëve, si dhe kontributet e shteteve anëtare;⁴
- **Jep sugjerime për autoritetet shtetërore** për mënyrat e mundshme të zbatimit të Rekomandimit, përfshirë në bashkëpunim me palët e tjera të interesit;
- **Ofron një mjet të vetëvlerësimit për shtetet anëtare** në formën e një pyetësoi për t'i ndihmuar ata ta shqyrtojnë gjendjen e zbatimit të Rekomandimit në juridiksionet e tyre përkatëse (shih Shtojcën).

³ Praktikrat e vlefshme të përfshira në këtë Udhëzues zbatim i nuk synojnë të jenë të plota, as efektet e as funksionimi i tyre nuk janë testuar ose vëzhguar nga dora e parë nga Sekretariati i Këshillit të Evropës.

⁴ Praktikrat e vlefshme të shteteve anëtare iu komunikuan Sekretariatit të Divizionit të Medias dhe Internetit të Këshillit të Evropës përmes pyetësorëve në vitin 2016 dhe 2019.

II. Analiza e fushave të përzgjedhura të shtyllës së mbrojtjes së udhëzimeve të Rekomandimit CM/Rec(2016)4

A. Mekanizmat e paralajmërimit të hershëm, e reagimit të shpejtë dhe masat e mbrojtjes për të siguruar sigurinë e gazetarëve (paragrafët 8 - 10 të Udhëzimeve)

8. *Legjislacioni që penalizon dhunën ndaj gazetarëve duhet të mbështetet nga mekanizmat e zbatimit të ligjit dhe mekanizmat e dëmshpërblimit për viktimat (dhe familjet e tyre) që janë efektive në praktikë. Duhet të merren masa të qarta dhe adekuate për forma efektive urdhëruese dhe parandaluese të mbrojtjes së përkohshme për ata që përballen me kërcënime me dhunë.*

9. *Autoritetet shtetërore kanë për detyrë të parandalojnë ose të shtypin veprat penale ndaj individëve kur ata dinë, ose duhet të kishin ditur, për ekzistencën e një rreziku real dhe të menjëhershëm për jetën ose integritetin fizik të këtyre individëve nga aktet kriminale të një pale të tretë dhe të marrin masat brenda fushëveprimit të kompetencave të tyre, të cilat, gjykuar në mënyrë të arsyeshme, mund të pritët ta shmangin atë rrezik. Për ta arritur këtë, shtetet anëtare duhet të marrin masat e duhura parandaluese operationale, të tilla si ofrimi i mbrojtjes nga policia, veçanërisht kur kërkohet nga gazetarë ose akterë të tjerë të medias, ose evakuimi vullnetar në një vend të sigurt. Këto masa duhet të jenë efektive dhe në kohë dhe duhet të hartohen duke marrë parasysh rreziqet specifike gjinore me të cilat përballen gazetaret femra dhe akterët e tjerë femra të medias.*

10. *Shtetet anëtare duhet të inkurajojnë krijimin dhe të mbështesin funksionimin e mekanizmave të paralajmërimit të hershëm dhe të reagimit të shpejtë, të tilla si linjat telefonike hotline, platformat në internet ose pikat e kontaktit emergjent 24 orësh, nga organizatat e medias ose shoqëria civile, për të siguruar që gazetarët dhe akterët e tjerë të medias kanë qasje të menjëhershme në masat mbrojtëse kur kërcënohen. Nëse krijohen dhe drejtohen nga shteti, mekanizmat e tillë duhet t'i nënshtrohen mbikëqyrjes domethënëse të shoqërisë civile dhe të garantojnë mbrojtje për sinjalizuesit dhe burimet që dëshirojnë të mbeten anonimë. Shtetet anëtare nxiten të mbështesin dhe bashkëpunojnë me gjithë zemër me platformën e Këshillit të Evropës për të promovuar mbrojtjen e gazetarisë dhe sigurinë e gazetarëve dhe në këtë mënyrë të ndihmojnë në forcimin e kapacitetit të organeve të Këshillit të Evropës për të paralajmëruar dhe për t'iu përgjigjur në mënyrë efektive kërcënimeve dhe dhunës ndaj gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias.*

a. Treguesit

Rreziqet	Masat për shmangien/zbutjen e rreziqeve
Kërcënimet me dhunë	<ul style="list-style-type: none">• Format urdhëruese/parandaluese për mbrojtje të përkohshme ekzistojnë.
Rrezik real dhe i menjëhershëm për jetën ose integritetin fizik të gazetarëve, sinjalizuesve dhe akterëve të tjerë të medias	<ul style="list-style-type: none">• Ekzistojnë mekanizmat e paralajmërimit të hershëm dhe të reagimit të shpejtë, si linjat telefonike hotline ose platformat në internet.• Organizohet dhe sigurohet bashkëpunim efektiv me platformën për të promovuar mbrojtjen e gazetarisë dhe sigurinë e gazetarëve.

	<ul style="list-style-type: none"> • Mbrojtja e jetës nga rreziku real dhe i menjëhershëm sigurohet me anë të: <ul style="list-style-type: none"> - ofrimit efektiv dhe në kohë të mbrojtjes policore, duke marrë parasysh rreziqet specifike gjinore me të cilat përballen gazetaret femra dhe akterët e tjerë femra të medias; - disponueshmërisë së skemave që sigurojnë zhvendosje, shtëpi të sigurta ose strehim; - ekzistimit të mekanizmave gjithëpërfshirës të mbrojtjes kombëtare, kur është e përshtatshme. • Sigurohet mbështetje financiare për trajnimet e sigurisë të dizajnuara posaçërisht për gazetaret femra dhe akterët e tjerë femra të medias. • Masat e tjera që synojnë mbrojtjen vendosen kur është e përshtatshme.
--	--

***b* Tekstet e referencës dhe burimet e tjera përkatëse**

Statistikat

Studimi "Gazetarët nën presion"⁵ thekson se nga 1.000 gazetarë dhe ofrues të tjerë të lajmeve të pyetur për studimin, mbi një e treta besojnë se nuk ka mjete efektive me të cilat ata mund të raportojnë kërcënime. Nga ata që kishin përjetuar kërcënime dhe ndërhyrje të pajustificuara,⁶ 57% nuk e raportuan atë në polici dhe nga ata që e raportuan, 23% nuk ishin të kënaqur me reagimin e policisë.⁷ Mosdija e ndonjë mekanizmi ekzistues ishte arsyeja kryesore e cituar nga gazetarët për mos raportimin e përvojave të ndërhyrjeve të pajustificuara. Një mungesë e tillë e ndërgjegjësimit u shtua nga fakti se gazetarët nuk kishin besim në mekanizmat që ekzistonin dhe kishin frikë nga hakmarrja si rezultat. Mungesa e besimit në mekanizmat ishte në disa raste edhe për shkak të përpjekjeve të pasuksesshme për të raportuar ndërhyrje të pajustificuar në të kaluarën.⁸

Mbrojtja e përkohshme

Qëllimi i formave urdhëruese/parandaluese të mbrojtjes së përkohshme është të ofrojë një mjet të shpejtë juridik për të mbrojtur gazetarët dhe akterët e tjerë të medias nga veprimet e dhunës, duke ndaluar, kufizuar ose përshkruar sjellje të caktuara të kryerësit të veprës. Duke marrë frymëzim nga Neni 53 i Konventës së Këshillit të Evropës për Parandalimin dhe Luftimin e Dhunës ndaj Grave dhe Dhunës në Familje (këtu e tutje - Konventa e Stambollit), për një formë urdhëruese dhe parandaluese të mbrojtjes së përkohshme që të jetë efektive, ajo duhet të ofrojë mbrojtje të menjëhershme dhe të jetë në dispozicion pa procedura të gjata gjyqësore

⁵Studimi "[Gazetarët nën presion - Ndërhyrja e pajustificuar, frika dhe vetëcensura në Evropë](#)", Marilyn Clark dhe Anna Grech, 2017, Këshilli i Evropës.

⁶ Studimi përcakton ndërhyrjen e pajustificuar si "veprime dhe kërcënime ndaj integritetit fizik dhe/ose moral të një gazetari që ndërhyjnë në aktivitetet gazetareske... [që] mund të marrin formën e dhunës reale ose ndonjë formë të presionit të padrejtë (fizik, psikologjik, ekonomik ose juridik) dhe mund të burojnë nga zyrtarë shtetërorë ose publikë, figura të tjera të fuqishme, reklamues, pronarë, redaktorë ose të tjerë".

⁷ Studimi "[Gazetarët nën presion - Ndërhyrja e pajustificuar, frika dhe vetëcensura në Evropë](#)", Marilyn Clark dhe Anna Grech, 2017, Këshilli i Evropës, faqe 9.

⁸ Po aty., faqe 37.

ose ngarkesa të padrejta financiare ose administrative mbi viktimën. Për më tepër, këto urdhra duhet të lëshohen në bazë *ex parte* me efekt të menjëhershëm dhe duhet të jenë të disponueshme pavarësisht, ose përveç, procedurave të tjera ligjore. Së fundmi, sanksionet efektive, proporcionale dhe dekurajuese duhet të parashikohen për çdo shkelje të urdhrave të tillë.

Mekanizmat e paralajmërimit të hershëm/reagimit të shpejtë

Linjat telefonike hotline (linjat e drejtpërdrejta telefonike 24/7) janë ndër format më të zakonshme të mekanizmit të paralajmërimit të hershëm/reagimit të shpejtë që mundësojnë komunikim të menjëhershëm dhe të sigurt në raste emergjente.

Bashkëpunimi me Platformën e Këshillit të Evropës për të promovuar mbrojtjen e gazetarisë dhe sigurinë e gazetarëve

Platforma e Këshillit të Evropës për Promovimin e Mbrojtjes së Gazetarisë dhe të Sigurisë së Gazetarëve (në tekstin e mëtejshëm - Platforma) është një mekanizëm i paralajmërimit të hershëm/reagimit të shpejtë, si dhe një mjet për rritjen e kapacitetit të reagimit të organeve të Këshillit të Evropës dhe për përmirësimin e bashkëpunimit dhe koordinimit me organizatat e tjera ndërkombëtare. Platforma u mundëson partnerët e tij kontribuues (shoqërisë civile dhe shoqatave të gazetarëve) të postojnë alarme, në varësi të proceseve dhe standardeve të tyre të verifikimit. Kur rrethanat e lejojnë, Këshilli i Evropës dhe shteti anëtar i cili referohet drejtpërdrejt në alarmin e postuar në Platformë, mund të postojnë raporte mbi veprimet e ndërmarra nga organet dhe institucionet e tyre përkatëse në reagim ndaj këtij alarmi. Platforma gjithashtu e ndihmon Këshillin e Evropës për të identifikuar trendet dhe për të propozuar përgjigje adekuate të politikave në fushën e lirisë së medias.

Mbrojtja e jetës nga rreziku real dhe i menjëhershëm

Gazetarët dhe akterët e tjerë të medias, jeta ose integriteti fizik i të cilëve janë në një rrezik real dhe të menjëhershëm duhet të kenë qasje të menjëhershme në autoritetet e zbatimit të ligjit (këtu e tutje - AZL-të) dhe/ose në një mekanizëm të veçantë mbrojtjeje/të sigurisë.

Sigurimi efektiv dhe në kohë i mbrojtjes nga policia

Neni 2 i Konventës për Mbrojtjen e të Drejtave të Njeriut dhe Lirive Themelore (këtu e tutje - Konventa) mbron të drejtën për jetë dhe përfshin, ndër të tjera, një detyrim pozitiv të autoriteteve për të ndërmarrë hapa për të ruajtur jetën në rast të një rreziku të menjëhershëm. Ky detyrim pozitiv do të thotë që shteti duhet të marrë masa operative parandaluese për të mbrojtur jetën e individëve brenda juridiksionit të tij, kur ai e di ose duhet të ketë ditur se ekziston një rrezik real dhe i menjëhershëm për jetën e një individi ose individësh për shkak të akteve kriminale të një pale të tretë.

Në vlerësimin e njohurive të autoriteteve për çdo rrezik të tillë për jetën, Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut (këtu e tutje - GjEDNj, Gjykata) mund të marrë parasysh shkallën në të cilën organet e shtetit, siç janë prokurorët, duhet të kishin qenë në dijeni të pozitës së cenueshme të gazetarëve karshi atyre në pushtet (p.sh., për shkak të numrit të lartë të vdekjeve ose lëndimeve trupore të pësuar nga gazetarët në atë vend). Për shembull, në rastin *Dink k. Turqisë*⁹, Gjykata konstatoi se forcat e sigurisë mund të konsiderohej se ishin informuar për armiqësinë e ashpër ndaj z. Dink nga nacionalistët ekstremë për shkak të artikujve të tij në gazetë mbi marrëdhëniet Turko-Armene dhe për një kërcënim real dhe të

⁹ [Dink k. Turqisë](#), nr. 2668/07, 6102/08, 30079/08, 7072/09, 7124/09, 14 shtator 2010.

menjëhershëm për vrasjen e tij, por nuk kanë arritur të marrin masa të arsyeshme për ta mbrojtur jetën e tij.¹⁰ Rrjedhimisht, ajo konstatoi shkelje të neneve 2 dhe 10 të Konventës.

Masat e duhura parandaluese operationale do të përfshinin një vlerësim individual të rrezikut për të identifikuar nevojat specifike të mbrojtjes, mbrojtjen policore dhe/ose evakuimin vullnetar në një vend të sigurt. Programet e mbrojtjes të administruara nga policia duhet të shkojnë krah për krah me një hetim të shpejtë të kërcënimeve të marra/akteve të dhunës të kryera. Ato duhet të konceptohen si masa të përkohshme për të siguruar sigurinë fizike të gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias gjatë kohës së nevojshme për të sjellë kryerësit e veprës para drejtësisë përmes procedurave gjyqësore.

Në përputhje me Parimin 17 të Rekomandimit CM/Rec(2016)4, kërkohet qasje sistematike, e ndjeshme ndaj gjinisë edhe në lidhje me masat operative parandaluese për të parandaluar dhe luftuar këto rreziqe specifike, siç janë kërcënimet me bazë gjinore, agresioni (seksual) dhe dhuna. Në lidhje me këtë, Neni 19 i Konventës së Stambollit kërkon që viktimat të pajisen me informacion mbi llojet e ndryshme të shërbimeve mbështetëse dhe masat ligjore të disponueshme në rastet e dhunës ndaj grave. Kjo përfshin informacionin se ku mund të merrni çfarë lloji ndihme, të dhënë në kohën e duhur, që do të thotë në një kohë kur është e dobishme për viktimat.

Skemat që sigurojnë zhvendosje, shtëpi të sigurt ose strehim

Organizatat e gazetarëve dhe OJQ-të e tjera kanë zhvilluar një sërë skemash për zhvendosjen e gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias dhe anëtarëve të familjes së tyre që përballen me rrezik real dhe të menjëhershëm në strehimore dhe vende të tjera të sigurt. Kryesisht të financuara nga gazetarë për gazetarë, këto skema në mënyrë të rëndësishme i plotësojnë masat e mbrojtjes të ofruara nga shteti.

Mekanizmat gjithëpërfshirës të mbrojtjes kombëtare

Sa i përket ngritjes së një mekanizmi të specializuar të sigurisë/mbrojtjes për gazetarët dhe akterët e tjerë të medias, ky ka provuar të jetë efektiv vetëm kur problemi i sulmeve ose kërcënimeve ka arritur një shkallë të caktuar të seriozitetit.¹¹ Përkeqësimi i mjedisit mediatik në shumë shtete anëtare të Këshillit të Evropës, siç ilustron nga rritja marramendëse e vrasjeve dhe dhunës së regjistruar në Platformë, do të justifikonte që shumë shtete anëtare të konsiderojnë mundësinë e krijimit të një mekanizmi të tillë.

c. Praktika dhe iniciativa të vlefshme që ofrojnë udhëzime në këtë fushë

Mekanizmat e paralajmërimit të hershëm/reagimit të shpejtë

- Linja telefonike hotline e Komitetit Ndërkombëtar të Kryqit të Kuq (ICRC) për gazetarët në detyra të rrezikshme,¹² linja telefonike hotline SOS e shtypit e Gazetarëve pa Kufij

¹⁰ Shih edhe raportin mbi [“Parimet që mund të nxirren nga praktika gjyqësore e Gjykatës Evropiane të të Drejtave të Njeriut në lidhje me mbrojtjen dhe sigurinë e gazetarëve dhe gazetarisë”](#), Philip Leach, faqe 11.

¹¹ Dokument diskutimi [“Mbështetja e Lirisë së Shprehjes: Një Udhëzues praktik për Zhvillimin e Mekanizmave të Specializuar të Sigurisë”](#), Prill 2016, UNESCO dhe Qendra për Ligjin dhe Demokracinë, Toby Mendel, faqe 20.

¹² ICRC-ja ka një [linjë telefonike hotline 24-orëshe](#) që mund të përdoret kur një gazetar në detyrë zhduket, kapet, arrestohet ose ndalohet. Ajo operon në zonat ku ICRC-ja kryen aktivitete humanitare.

(RSF)¹³ dhe linja telefonike hotline e lirisë së shtypit e Komitetit për Mbrojtjen e Gazetarëve (CPJ)¹⁴ janë ndër mekanizmat për paralajmërim të hershëm/reagim të shpejtë të testuara me kohë.

- Qendra Evropiane për Lirinë e Shtypit dhe Medias (ECPMF), në partneritet me Federatën Evropiane të Gazetarëve (EFJ), krijoi në mars 2016 një Qendër Alarmi për Gazetaret Femra nën Kërcënim.¹⁵
- Në Holandë, është ngritur një linjë telefonike hotline që u mundëson gazetarëve të raportojnë akte agresioni dhe dhune.
- Në Bosnjë dhe Hercegovinë, Linja Ndihmëse pa pagesë për Media administrohet nën përkujdesin e Shoqatës së Gazetarëve të BH-së.¹⁶
- Në Suedi, sipas Planit kombëtar të veprimit për Mbrojtjen e fjalës së lirë,¹⁷ po ngrihen një linjë kombëtare telefonike e ndihmës dhe qendra lokale për mbështetjen e viktimave për individë që janë të ekspozuar ndaj kërcënimeve dhe urrejtjes në lidhje me pjesëmarrjen e tyre në debatin publik.
- Në Armeni, Komiteti për Mbrojtjen e Lirisë së Shprehjes ka ngritur një linjë telefonike hotline 24/7 për të raportuar raste të dhunës ndaj gazetarëve. Kur merren thirrjet, një grup i reagimit të shpejtë shkon në vendin e incidentit, e vlerëson situatën dhe i merr masat e nevojshme.
- Në Pakistan, ka filluar linja e vlefshme telefonike pa pagesë e ndihmës për ngacmimin kibernetik për gazetarët, e cila synon të ofrojë këshilla juridike, mbështetje dixhitale të sigurisë, këshillim psikologjik dhe një sistem referimi për viktimat.
- Në vendet e Ballkanit Perëndimor, Platforma rajonale për mbrojtjen e lirisë së medias dhe sigurinë e gazetarëve (një rrjet i shoqatave të gazetarëve dhe sindikatave të mediave) ka krijuar një Sistem rajonal të paralajmërimit të hershëm dhe parandalimit

ICRC-ja mund të lajmërohet nga familja e gazetarit, redaktori, organizata kombëtare e shtypit ose një shoqatë rajonale/ndërkombëtare e shtypit. Roli i tij i njohur si ndërmjetësues neutral i mundëson atij të kryejë një sërë operacionesh, përfshirë marrjen e informacionit, kalimin e informacionit tek familja, kërkimin e lejes për të vizituar gazetarët (i shoqëruar nga një mjek) dhe riatdhesimin e gazetarit.

¹³ Reporterët pa Kufij mirëmbajnë një [linjë telefonike hotline SOS për shtyp 24/7](#) në bashkëpunim me American Express. Linja telefonike hotline mund të lajmërohet nga gazetarët në telashe, familjet e tyre, punëdhënësit ose organizatat profesionale. Një përfaqësues i RSF-ve do t'i sigurojë gazetarit këshilla ose kontakte përkatëse ose do të lajmërojë autoritetet lokale ose konsullore.

¹⁴ CPJ ofron një [platformë në internet](#) të siguruar mbi të cilën gazetarët dhe akterët e tjerë të medias mund të raportojnë shkelje të lirisë së shtypit, përfshirë kërcënime/sulme. Ai siguron gjithashtu ndihmë për gazetarët nën kërcënim, përfshirë [lidhje me burimet](#) e disponueshme përmes organizatave të tjera që ofrojnë zhvendosje emergjente, mbështetje ligjore, mbështetje për familjarë të të burgosurve, mbështetje mjekësore dhe në rast traume.

¹⁵ [Qendra e Alarmit për Gazetaret Femra nën Kërcënim](#) vepron si një pikë raportimi ose linjë telefonike hotline për gazetaret femra që kanë qenë shënjestër e kërcënimeve me bazë gjinore, të tilla si komente seksuale dhe abuzive, kërcënime për përdhunim ose publikim të fotove dhe numrave të telefonit në uebsajtet e seksit dhe takimeve. Qendra e Alarmit mundëson një komunikim të fshehtë dhe të koduar të trajtuar ekskluzivisht nga personeli femër në ECPMF që ofron solidaritet dhe ndihmë ligjore dhe gjithashtu punon për ta bërë më të dukshëm dimensionin e sulmeve me bazë gjinore.

¹⁶ Dokument diskutimi [“Mbështetja e Lirisë së Shprehjes: Një Udhëzues praktik për Zhvillimin e Mekanizmave të Specializuar të Sigurisë”](#), Prill 2016, UNESCO dhe Qendra për Ligjin dhe Demokracinë, Toby Mendel, faqe 20.

¹⁷ Titulli i plotë është: [Plani suedez i veprimit për mbrojtjen e fjalës së lirë](#) - masa për të mbrojtur gazetarët, përfaqësuesit e zgjedhur dhe artistët nga ekspozimi ndaj kërcënimeve dhe urrejtjes.

(SEWP), i cili gjithashtu përfshin një platformë në internet për raportim të shpejtë të sulmeve ndaj gazetarëve dhe të shkeljes së të drejtave të tyre.¹⁸

- Në Tunizi, me mbështetjen teknike dhe financiare të ZKLDNj-së së OKB-së dhe UNESCO-s, një njësi monitorimi brenda *Syndicat National des Journalists* u krijua në vitin 2017. Ajo synon të: ofrojë viktimave gazetarë këshilla dhe ndihmë juridike; angazhojë institucionet kombëtare të të drejtave të njeriut (IKDNj) dhe informojë ZKLDNj-në në rast të shkeljeve serioze; zhvillojë një databazë kombëtare për shkeljet e sigurisë së gazetarëve; përgatisë dhe publikojë raporte mujore mbi sigurinë e gazetarëve; zhvillojë sigurinë e treguesve të gazetarëve.¹⁹

Bashkëpunimi me Platformën e Këshillit të Evropës për të promovuar mbrojtjen e gazetarisë dhe sigurinë e gazetarëve

- Në Francë, është organizuar koordinimi informal ndër-ministor për të trajtuar me shpejtësi alarmet e Platformës. Përfaqësimi i Përhershëm i Francës në Këshillin e Evropës transmeton një alarm tek Ministria për Çështjet Evropiane dhe Ndërkombëtare (MEAE), e cila identifikon Ministrinë kompetente për t'u marrë me të. Brenda secilës Ministri, caktohet një pikë kontaktuese për t'iu përgjigjur alarmeve të tilla. Brenda një vonese të shkurtër pas marrjes, pika kontaktuese transmeton prapa përgjigjen e alarmit në MEAE, e cila nga ana e saj e transmeton atë tek Përfaqësimi i Përhershëm në Këshillin e Evropës dhe më pas në Platformë.

Mbrojtja e jetës nga rreziku real dhe i menjëhershëm

Sigurimi efektiv dhe në kohë i mbrojtjes nga policia

- AZL-të britanikë i janë përgjigjur vendimit të Gjykatës *Osman k. Mbretërisë së Bashkuar*²⁰ duke iniciuar një procedurë për vlerësimin e plotë të rrezikut që duhet të kryhet nëse një vlerësim fillestar i një raporti tregon për ekzistencën e një kërcënimi real dhe të menjëhershëm ndaj një viktime.²¹
- Në Itali, brenda Ministrisë së Brendshme, është krijuar një Byro Qendrore e Ndër-Forcave për Sigurinë Personale (UCIS) për të siguruar që masat e duhura janë zbatuar për të siguruar mbrojtje ndaj atyre që janë të ekspozuar ndaj rrezikut potencial ose real për shkak të profesionit të tyre ose për arsye të tjera (përfshirë gazetarët dhe akterët

¹⁸ SEWP synon të: mbështesë lirinë e shprehjes dhe integrimin e standardeve të BE-së për lirinë e medias; parandalojë dhunën ndaj gazetarëve dhe abuzimet me lirinë e shprehjes; aplikojë një metodologji për monitorimin e vazhdueshëm të lirisë së medias dhe sigurisë së gazetarëve dhe disponueshmërinë publike të informacionit mbi shkeljet e të drejtave të njeriut të gazetarëve, redaktorëve dhe profesionistëve të tjerë të medias. [Platforma e saj në internet për raportimin e shpejtë të sulmeve ndaj gazetarëve dhe të shkeljes së të drejtave të tyre](#) mundëson raportimin e sulmeve dhe siguron mbështetje për gazetarët. Ajo gjithashtu përmban një databazë për sulmet ndaj gazetarëve që nga viti 2014, si dhe të dhëna për veprime publike, analiza, aktivitete avokimi të partnerëve të saj dhe organizatave të tjera të medias.

¹⁹ [Raporti mbi Konsultimet me Palët e Interesit për Forcimin e Zbatimit të Planit të Veprimit të OKB-së për Sigurinë e Gazetarëve dhe Çështjen e Pandëshkueshmërisë](#), 2017.

²⁰ *Osman k. Mbretërisë së Bashkuar* (GC), nr. 23452/94, 28 tetor 1998.

²¹ Procesi i plotë i vlerësimit të rrezikut përfshin: marrjen nga policia e raportit të kërcënimit; sigurimin e informacionit për viktimën; vlerësimin e natyrës dhe ashpërsisë së kërcënimit (përfshirë një hetim fillestar dhe klasifikim); reagimin për të zbutur kërcënimin/rrezikun përfshirë hartimin dhe iniciimin e një strategjie për masat parandaluese ose përçarëse; zgjidhjen - iniciimi i strategjisë së dakorduar që çon në heqjen ose reduktimin e kërcënimit/rrezikut; monitorimin - ruajtja e një pasqyre të zhvillimit të imazhit të inteligjencës dhe rivlerësimi i masave të menaxhimit të rrezikut.

e tjerë të medias që hetojnë krimin e organizuar të cilët përballen me kërcënime të dhunës).²²

- Direktiva e BE-së 2012/29 mbi "Vendosjen e standardeve minimale për të drejtat, mbështetjen dhe mbrojtjen e viktimave të krimit" parashikon në Nenin 22 të saj për një procedurë për vlerësimin e rrezikut individual dhe identifikimin e nevojave të veçanta të mbrojtjes.²³
- Në Suedi, divizioni i viktimave të krimit dhe i sektorit të sigurisë personale i autoriteteve policore (BOPS), i cili është përgjegjës për sigurimin e mbështetjes për viktimat, mban kontakte me ata që janë përgjegjës për sigurinë në shtëpitë mediatike në rajonet përkatëse. BOPS mund t'u ofrojë mbrojtje personale atyre që kërcënohen dhe bashkëpunon me pjesë të tjera të policisë kur nevojitet mbështetja e viktimës ose mbrojtja personale. Kur raportohet një shkelje e demokracisë, policia takohet me personin që e ka bërë raportimin. Nëse kërcënimi konsiderohet të jetë serioz, mund të ofrohet mbrojtja e policisë.

Skemat që sigurojnë zhvendosje, shtëpi të sigurt ose strehim

- Fondi Ndërkombëtar i Sigurisë i IFJ-së (i krijuar në vitin 1992), i financuar nga gazetarë për gazetarë, siguron ndihmë financiare në kohë, ndër të tjera, për udhëtime emergjente dhe akomodim për gazetarët dhe anëtarët e familjes së tyre në rrezik.
- IFJ-ja ofron shtëpi të sigurt në Perëndim dhe disa pjesë të Afrikës Lindore dhe Amerikës Latine. Shtëpitë e sigurt të IFJ-së drejtohen nga anëtarë/bashkëpunëtorë të besueshëm të cilët nuk janë të informuar për identitetin e personit që qëndron në shtëpinë e sigurt dhe personat në rrezik mund të qëndrojnë për një periudhë prej tre deri në gjashtë muaj.
- Në Suedi, në vitet 2010 dhe 2011 Instituti i Mediave FOJO hapi një shtëpi të sigurt për t'u dhënë strehë gazetarëve të cilët janë nën kërcënim të rëndë dhe akut në lidhje me profesionin e tyre. Gazetarët mund të qëndrojnë atje për një periudhë të kufizuar tre-mujore.²⁴

²² Kur jeta ose integriteti fizik i gazetarëve ose i akterëve të tjerë të medias janë në rrezik të menjëhershëm, UCIS, së bashku me prefektin, kryen një vlerësim individual të rrezikut në mënyrë që të identifikojnë nevojat specifike të mbrojtjes së viktimës. Ekzistojnë katër nivele të ndryshme të mbrojtjes, varësisht nga niveli i rrezikut: "I jashtëzakonshëm" (1^{-rë}), "shumë i lartë" (2^{-të}), "i lartë" (3^{-të}) dhe "i ulët" (4^{-të}). Masat e mbrojtjes mund të konsistojnë në mbikëqyrje të vendbanimit, vigjilencë dinamike, evakuim vullnetar në vende të sigurt, shoqërim të rojeve të policisë me makina të blinduara, etj. Siguria personale e atyre nën mbrojtje monitorohet vazhdimisht dhe nxirret një vlerësim i ri çdo gjashtë muaj, në mënyrë që të konfirmohet nivelin e mbrojtjes dhe nevoja për masat e mbrojtjes, ose për t'i modifikuar dhe anuluar përfundimisht ato.

²³ Sipas Nenit 22 të [Direktivës së BE 2012/29 mbi "Vendosjen e standardeve minimale për të drejtat, mbështetjen dhe mbrojtjen e viktimave të krimit"](#), "Shtetet anëtare duhet të sigurojnë që viktimat të marrin një vlerësim në kohë dhe individual (...) për të identifikuar nevojat specifike të mbrojtjes dhe për të përcaktuar nëse dhe në çfarë mase ata do të përfitonin nga masa të veçanta gjatë procedurave penale, për shkak të cenueshmërisë së tyre të veçantë ndaj viktimizimit dytësor dhe të përsëritur, ndaj frikësimit dhe hakmarrjes. Vlerësimi individual, në veçanti, merr parasysh: (a) karakteristikat personale të viktimës; (b) llojin ose natyrën e krimit; dhe (c) rrethanat e krimit". Vlerësimi individual duhet t'u kushtojë vëmendje të veçantë viktimave që kanë pësuar dëm të konsiderueshëm për shkak të ashpërsisë së krimit (përfshirë dhunën me bazë gjinore) dhe viktimave që kanë vuajtur një krim të kryer me një paragjykim ose motiv diskriminues që mund të lidhet me karakteristikat e tyre personale.

²⁴ [Punëtorja CDMSI "Si të mbrojmë gazetarët dhe akterët e tjerë të medias në Evropë: zbatimi i standardeve të Këshillit të Evropës"](#), Strasburg, 30 qershor 2016, [Përmbledhje e Praktikave më të mira](#)

- Rrjeti Ndërkombëtar i Qyteteve të Refugjatëve (ICORN) është një organizatë e pavarur e qyteteve dhe rajoneve që ofrojnë strehim për ata në rrezik të menjëhershëm për persekutim/nën kërcënim si pasojë e drejtpërdrejtë e aktiviteteve të tyre kreative, përfshirë gazetarët. Qytetet anëtare të ICORN: aranzhojnë zhvendosjen në/pritjen në qytet; lehtësojnë marrjen e një statusi ligjor; ofrojnë personit në rrezik dhe familjes së tij/saj një banim të përshtatshme; ofrojnë një bursë/grant të përshtatshëm për periudhën e qëndrimit të tij/saj; ndihmojnë për t'u integruar në komunitetin lokal, si nga ana shoqërore dhe artistike; caktojnë një koordinator të Qytetit të Refugjatëve për të siguruar mbështetje në çështje ligjore dhe praktike.
- ECPMF u ofron gazetarëve që janë në rrezik akomodim të përkohshëm dhe ndihmë me shtesa financiare për nevojat e tyre.

Mekanizmat gjithëpërfshirës të mbrojtjes kombëtare

- Programi i Mbrojtjes së Kolumbisë për Gazetarë dhe Komunikues Social i krijuar në vitin 2000, me gjithë disa të meta, është identifikuar nga shumë si përfaqëson një shembull të praktikës më të mirë për mekanizmat e mbrojtjes. Akteri i tij kryesor është Njësia Kombëtare për Mbrojtje (UNP), e cila zbaton dhe monitoron masat fizike të mbrojtjes.²⁵

Sapo UNP të marrë një ankesë direkt nga gazetari ose përmes shoqërisë civile/AZL-të, ajo merr informacione nga tri struktura themelore:

- Korpusi teknik për mbledhjen dhe analizimin e informacionit (CTRAI) - një grup ndërinstucional i përbërë nga anëtarë të UNP-së dhe policisë kombëtare. CTRAI e verifikon informacionin që merr dhe përdor një "matricë të vlerësimit të rrezikut" (peshon kërcënimin, rrezikun dhe cenueshmërinë) për të përcaktuar një rezultat të vlerësimit të rrezikut për gazetarin;
 - Grupi i Vlerësimit Paraprak - i cili e rishikon informacionin nga CTRAI për raste individuale, përcakton nivelin e rrezikut dhe jep rekomandime; dhe
 - Komiteti për Vlerësimin e Rrezikut dhe Rekomandimin e Masave (CERREM) - vendos për caktimin e masave të mbrojtjes (përfshirë sigurimin e telefonave celularë, automjete të blinduara, evakuimin emergjent dhe transferimet). Shoqëria civile mund të kundërshtojë masat.²⁶
- Në Itali, brenda Ministrisë së Brendshme, një qendër koordinimi për monitorimin, analizimin dhe shkëmbimin e përhershëm të informacionit mbi frikësimin e gazetarëve u krijua në vitin 2017. Përveç Ministrisë së Punëve të Brendshme që e kryeson këtë organ, Qendra e Koordinimit përfshin shefin e policisë, një përfaqësues të lartë të

[të zgjedhura për zbatimin e Rekomandimit CM/REC\(2016\)4 dhe propozime për Aktivitete të Mëtejshme Ndjekëse](#), nga Patrick Leerssen, Roel Maalderink dhe Tarlach McGonagle, faqe 8.

²⁵ Disa nga atributet e suksesshme të Programit të Mbrojtjes të Kolumbisë për Gazetarë dhe Komunikues Social përfshijnë: shoqërinë civile dhe pjesëmarrjen e mediave në mekanizëm (ato referojnë raste dhe janë të përfshira ngushtë në procesin e vlerësimit të rrezikut); strukturat e koordinimit ndërmjet institucioneve shtetërore, gazetarëve dhe organizatave të shoqërisë civile; pavarësinë, përfshirë një buxhet të dedikuar; marrjen parasysh të gjinisë, duke ofruar vlerësime të specializuara për gratë dhe nga gratë nëse është e nevojshme; mbështetjen nga një kornizë ligjore, politika publike dhe jurisprudenca e gjykatave.

²⁶ Shih "[Mbrojtja e gazetarisë: Si mekanizmat kombëtarë mund të mbrojnë gazetarët dhe të adresojnë çështjen e pandëshkueshmërisë - Analizë krahasuese e praktikave në shtatë vende](#)", Mbështetja Ndërkombëtare e Mediave, 2017, f.104 - 105.

sigurisë publike, Sekretarin e Përgjithshëm dhe Presidentin e Federatës Kombëtare të Shtypit italian dhe përfaqësues të lartë të shoqatës kombëtare të gazetarëve, me pjesëmarrjen e mundshme të ekspertëve dhe përfaqësuesve të tjerë të shoqërisë civile.

Qendra e Koordinimit synon të formulojë propozime/strategji se si të parandalohet dhe kundërveprohet kërcënimi dhe dhuna ndaj gazetarëve, përfshirë miratimin e masave specifike të mbrojtjes. Qendra ka ngritur një Sekretariat të dedikuar me kapacitet operacional, duke shërbyer si porta kryesore midis gazetarëve dhe zyrtarëve të zbatimit të ligjit/të sigurisë publike. Ajo monitoron dhe analizon të dhënat e siguruar nga prefektët dhe njësitë vendore të policisë për sulmet dhe frikësimet e gazetarëve dhe identifikon strategjitë parandaluese dhe masat specifike mbrojtëse për Qendrën e Koordinimit. Qendra e Koordinimit ka vendosur të mbledhë takime çdo tre muaj.

- Në Meksikë, është ngritur një mekanizëm federal i mbrojtjes së mbrojtësve të të drejtave të njeriut dhe gazetarëve dhe është krijuar një pozitë për një Prokuror Special për Krimet ndaj Lirisë së Shprehjes (FEADLE). Programi i mbrojtjes u siguron gazetarëve dhe aktivistëve që konsiderohet se janë në rrezik shtëpi të sigurt, mbrojtje policore ose një buton paniku për të kërkuar ndihmë. Sidoqoftë, i mungojnë fondet dhe personeli për t'iu përgjigjur me kohë dhe në mënyrë efektive kërkesave urgjente që merr.²⁷
- Në Nepal, një mekanizëm i ri është në zhvillim e sipër për të adresuar nevojën për mbrojtje dhe për të luftuar pandëshkueshmërinë. Komisioni Kombëtar i të Drejtave të Njeriut (NHRC) i Nepalit, një organ kushtetues i pavarur dhe autonom me mandat për të hetuar abuzimet e të drejtave të njeriut, do ta administrojë mekanizmin. Përfaqësuesit e Federatës së Gazetarëve Nepalezë, Shoqatës së Avokatëve të Nepalit dhe Federatës së OJQ-ve do të jenë pjesë e sistemit, duke përfshirë pjesëmarrjen në komitetin e tij të mbikëqyrjes dhe ekipet e reagimit. Mekanizmi ka për qëllim të zbatojë masa proaktive dhe reaktive për të parandaluar sulmet dhe dhunën ndaj atyre që ushtrojnë të drejtën e tyre për shprehje të lirë dhe për të siguruar ndjekjen penale të të dyshuarve dhe drejtësinë për viktimat.²⁸

Masa të tjera që synojnë mbrojtjen

- Në Suedi, në kontekstin e Planit të veprimit për “Mbrojtjen e fjalës së lirë - masa për të mbrojtur gazetarët, përfaqësuesit e zgjedhur dhe artistët nga ekspozimi ndaj kërcënimeve dhe urrejtjes”²⁹ Qeveria ka:
 - Autorizoi autoritetin suedez për kompensimin dhe mbështetjen e viktimave të kriminit të krijojë një burim trajnimi dhe informacioni në mbështetje të gazetarëve (si dhe politikanëve dhe artistëve) të cilët u janë ekspozuar kërcënimeve dhe

²⁷ [“Mbrojtja e gazetarisë: Si mekanizmat kombëtarë mund të mbrojnë gazetarët dhe të adresojnë çështjen e pandëshkueshmërisë - Analizë krahasuese e praktikave në shtatë vende”](#), Mbështetja Ndërkombëtare e Mediave, 2017, faqe 39.

²⁸ [Punëtorja CDMSI "Si të mbrojmë gazetarët dhe akterët e tjerë të medias në Evropë: zbatim i standardeve të Këshillit të Evropës"](#), Strasburg, 30 qershor 2016, [Përmbledhje e Praktikave më të mira të zgjedhura për zbatimin e Rekomandimit CM/REC\(2016\)4 dhe propozime për Aktivitete të Mëtejshme Ndjekëse](#), nga Patrick Leerssen, Roel Maalderink dhe Tarlach McGonagle, faqe 41.

²⁹ Për detaje të mëtejshme ju lutem shihni: [Plani suedez i veprimit për mbrojtjen e fjalës së lirë](#) - masa për të mbrojtur gazetarët, përfaqësuesit e zgjedhur dhe artistët nga ekspozimi ndaj kërcënimeve dhe urrejtjes.

urrejtjes. Burimi është destinuar për agjencitë qeveritare dhe organizatat që kanë nevojë për mjete më të mira për të mbështetur këto kategori viktimash, por edhe për individë privatë të cilët janë të ekspozuar ndaj kërcënimeve dhe urrejtjes në debatin publik.

- Autorizoi Universitetin Linnæus të ndërtojë një qendër njohurish dhe një shërbim që ofron këshilla dhe mbështetje për gazetarët dhe zyrat editoriale, duke përfshirë profesionistët e pavarur, zyrat e vogla dhe kompanitë më të vogla të produksionit.

d. Sugjerimet për zbatim

Mbrojtja e përkohshme

- Siguron se format urdhëruese/parandaluese të mbrojtjes së përkohshme ofrojnë mjete të shpejta juridike për të mbrojtur gazetarët dhe akterët e tjerë të medias nga veprimet e dhunës, duke ndaluar, kufizuar ose përshkruar sjellje të caktuara të kryerësit të veprës. Format urdhëruese dhe parandaluese të mbrojtjes së përkohshme duhet të ofrojnë mbrojtje të menjëhershme dhe të jenë të disponueshme pa procedura të gjata gjyqësore ose barrë të padrejtë financiare ose administrative mbi viktimën. Ato duhet të lëshohen në bazë *ex parte* me efekt të menjëhershëm dhe duhet të jenë të disponueshme pavarësisht, ose përveç, procedurave të tjera ligjore. Sanksionet efektive, proporcionale dhe dekurajuese duhet të parashikohen për çdo shkelje të urdhrave të tillë.

Mekanizmat e paralajmërimit të hershëm/reagimit të shpejtë

- Shtetet anëtare, të paktën, duhet të promovojnë ndërgjegjësimin e linjës telefonike hotline të Komitetit Ndërkombëtar të Kryqit të Kuq (ICRC) për gazetarët në detyra të rrezikshme, si dhe mekanizmat e paralajmërimit të hershëm/reagimit të shpejtë të menaxhuar nga organizatat e gazetarëve dhe OJQ-të e tjera.
- Krijimi dhe/ose inkurajimi për të krijuar linja telefonike hotline 24/7 ose pika kontakti emergjente 24-orëshe duke ofruar këshilla për gazetarët që përballen me kërcënime. Nëse drejtohen nga shteti, viktimës duhet t'i sigurohet mbikëqyrja dhe konfidencialiteti ose anonimiteti domethënës nga shoqëria civile.
- Përveç linjave telefonike hotline ose pikave të kontaktit emergjent, duhet të krijohen mekanizma të tjerë të paralajmërimit të hershëm dhe të reagimit të shpejtë me qëllim që t'u jepet dukshmëri kërcënimeve/sulmeve ndaj gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias, duke siguruar ndërgjegjësimin e publikut dhe shkurajimin e kryerësve të mundshëm të veprës. Një mekanizëm i tillë i paralajmërimit të hershëm/reagimit të shpejtë mund të marrë frymëzim nga Platforma e Këshillit të Evropës për të promovuar mbrojtjen e gazetarisë dhe sigurinë e gazetarëve.

Bashkëpunimi me Platformën e Këshillit të Evropës për të promovuar mbrojtjen e gazetarisë dhe sigurinë e gazetarëve

- Shtetet, të paktën, duhet të sigurojnë reagim të shpejtë dhe thelbësor ndaj alarmeve të Platformës që u përkasin atyre.

- Për këtë qëllim, identifikimi i pikave të qarta të kontaktit përgjegjëse për sigurimin e reagimeve të shpejta dhe cilësore ndaj alarmeve dhe zhvillimi i një mekanizmi të qartë koordinimi mes të gjitha autoriteteve përkatëse shtetërore është shumë i dëshirueshëm.

Mbrojtja e jetës nga rreziku real dhe i menjëhershëm

Sigurimi efektiv dhe në kohë i mbrojtjes nga policia

- Sigurimi i qasjes në kohë tek autoritetet e zbatimit të ligjit, duke përfshirë një vlerësim individual të rrezikut për të identifikuar nevojat specifike të mbrojtjes. Pas marrjes së një raporti kërcënimi, AZL-të duhet të kryejnë në mënyrë sistematike vlerësimin e pashmangshmërisë së rrezikut, e seriozitetit të situatës dhe të rrezikut të dhunës së përsëritur, në mënyrë që të menaxhojnë rrezikun, të hartojnë një plan sigurie dhe të sigurojnë kur është e nevojshme mbrojtje për gazetarët dhe akterët e tjerë të medias.
- Informacioni i duhur për llojet e ndihmës në dispozicion dhe organizatat që ofrojnë një ndihmë të tillë duhet t'i jepen viktimës në kohën e duhur. Kjo mund të përfshijë, për shembull, sigurimin e jo vetëm të emrit të një organizate të shërbimit mbështetës, por shpërndarjen e një broshure që përmban detajet e saj të kontaktit, orët e hapjes dhe informacionin mbi shërbimet e sakta që ofron.³⁰

Mekanizmat gjithëpërfshirës të mbrojtjes kombëtare

- Aty ku justifikohet, vendosni në nivelin kombëtar një mekanizëm mbrojtje/sigurie me kapacitet për të siguruar mbrojtje fizike për gazetarët në rrezik, me pjesëmarrjen e AZL-ve dhe anëtarëve të shoqërisë civile dhe mediave. Ai duhet t'u shërbejë veçanërisht gazetarëve që punojnë në çështje me rrezik të lartë siç janë korrupsioni dhe krimi i organizuar dhe të mbulojë raste sulmesh dhe sulme në tentativë, si dhe kërcënime të besueshme. Mekanizmi duhet të jetë autonom, të funksionojë në një mënyrë transparente dhe të ketë një buxhet të dedikuar dhe fonde të mjaftueshme për të funksionuar në mënyrë efektive. Mekanizmi duhet të mbështetet gjithashtu nga politika dhe legjislacioni në mënyrë që të jetë fleksibil ndaj ndryshimeve në agjendën politike. Ai duhet të analizojë dhe përshtatet me evolucionin e rreziqeve të pranishme në vend dhe duhet të jetë i pranishëm dhe aktiv në zonat rurale. Mekanizmi i mbrojtjes/i sigurisë, në veçanti:
 - Pas marrjes së një raporti kërcënimi nga gazetarët, duhet të kryejë vlerësimin sistematik të pashmangshmërisë së rrezikut, të seriozitetit të situatës dhe të rrezikut të dhunës së përsëritur, në mënyrë që të menaxhojnë rrezikun, të hartojnë një plan sigurie dhe të sigurojnë kur është e nevojshme mbrojtje për gazetarët dhe akterët e tjerë të medias.
 - Duhet të sigurojë që viktimave t'u sigurohet informacion në lidhje me lloje të ndryshme të shërbimeve mbështetëse dhe masave ligjore në dispozicion të tyre (përfshirë rrugët jo-gjyqësore të dëmshpërblimit), duke u mundësuar atyre të marrin vendime plotësisht të informuara.

³⁰ "Informacioni i duhur" i referohet informacionit që ia plotëson mjaftueshëm nevojën e viktimës për informacion; "në kohën e duhur" do të thotë në një kohë kur është e dobishme për viktimat. Për detaje të mëtejshme, ju lutem shihni [Raportin shpjegues të Konventës së Stambollit](#) në lidhje me Nenin 19, faqe 78.

- Aty ku është konstatuar nevoja për mbrojtje, duhet të sigurojë furnizimin e masave materiale të mbrojtjes, përfshirë telefonat celularë dhe jelekët antiplumb, si dhe krijimin e parajsave të sigurta dhe evakuimin emergjent ose zhvendosjen në pjesë të sigurta të vendit ose vendeve të tjera përmes një programi mbrojtjeje dhe mbrojtjes policore.³¹ Duhet të sigurohen gjithashtu aranzhime për të siguruar jetesën e individit dhe kujdesin e duhur mjekësor dhe psikologjik.
- Duhet të përfshijë një strategji daljeje duke elaboruar kur mbështetja për gazetarin duhet të pushojë.
- Zhvillimi dhe zbatimi i masave për krijimin e besimit në mekanizëm nga gazetarët dhe nga të gjitha palët e interesit e përfshirë në njëri-tjetrin, si një parakusht për funksionimin efektiv të tij.
- Krijimi i një mekanizmi mbrojtës duhet të shkojë paralelisht me parandalimin dhe masat e zgjeruara për hetimin dhe ndjekjen penale të sulmeve. Për këtë qëllim, shtetet anëtare mund të identifikojnë strukturat ekzistuese ose programet brenda institucioneve qeveritare që mbrojnë sektorë të tjerë në rrezik të shoqërisë dhe të zgjasin mandatin e tyre për të mbuluar sigurinë e gazetarëve dhe të akterëve të tjerë të medias.³²

Masa të tjera që synojnë mbrojtjen

- Ngrini fonde sigurie të mbështetura nga donacione private për të financuar kostot e zhvendosjes në vende të sigurta.
- Nëse sigurohet mbrojtja policore, sigurohuni që personeli përkatës të trajnohet në standardet e të drejtave të njeriut. Kur është e mundur, njësitë speciale duhet të caktohen.
- Siguroni mbështetje financiare për trajnimet e sigurisë të dizajnuara posaçërisht për gazetarët femra dhe akterët e tjerë femra të medias.

B. Trajnim për mbrojtjen e gazetarëve (paragrafi 12 i udhëzimeve)

12. Shteteve anëtare u kërkohet të zhvillojnë protokolle dhe programe trajnimi për të gjitha autoritetet shtetërore të cilat janë përgjegjëse për përmbushjen e detyrimeve të shteteve në lidhje me mbrojtjen e gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias. Këto protokolle duhet të përshtaten me natyrën dhe mandatin e personelit të agjencisë shtetërore në fjalë, për shembull, gjyqtarët, prokurorët, zyrtarët policorë, personeli ushtarak, rojet e burgjeve, zyrtarët e imigracionit dhe autoritetet e tjera shtetërore, sipas rastit. Protokollet dhe programet e trajnimit duhet të përdoren për të siguruar që personeli i të gjitha agjencive shtetërore është plotësisht i vetëdijshëm për detyrimet përkatëse të shteteve sipas ligjit ndërkombëtar të të drejtave të njeriut dhe ligjit humanitar dhe implikimet reale të këtyre detyrimeve për secilën agjenci. Protokollet dhe programet e trajnimit duhet të informohen nga një vlerësim i rolit të rëndësishëm të luajtur nga gazetarët dhe akterët e tjerë të medias në një shoqëri demokratike dhe të çështjeve specifike gjinore.

³¹ Raporti i Zyrës së Komisionerit të Lartë të Organizatës së Kombeve të Bashkuara për të Drejtat e Njeriut mbi "[Sigurinë e Gazetarëve](#)", A/HRC/24/23, 1 korrik 2013, para. 63.

³² "[Mbrojtja e gazetarisë: Si mekanizmat kombëtarë mund të mbrojnë gazetarët dhe të adresojnë çështjen e pandëshkueshmërisë - Analizë krahasuese e praktikave në shtatë vende](#)", Mbështetja Ndërkombëtare e Mediave, 2017, faqe 52.

a. Treguesit

Rreziqet	Masat për shmangien/zbutjen e rreziqeve
Autoritetet shtetërore përgjegjëse për detyrat në lidhje me mbrojtjen e gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias nuk janë të informuar siç duhet për detyrimet e tyre përkatëse për të drejtat e njeriut dhe specifikat e sektorit të medias.	<ul style="list-style-type: none">Trajnimi për gjyqtarët, prokurorët, AZL-të sigurohet rregullisht dhe përfshin, ndër të tjera, detyrimet e tyre sipas të drejtave ndërkombëtare të njeriut dhe ligjit humanitar, rolit të rëndësishëm të luajtur nga gazetarët dhe akterët e tjerë të medias në një shoqëri demokratike, aspekteve specifike të hetimit të sulmeve ndaj gazetarët dhe shqyrtimit të çështjeve të tilla nga gjykatat, nevojat e veçanta të mbrojtjes së gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias, përfshirë çështjet specifike gjinore.IKDNj-të dhe shoqatat e gazetarëve përfshihen, kur është e përshtatshme, në zhvillimin e programeve të trajnimit dhe në ofrimin e trajnimit për gjyqtarët, prokurorët, AZL-të.

b Tekstet e referencës dhe burimet e tjera përkatëse

Synimi i trajnimit

Në kontekstin e Planit të Veprimit të OKB-së për Sigurinë e Gazetarëve dhe Çështjen e Pandëshkueshmërisë,³³ trajnimi i zyrtarëve të zbatimit të ligjit, gjyqësorit dhe zyrtarëve të tjerë përgjegjës për përmbushjen e detyrimeve shtetërore në lidhje me mbrojtjen e gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias është identifikuar si një nga veprimet³⁴ kryesore për të forcuar zbatimin e Planit dhe si një nga treguesit kombëtarë për të matur progresin në zbatim. Qëllimi i një trajnimi të tillë është të rrisë ndërgjegjësimin e autoriteteve përkatëse për shkallën dhe urgjencën e problemit, të ndryshojë pamjen e tyre dhe të përmirësojë ndjeshëm natyrën dhe cilësinë e mbështetjes së ofruar për viktimat. Trajnimi duhet të përshtatet me mandatin e zyrtarëve publikë dhe të pasqyrojë standardet rajonale (veçanërisht, standardet e Këshillit të Evropës dhe në veçanti Rekomandimin CM/Rec(2016)4),³⁵ dhe standardet e tjera

³³ [Plani i Veprimit i OKB-së për sigurinë e gazetarëve dhe çështja e pandëshkueshmërisë](#) është një plan i gjerë i OKB-së për të punuar drejt një ambienti të lirë dhe të sigurt për gazetarët dhe punonjësit e medias, përfshirë krijuesit e mediave sociale të gazetarisë me interes publik, me qëllim forcimin e paqes, demokracisë dhe zhvillimin në të gjithë botën. Ai përfshin situata konfliktuale dhe jo konfliktuale. Drejtuar nga Këshilli Ndërqeveritar i Programit Ndërkombëtar të UNESCO-s për Zhvillimin e Komunikimit (IPDC) dhe i miratuar në vitin 2012 nga Bordi Kryesor Ekzekutiv i OKB-së, mekanizmat e koordinatorëve të nivelit më të lartë të sistemit të OKB-së, Plani i OKB-së ofron një kornizë gjithëpërfshirëse për bashkëpunim midis të gjithë akterëve relevantë, përfshirë organet e OKB-së, autoritetet kombëtare, akterët e medias dhe organizatat kombëtare, rajonale dhe ndërkombëtare.

³⁴ Shih "[Forcimi i Zbatimit të Planit të Veprimit të OKB-së për Sigurinë e Gazetarëve dhe Çështjen e Pandëshkueshmërisë](#)", dokumenti i arritjeve përmes konsultimeve, 16 gusht 2017, faqe 6.

³⁵ Për një listë të instrumenteve më të rëndësishme të Këshillit të Evropës që ofrojnë udhëzime për forcimin dhe mbrojtjen e rolit të gazetarëve, të drejtat dhe liritë e tyre, ju lutemi shihni studimin "[Gazetarët nën presion - Ndërhyrja e pajustificuar, frika dhe vetëcensura në Evropë](#)", Marilyn Clark dhe Anna Grech, 2017, Këshilli i Evropës, f. 16-18. Rekomandimet e Komitetit të Ministrave janë të frymëzuara nga Konventa, siç interpretohet në praktikën gjyqësore të Gjykatës.

ndërkombëtare të të drejtave të njeriut.³⁶

Programe trajnimi për autoritete dhe agjentë shtetërorë

Parimi 16 i Rekomandimit CM/Rec(2016)4 thekson se gjatë punës së tyre, gazetarët dhe akterët e tjerë të medias shpesh përballen me rreziqe specifike dhe diskriminim për arsye të ndryshme (gjinia, identiteti gjinor, orientimi seksual, raca, ngjyra, gjuha, feja, mendim politik ose tjetër, etj.). Për më tepër, ndjekja e historive të veçanta dhe mbulimi i çështjeve³⁷ të caktuara delikate mund t'i ekspozojë gazetarët dhe akterët e tjerë të medias ndaj kërcënimeve, sulmeve, abuzimeve dhe ngacmimeve nga akterët shtetërorë dhe/ose jo-shtetërorë (përfshirë grupet terroriste ose kriminale). Këto cënueshmëri duhet të merren parasysh kur jepen masa parandaluese ose mbrojtëse, në fazën e hetimit dhe gjithashtu gjatë hartimit të protokolleve specifike dhe programeve trajnimi për agjentët shtetërorë. Protokollet dhe programet e trajnimit për agjencitë e zbatimit të ligjit, për shembull, duhet të theksojnë që hetimet e hapura në raste dhune/kërcënimesh ndaj një gazetari duhet t'i marrin parasysh provat e duhura që tregojnë një lidhje me aktivitetet profesionale të gazetarit. Në përgjithësi, trajnimi i agjentëve përkatës shtetërorë duhet ta marrë parasysh rolin e rëndësishëm të luajtur nga gazetarët dhe akterët e tjerë të medias në një shoqëri demokratike në përputhje me jurisprudencën³⁸ e Gjykatës dhe çështjet specifike gjinore.

Faktorët e rrezikut specifik për gjini

Në Komunikatën e saj mbi kërcënimin në rritje të sigurisë për gazetaret femra në internet, ish-Përfaqësuesja e OSBE-së për Lirinë e Medias, znj. Dunja Mijatović, ka theksuar numrin në rritje të raporteve të gazetarëve dhe blogereve femra që sulmohen në mediat sociale.³⁹ Raportet tregojnë se dy të tretat e grave gazetarë vuajnë nga sulmet në internet me bazë gjinore dhe se gazetarët dhe prezantueset e lajmeve televizive femra abuzohen në internet rreth tre herë më shumë se sa homologët e tyre.⁴⁰ Në një studim të kryer midis 597 grave gazetarë dhe punonjësve të medias nga Trollbusters dhe International Women's Media Foundation, 90% e të anketuarve treguan se kërcënimet në internet ishin rritur gjatë pesë viteve të fundit.⁴¹

Sulmet në internet paraqiten në formën e ngacmimit dhe frikësimit seksual, madje edhe kërcënimeve për përdhunim dhe dhunë seksuale dhe synojnë gratë gazetarë sepse ato janë gra. Studimi i Federatës Ndërkombëtare të Gazetarëve⁴² tregoi se ndërsa gjysma e rasteve

³⁶ Ju lutemi shihni <https://en.unesco.org/themes/safety-journalists/basic-texts>.

³⁷ Të tilla si tema të ndjeshme politike, fetare, ekonomike ose shoqërore, duke përfshirë keqpërdorimin e pushtetit, korrupsioni dhe aktivitetet kriminale.

³⁸ Roli i shtypit si "rojtari publik" u theksua së pari nga Gjykata në [Lingens k. Austrisë](#) (nr. 9815/82, 18 korrik 1986). Në rastin [Bladet Tromsø dhe Stensaas k. Norvegjisë](#) (GC) (nr. 21980/93, 20 maj 1999), Gjykata theksoi edhe një herë "funksionin thelbësor që shtypi përmbush në një shoqëri demokratike", duke deklaruar se "megjithëse shtypi nuk duhet të tejkalojë kufij të caktuar, në veçanti në lidhje me reputacionin dhe të drejtat e të tjerëve dhe nevojën për të parandaluar zbulimin e informacionit konfidencial, detyra e tij është megjithatë të japë - në një mënyrë në përputhje me detyrimet dhe përgjegjësitë e tij - informacion dhe ide për të gjitha çështjet me interes të publikut".

³⁹ Organizata për Siguri dhe Bashkëpunim në Evropë (OSBE), Përfaqësuesja për Lirinë e Mediave, Dunja Mijatović, [Komunikatë mbi kërcënimin në rritje të sigurisë për gazetaret femra në internet](#), 02/2015.

⁴⁰ Shih ["Sfidat e reja për Lirinë e Shprehjes: Kundër abuzimit në internet të gazetarëve femra"](#), OSBE, 2016, faqe 41.

⁴¹ Ai tregoi, në veçanti, se dy në tre të anketuar ishin kërcënuar ose ngacmuar në internet të paktën një herë dhe kjo rezultoi në vetë-censurë në 40% të rasteve.

⁴² Shih <https://www.ifj.org/media-centre/news/detail/article/ifj-global-survey-shows-massive-impact-of-online-abuse-on-women-journalists.html>

të tilla janë raportuar, ngacmuesi u identifikua ose u soll para drejtësisë në vetëm 13% të rasteve. Prandaj, ish-Përfaqësuesja e OSBE-së për Lirinë e Medias ka bërë thirrje për trajnim më të mirë për zyrtarët e zbatimit të ligjit në mënyrë që të përmirësojnë të kuptuarit se si t'i hetojnë kërcënimet dhe veprat e tjera penale që ndodhin në internet (dhe janë me bazë gjinore), duke theksuar se kërcënimet dhe ngacmimet në internet që përbëjnë vepra penale duhet të ndiqen penalisht dhe të trajtohen si veprat jo në internet. Trajnimi dhe udhëzimet gjithashtu duhet të theksojnë që kërcënimet për jetë dhe integritet fizik, përfshirë kërcënimet për përdhunim, duhet të kenë përparësi në ndjekjen penale.⁴³

Gratë gazetare që nuk punojnë në internet kanë dukshëm më shumë të ngjarë se burrat të përjetojnë ngacmime seksuale dhe/ose dhunë seksuale siç tregohet nga Studimi "Gazetarët nën Presion". Neni 15 i Konventës së Stambollit kërkon që palët e Konventës të sigurojnë/forcojnë trajnimin për ata profesionistë (përfshirë autoritetet publike) që merren me viktima të dhunës ndaj grave⁴⁴ mbi parandalimin dhe zbulimin e një dhune të tillë, barazinë midis grave dhe burrave, nevojat dhe të drejtat e viktimave, si dhe mënyrën e parandalimit të viktimizimit dytësor.

c. Praktika dhe iniciativa të vlefshme që ofrojnë udhëzime në këtë fushë

Programe trajnimi për autoritete dhe agjentë shtetërorë

- Në Suedi, autoriteti policor ka filluar trajnimin në internet për zyrtarët policorë që marrin raporte, në mënyrë që ta rrisin aftësinë për t'u marrë me krimet e urrejtjes dhe krimet kundër demokracisë. Për më tepër, Universiteti i Uppsala-s është autorizuar të zhvillojë një kurs special pesë-ditor për zyrtarët policorë që punojnë në krimet e urrejtjes dhe krimet kundër demokracisë që adresojnë: lirinë e fjalës, lirinë e shtypit dhe të drejtat dhe liritë themelore të gazetarëve, opinionistëve dhe politikanëve; se si zyrtarët policorë mund të fitojnë dhe sigurojnë besimin midis grupeve dhe individëve të cenueshëm; se si të përmirësohet hetimi i krimeve të urrejtjes dhe krimeve kundër demokracisë dhe të frenohet pandëshkueshmëria.
- Përmes programit MOOC të UNESCO-s, trajnimi mbi "Korniza Ligjore Ndërkombëtare e Lirisë së Shprehjes, Qasja në Informacion dhe Mbrojtja e Gazetarëve" u është ofruar mbi 3,000 gjyqtarëve dhe operatorëve të sektorit gjyqësor në Amerikën Latine.⁴⁵
- Në Francë, të drejtat e shtypit dhe respektimi i burimeve gazetareske mbulohen si nga trajnimi fillestar, ashtu edhe nga trajnimi i vazhdueshëm i gjyqtarëve.
- Në Ukrainë, një numër sesionesh trajnimi për AZL-të, prokurorët dhe gjyqtarët janë organizuar gjatë vitit 2017 dhe 2018, duke përfshirë në kontekstin e ngjarjeve të sponsorizuara nga Këshilli i Evropës mbi të drejtat e gazetarëve, ndryshimet e

⁴³ OSBE, Përfaqësuesja për Lirinë e Mediave, Dunja Mijatović, Komunikatë mbi kërcënimin në rritje të sigurisë për gazetaret femra në internet, 02/2015, faqe 44.

⁴⁴ Sipas Konventës së Stambollit, këto përfshijnë, por nuk kufizohen në ngacmime seksuale, dhunë seksuale, përfshirë përdhunime, dhunë psikologjike, etj.

⁴⁵ [Seritë e kurseve masive të hapura në internet e UNESCO-s për gjyqtarët dhe operatorët e tjerë gjyqësorë mbi kornizën ligjore ndërkombëtare për lirinë e shprehjes, qasjen në informacion dhe sigurinë e gazetarëve](#)

ndërlidhura në ligjin penal dhe të procedurës penale, hetimin e krimeve të kryera ndaj gazetarëve.

Përfshirja e IKDNJ-ve dhe shoqatave të gazetarëve

- Në Holandë, në korrik 2018 u arrit një marrëveshje midis policisë kombëtare, zyrës së prokurorit publik, Shoqatës Holandeze të Gazetarëve (NVJ) dhe Shoqërisë Holandeze të Kryeredaktorëve për të kundërshtuar kërcënimet dhe dhunën ndaj gazetarëve. Qëllimi i saj është të përmirësojë ndërgjegjësimin midis shërbimeve të zbatimit të ligjit mbi çështjen e sigurisë së gazetarëve dhe të ofrojë trajnime dhe udhëzime konkrete për zbatimin e ligjit për t'iu përgjigjur më mirë kërcënimeve ndaj mediave. Si rezultat i kësaj marrëveshjeje, policia dhe prokurori publik janë zotuar t'i japin përparësi incidenteve në lidhje me gazetarët.
- Në Serbi, një marrëveshje mbi "Bashkëpunimin dhe masat për të rritur nivelin e sigurisë së gazetarëve" u nënshkrua nga Prokuroria, Ministria e Brendshme dhe shoqatat e gazetarëve dhe të mediave në dhjetor 2016. Ajo përfshin trajnim për gazetarët, pronarët e mediave, prokurorët dhe zyrtarët e zbatimit të ligjit në mënyrë që të përmirësojnë njohuritë mbi mbrojtjen e gazetarëve, duke përfshirë standardet ndërkombëtare.

d. Sugjerimet për zbatim

Programe trajnimi për autoritete dhe agjentë shtetërorë

- Trajnimi për zyrtarët policorë, prokurorët, gjykatësit dhe autoritetet e tjera përkatëse dhe agjentët shtetërorë duhet të informohet nga praktika gjyqësore e KEDNJ-së dhe standardet e Këshillit të Evropës, në veçanti nga Rekomandimi CM/Rec(2016)4. Vëmendje e veçantë duhet t'i kushtohet:
 - ndërgjegjësimin për rolin e rëndësishëm të "rojtarit publik" të luajtur nga gazetarët dhe akterët e tjerë të medias në një shoqëri demokratike;
 - rolit të luajtur nga gazetarët dhe akterët e tjerë të medias në një shoqëri demokratike duke mbuluar demonstrata publike, duke raportuar nga zonat e konfliktit dhe në kohë krize, përfshirë në gjendjen e jashtëzakonshme dhe mënyrat për të parandaluar çdo pengesë për një mbulim të tillë (shih Seksionin II (D) të këtij Udhëzuesi të zbatimit);
 - të drejtave të gazetarëve dhe të akterëve të tjerë të medias për të mos zbuluar burimet e tyre konfidenciale të informacionit dhe masat e nevojshme procedurale (shih Seksionin II (C) të këtij Udhëzuesi të zbatimit);
 - faktit që gjatë punës së tyre, gazetarët dhe akterët e tjerë të medias shpesh përballen me rreziqe specifike dhe diskriminim për arsye të ndryshme dhe se ndjekja e historive të veçanta mund t'i ekspozojë ata ndaj kërcënimeve, sulmeve, abuzimeve dhe ngacmimeve nga akterët shtetërorë dhe/ose jo-shtetërorë, përfshirë grupet terroriste ose kriminale (shih Seksionet II (A) dhe II (E) të këtij Udhëzuesi të zbatimit).

- parandalimit dhe zbulimit të dhunës ndaj grave, barazisë midis grave dhe burrave, nevojave dhe të drejtat e viktimave, si dhe mënyrën e parandalimit të viktimizimit dytësor;
- nevojave për të siguruar qasje në kohë tek autoritetet e zbatimit të ligjit kur ekziston një rrezik serioz/kërcënim për dhunë/sulm ndaj gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias, sigurimit të informacionit mbi ndihmën, mbështetjen, mbrojtjen dhe kompensimin që viktimat mund të marrin që nga kontakti i parë me AZL-të dhe nevojave për të lëshuar forma urdhëruese/parandaluese të mbrojtjes së përkohshme kur justifikohet (shih Seksionin II (A) të këtij Udhëzuesi të zbatimit);
- karakteristikave të një hetimi efektiv, nevojës për të marrë në konsideratë çdo lidhje të mundshme midis kriminit dhe aktiviteteve profesionale të gazetarit, çështjeve të lidhura me gjininë dhe një lidhje të mundshme midis qëndrimeve raciste dhe aktit të dhunës, nevojës për të ushtruar përmbajtje në përdorimin e procedurave penale/sanksioneve penale për shkelje shtypi, edhe kur përmendet integriteti territorial/siguria kombëtare (shih Seksionin III (A) të këtij Udhëzuesi të zbatimit);
- nevojave për të kundërshtuar zbatimin diskriminues ose arbitrar të legjislacionit për shpifje, për të parandaluar abuzimin me procesin gjyqësor dhe masat përkatëse, duke përfshirë praktikën më të mira dhe për të parandaluar përzgjedhjen e gjykatës (forum shopping) në rastet e shpifjes (shih Seksionin II (C) të këtij Udhëzuesi të zbatimit);
- përmirësimit të kuptuarit të AZL-ve se si t'i hetojnë kërcënimet dhe veprat e tjera penale që ndodhin në internet, përfshirë ato me bazë gjinore. Trajnimi duhet të theksojë se kërcënimet dhe ngacmimet në internet që përbëjnë vepra penale duhet të ndiqen penalisht dhe të trajtohen sikurse veprat jo në internet. Kërcënimet për jetën dhe integritetin fizik, duke përfshirë kërcënimet për përdhunim, duhet të kenë përparësi për ndjekje penale.

Përfshirja e IKDNj-ve dhe shoqatave të gazetarëve

- Shtetet duhet të hulumtojnë potencialin e bashkëpunimit me IKDNj-të në trajnimin e gjyqtarëve dhe prokurorëve në mënyrë që të shmangin zbatimin arbitrar të legjislacionit kufizues karshi gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias.

C. Zbatimi diskriminues ose arbitrar i legjislacionit ose sanksioneve për të heshtur gazetarët dhe akterët e tjerë të medias (paragrafi 13 i Udhëzimeve)

13. *Shtetet anëtare duhet të ushtrojnë vigjilencë për të siguruar që legjislacioni dhe sanksionet nuk zbatohen në një mënyrë diskriminuese ose arbitrare kundër gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias. Ato gjithashtu duhet të marrin masat e nevojshme legislative dhe/ose masa të tjera për të parandaluar përdorimin joserioz, shqetësues ose dashakeq të ligjit dhe procesit ligjor për të frikësuar dhe heshtur gazetarët dhe akterët e tjerë të medias.*

a. Treguesit

Rreziqet	Masat për shmangien/zbutjen e rreziqeve
<p>Legjislacioni dhe sanksionet zbatohen në një mënyrë diskriminuuese ose arbitrare kundër gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rishikimi i ligjeve për shpifjen, anti-terrorizmin, sigurinë kombëtare, rendin publik, gjuhën e urrejtjes, blasfeminë dhe kujtesën është kryer për të siguruar që përkufizimet, termat dhe konceptet kryesore të përcaktohen me saktësi të mjaftueshme për të shmangur abuzimin dhe se ekzistojnë masat mbrojtëse për ushtrimin e lirisë së shprehjes. • Respektimi i parimit të proporcionalitetit në zbatimin e ligjeve dhe sanksioneve të tilla sigurohet dhe ushtrohet përmbajtja e duhur në përdorimin e procedurave penale/sanksioneve penale për shkelje shtypi. • Ekzistojnë masat mbrojtëse adekuate procedurale dhe mjetet juridike efektive kundër abuzimit të këtyre ligjeve. • Rishikimi i legjislacionit për shpifje është kryer për të siguruar që: <ul style="list-style-type: none"> - nuk parashikon sanksione e as kompensime të tepruara, joproporcionale të dëmeve; - në përputhje me praktikën gjyqësore të KEDNJ-së, dënimet me burgim mund të parashikohen vetëm për situata të jashtëzakonshme, veçanërisht kur të drejtat e tjera themelore janë dëmtuar seriozisht; - nuk ka mbrojtje të shtuar për figurat publike nga vëzhgimi publik ose kritika; - krerëve të shteteve/monarkëve nuk u është dhënë mbrojtje e veçantë përkundrejt të drejtës për të raportuar dhe shprehur mendime rreth tyre; - parashikon masa mbrojtëse për lirinë e shprehjes që përputhen me standardet evropiane dhe ndërkombëtare të të drejtave të njeriut, duke përfshirë disponueshmërinë e mbrojtjes së së vërtetës/interetit publik/komentit të drejtë; - masat e shpejta ose me kosto të ulët dhe një sërë mjetesh juridike civile si alternativa ndaj dëmeve, të tilla si faljet ose urdhrat e korigjimit, janë në dispozicion; - promovon organe jashtëgjyqësore, të tilla si këshillat e shtypit, për të ofruar një përgjigje proporcionale ndaj shpifjes. • Ofrohet trajnim i gjyqtarëve për të shmangur zbatimin arbitrar të legjislacionit kufizues.
<p>Përdorimi joserioz, dashakeq ose shqetësues i ligjit dhe</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Janë caktuar masa legjislative dhe/ose masa të tjera për të parandaluar abuzimin e procesit gjyqësor, në veçanti:

<p>procesit ligjor për të frikësuar dhe heshtur gazetarët dhe akterët e tjerë të medias.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - masat për të parandaluar përzgjedhjen e gjykatës në rastet e shpifjes; - zbatimi i legjislacionit anti-SLAPP; - vënia në dispozicion e skemave të ndihmës juridike për gazetarë në mënyrë që të sigurohet që ata të kenë një mundësi të arsyeshme për të paraqitur çështjet e tyre; - sigurimi i trajnimit për gjyqtarët në mënyrë që të parandalojnë dhe fenojnë përdorimin joserioz, dashakeq ose shqetësues të ligjit dhe procesit ligjor.
--	--

b Tekstet e referencës dhe burimet e tjera përkatëse

Statistikat

Keqpërdorimi, abuzimi ose përdorimi nën kërcënim i llojeve të ndryshme të legjislacionit për të parandaluar kontributet në debatin publik, përfshirë ligjet për shpifjen, anti-terrorizmin, sigurinë kombëtare, rendin publik, gjuhën e urrejtjes, blasfeminë dhe kujtesën për fat të keq janë ndër mjetet e zakonshme për të frikësuar dhe heshtur gazetarët dhe akterët e tjerë të medias që raportojnë për çështje me interes publik. Sipas studimit të Këshillit të Evropës "Gazetarët nën Presion",⁴⁶ 23% e gazetarëve të intervistuar pohuan se kishin përjetuar "kanosje gjyqësore" ose "ngacim gjyqësor" në formën e arrestimit, hetimit, kërcënimit me ndjekje penale ose ndjekjes penale në bazë të një numri ligjesh, përfshirë ligjet për shpifjen, rendin publik, anti-terrorizmin dhe sigurinë kombëtare. Për më tepër, disa dispozita ligjore mund të japin vetë një efekt frenues në lirinë e shprehjes dhe debatin publik.

Masa të përgjithshme për të kundërshtuar zbatimin diskriminues ose arbitrar të legjislacionit ose sanksioneve për të heshtur gazetarët dhe akterët e tjerë të medias

Legjislacioni i përdorur shpesh për të kufizuar lirinë e shprehjes përfshin, ndër të tjera, ligjet për rendin publik, anti-terrorizmin, sigurinë kombëtare, gjuhën e urrejtjes, blasfeminë dhe kujtesën.

Në përputhje me praktikën gjyqësore të konsoliduar të Gjykatës, çdo masë kufizuese duhet të përshkruhet me ligj, të ndjekë të paktën një nga qëllimet legjitime sipas Nenit 10 (2) të Konventës dhe ajo duhet të kalojë testin e proporcionalitetit (ndërhyrja duhet të jetë e nevojshme në një shoqëri demokratike dhe masa(t) e zbatuara duhet të jenë proporcionale me qëllimin(et) e ndjekura). Në vlerësimin e proporcionalitetit, gjykatat vendase duhet të vlerësojnë të gjitha rrethanat e rastit sipas rastit, duke marrë parasysh, ndër të tjera, kontekstin e publikimit, ekzistencën e interesit publik dhe ashpërsinë e sanksionit.

Kufizimi në përdorim të procesit penal

Gjykata ka bërë thirrje për përmbajtje në përdorimin e procedurave penale, edhe kur thirret në mbrojtjen e integritetit territorial ose të sigurisë kombëtare ose parandalimin e krimit ose trazirave, në rastet kur publikimi në fjalë nuk nxit dhunë⁴⁷ ose nuk nxit urrejtje etnike ose

⁴⁶Studimi "[Gazetarët nën presion - Ndërhyrja e pajustificuar, frika dhe vetëcensura në Evropë](#)", Marilyn Clark dhe Anna Grech, 2017, Këshilli i Evropës. Ky studim u krye mes pothuajse 1,000 gazetarëve dhe ofruesve të tjerë të lajmeve.

⁴⁷"Nxitja e dhunës" interpretohet nga Gjykata si avokim për mbështetje të veprimeve të dhunshme ose hakmarrjes së përgjashme, duke justifikuar kryerjen e akteve terroriste në ndjekje të qëllimeve të mbështetësve të tyre dhe që mund të interpretohet si e mundshme për të inkurajuar dhunën duke futur

ndonjë formë tjetër (shih, për shembull, *Incal* grupi i rasteve).⁴⁸ Kritikën ndaj qeverive dhe publikimit të informacionit të konsideruar nga udhëheqësit e një vendi si rrezikim i interesave kombëtare nuk duhet të tërheqë akuza penale për vepra veçanërisht të rënda të tilla si përkatësia ose ndihma e dhënë për një organizatë terroriste, përpjekja për të përmbysur qeverinë ose rendin kushtetues ose përhapja e propagandës terroriste. Kjo vlen njësoj në gjendjen e jashtëzakonshme.⁴⁹

Për të parandaluar keqpërdorimin/abuzimin e ligjeve për rendin publik, anti-terrorizmin dhe sigurinë kombëtare për të heshtur zërat kritikë dhe ndërhyrjet e panevojshme ose joproporcionale në lirinë e shprehjes, shkeljet sipas këtyre ligjeve duhet të përcaktohen qartë dhe nuk duhet të jenë tepër të gjëra.⁵⁰ Për të frenuar abuzimin/keqpërdorimin e ligjit, dispozitat duhet të jenë të qasshme për personin në fjalë, kurse pasojat e tyre të parashikueshme dhe pajtueshmëria e tyre me sundimin e ligjit të siguruara.⁵¹ Për më tepër, duhet të sigurohen masa mbrojtëse adekuate procedurale dhe mjete juridike efektive kundër abuzimit.

Mbrojtja e burimeve gazetareske

Gjykata ka theksuar vazhdimisht se mbrojtja e burimeve gazetareske është një nga gurët themeltarë të lirisë së shtypit. Pa një mbrojtje të tillë, burimet mund të pengohen për ta ndihmuar shtypin në informimin e publikut për çështje me interes të publikut dhe si rezultat roli jetik i rojtarëve të publikut i shtypit mund të minohet, dhe aftësia e shtypit për të siguruar informacion të saktë dhe të besueshëm mund të ndikohet negativisht.⁵² Keqpërdorimi i ligjeve për rendin publik, anti-terrorizmin dhe sigurinë kombëtare për të pasur qasje në burimet gazetareske, qoftë përmes masave të mbikëqyrjes ose përmes zbulimit imponues (ose të dyjave, si në rastin *Telegraaf Media Nederland Landelijke Media BV dhe të tjerët k. Hollandës*),⁵³ është një shembull i zakonshëm i ndërhyrjeve në këtë sferë.

Urdhrat për zbulim të vendosura për gazetarë kanë një ndikim të dëmshëm jo vetëm në burimet e tyre, identiteti i të cilave mund të zbulohet, por edhe në gazetën ndaj së cilës drejtohet urdhri, reputacioni i së cilës mund të ndikohet negativisht në sytë e burimeve të ardhshme të mundshme. Ndikimi i dëmshëm shtrihet më tej tek publiku që ka interes të marrë informacionin e dhënë përmes burimeve anonime dhe që janë gjithashtu vetë burime të mundshme. Duke pasur parasysh rolin vendimtar të lirisë së shtypit në një shoqëri demokratike dhe efektin potencialisht frenues të një urdhri për zbulim, një masë e tillë nuk mund të jetë në përputhje me Nenin 10 të Konventës përpos nëse ajo justifikohet nga një kërkesë më e rëndësishme për interesin publik.⁵⁴

thellë dhe në mënyrë jo racionale urrëjtjen ndaj individëve të specifikuar - shih [Sürek k. Turqisë \(nr. 4\)](#) [GC], nr. 24762/94, 8 korrik 1999, 60 §.

⁴⁸ Në rastin e [Incal k. Turqisë](#) (GC) (nr. 22678/93, 9 qershor 1998) dhe në një grup rastesh të ngjashme Gjykata ka konstatuar se dënimet e parashtruesve për shkak të shkeljes së ligjit anti-terrorizëm duke bërë, publikuar ose përndryshe shpërndarë deklarata/publikime ishin në shkelje të së drejtës së tyre për lirinë e shprehjes (Neni 10) sepse deklaratat/publikimet e tilla nuk nxisnin urrëjtje e as dhunë.

⁴⁹ Shih, për shembull, [Sahin Alpay k. Turqisë](#), nr. 16538/17, 27 shkurt 2001, § 172-184.

⁵⁰ Për shembull, në rastin [Gözel dhe Özer k. Turqisë](#) (nr. 43453/04 dhe 31098/05, 6 korrik 2010) Gjykata konstatoi se formulimi i seksionit 6(2) të ligjit turk për anti-terrorizëm i cili sanksiononte "këdo që shtyp[te] ose publikon[te] deklarata ose fletushka nga organizata terroriste" dhe nuk përmbante asnjë detyrim për gjykatat vendase për të kryer një ekzaminim tekstual ose kontekstual të shkrimeve nuk mund të përputhej me të drejtën e lirisë së shprehjes.

⁵¹ [Urper dhe të tjerët k. Turqisë](#), nr. 14526/07, 14747/07, 15022/07, 15737/07, 36137/07, 47245/07, 50371/07, 50372/07 dhe 54637/07, 20 tetor 2009, §28-29.

⁵² [Goodwin k. Mbretërisë së Bashkuar](#) (GC), nr. 17488/90, 27 mars 1996, § 39.

⁵³ [Telegraaf Media Nederland Landelijke Media B.V. dhe të tjerët k. Holandës](#), nr. 39315/06, 22 nëntor 2012.

⁵⁴ [Goodwin k. Mbretërisë së Bashkuar](#) (GC), nr. 17488/90, 27 mars 1996, § 39.

Lidhur me masat e mbikëqyrjes, në rastin *Big Brother Watch dhe të tjerë k. Mbretërisë së Bashkuar*⁵⁵ Gjykata konstatoi se ndërsa funksionimi i një regjimi të përgjimit në masë të madhe nuk shkel Konventën, mbikëqyrja e pamjaftueshme e procesit të përzgjedhjes së subjekteve të mbikëqyrjes dhe mungesa e masave mbrojtëse adekuate në lidhje me përzgjedhjen e të dhënave të komunikimit për ekzaminim nuk e plotësojnë "cilësinë e kërkesës ligjore" dhe kështu ishin në kundërshtim me Nenin 8. Më tej, ajo vendosi që Neni 10 ishte shkelur për shkak të mungesës së masave mbrojtëse për burimet gazetareske në funksionimin e regjimit të përgjimit në masë të madhe, dhe masave mbrojtëse të pamjaftueshme në rastin e marrjes së të dhënave të komunikimit nga ofruesit e shërbimeve të komunikimit. Sipas praktikës së vendosur gjyqësore, kërkimet në materialin konfidencial gazetaresk duhet të kryhen vetëm në bazë të një urdhri gjykate dhe në përputhje me masat e tjera mbrojtëse procedurale, substanciale, p.sh. t'i nënshtrohen shqyrtimit nga një organ i pavarur dhe i paanshëm për të parandaluar qasjen e panevojshëm në informacionin e mundshëm për zbulim të identitetit të burimeve.

Masat për të kundërshtuar zbatimin diskriminues ose arbitrar të legjislacionit për shpifje

Mes gazetarëve të intervistuar për studimin "Gazetarët nën Presion" të cilët kishin përjetuar kërcënime gjyqësore, kërcënimi më i zakonshëm u raportua sipas ligjeve për shpifje.

Parandalimi i kompensimit joproporcional të dëmeve në veprimet civile

Ligji dhe praktika që mundësojnë kompensimin e tepruar ose joproporcional të dëmeve në veprimet civile janë konstatuar se krijojnë një efekt frenues në lirinë e shprehjes dhe debatin publik.

Në rastin *Tolstoy Miloslavsky k. Mbretërisë së Bashkuar*, Gjykata vendosi që "sipas Konventës, një kompensim i dëmeve për shpifje duhet të ketë një marrëdhënie të arsyeshme të proporcionalitetit me dëmtimin që pëson reputacioni" dhe konstatoi një shkelje të Nenit 10 duke pasur parasysh madhësinë e kompensimit të dëmeve, "së bashku me mungesën e masave mbrojtëse adekuate dhe efektive kundrejt një kompensimi të madh në mënyrë disproporcionale".⁵⁶ Në rastin *Independent Newspapers (Irlandë) Limited kundër Irlandës*, Gjykata konstatoi se dëmet e larta të paarsyeshme për pretendimet për shpifje mund të kenë një efekt frenues në lirinë e shprehjes, prandaj duhet të ketë masa mbrojtëse adekuate vendase në mënyrë që të shmangët dhënia e kompensimit joproporcional.⁵⁷

Asambleja Parlamentare e Këshillit të Evropës (PACE) në Rezolutën e saj 1577(2007) "Drejt dekriminalizimit të shpifjes" dënoi mbështetjen abuzive ndaj kompensimeve të mëdha të paarsyeshme të dëmeve dhe interesit në rastet e shpifjes dhe, duke i dhënë jehonë praktikës gjyqësore të Gjykatës, theksoi se kjo mund të çojë në shkelje të Nenit 10 të Konventës.

Disponueshmëria e një sërë mjetesh juridike civile si alternative për dëmet, të tilla si faljet ose urdhrat për korrigjim, mund të ndihmojnë në sigurimin e një përgjigje proporcionale ndaj shpifjes dhe mund të bëjë të mundur që reputacioni i një personi të pastrohet më shpejt. Roli i organeve jashtëgjyqësore, siç janë këshillat e shtypit, gjithashtu mund të luajë një rol të vlefshëm në arritjen e proporcionalitetit dhe afateve kohore, siç është vërejtur nga Gjykata.⁵⁸

⁵⁵ [Big Brother Watch dhe të tjerë k. Mbretërisë së Bashkuar](#), nr. 58170/13, 62322/14 dhe 24960/15, 13 shtator 2018, § 387.

⁵⁶ [Tolstoy Miloslavsky k. Mbretërisë së Bashkuar](#), nr. 18139/91, 13 qershor 1995, §§ 49, 51.

⁵⁷ [Independent Newspapers \(Irlandë\) Limited k. Irlandës](#), nr. 28199/15, 15 qershor 2017, § 104.

⁵⁸ Shih për shembull [Stoll k. Zvicrës](#) [GC], no.69698/01, 10 dhjetor 2007.

Heqja e sanksioneve penale për shpifje

Një efekt frenues në lirinë e shprehjes mund të paraqitet jo vetëm nga ndonjë sanksion, disproporcional ose jo, por edhe nga frika e sanksionit, edhe në rast të pafajësisë. Parimi 34 i Rekomandimit CM/Rec(2016)4 thekson se sanksionet penale kanë një efekt frenues më të madh se sanksionet civile. Ndërsa Gjykata nuk përjashton plotësisht mundësinë e sanksioneve penale për shpifje, ajo i kushton shumë rëndësi natyrës së sanksionit të vendosur në marrjen parasysh të proporcionalitetit të ndërhyrjes.⁵⁹

Frika nga burgimi në mënyrë të pashmangshme ka efekt frenues në ushtrimin e lirisë së shprehjes në gazetari. Në rastin *Mahmudov dhe Agazade k. Azerbajxhanit*,⁶⁰ gjykata deklaroi se gazetarët hulumtues do të ndalohen të raportojnë për çështje me interes të përgjithshëm nëse rrezikojnë të dënohen me burgim për shpifje. Duke kujtuar Rezolutën 1577(2007) të Asamblesë Parlamentare "Drejt dekriminalizimit të shpifjes", Gjykata u ka kërkuar në mënyrë të përsëritur shteteve anëtare legjislativë të cilave parashikon akoma dënime me burg për shpifje, edhe nëse ato nuk janë vendosur në të vërtetë, t'i shfuqizojnë ato pa vonesë.⁶¹ Dënimi me burg për një shkelje shtypi është në përputhje me lirinë e shprehjes së gazetarëve siç garantohet në Nenin 10 të Konventës vetëm në rrethana të jashtëzakonshme, veçanërisht kur janë shkelur seriozisht të drejtat e tjera themelore, për shembull në rastin e gjuhës së urrejtjes ose nxitjes së dhunës.⁶²

Heqja e mbrojtjes së shtuar për figurat publike nga kritikën dhe vëzhgimi publik

Ligjet për shpifje që janë tepër mbrojtëse të interesave të reputacionit mund të kenë gjithashtu një efekt frenues në lirinë e shprehjes.

Në rastin *Lingens k. Austrisë* Gjykata ka konstatuar se "kufijtë e kritikës së pranueshme janë më të gjera në lidhje me figurat publike ose politike sesa në lidhje me një individ privat. Në një shoqëri demokratike, veprimet e qeverisë duhet t'i nënshtrohen një vëzhgimi nga afër jo vetëm të autoriteteve legjislative, por edhe të shtypit dhe opinionit publik".⁶³ Sa i përket krerëve të shteteve, në rastin *Artun dhe Güvener k. Turqisë*, Gjykata vendosi që interesi i një shteti për të mbrojtur kreun e shtetit "nuk mund të justifikojë dhënien e tij ose asaj të një privilegji ose mbrojtjeje të veçantë përkundër të drejtës për të raportuar dhe shprehur mendime rreth tij ose saj".⁶⁴ Parimet që lidhen me kritikën drejtuar krerëve të shteteve vlejnë jo vetëm për krerët e shteteve republikane por edhe për monarkët e jo të zgjedhur në zgjedhje.⁶⁵

Në Rezolutën 1577(2007) "Drejt dekriminalizimit të shpifjes" PACE u bëri thirrje shteteve anëtare të Këshillit të Evropës të heqin nga legjislativët e tyre për shpifje çdo mbrojtje të shtuar për figurat publike, në përputhje me praktikën gjyqësore të Gjykatës.

Kundërshtimi i abuzimit të ligjit dhe/ose procesit ligjor në rastet e shpifjes

Parimi 36 i Rekomandimit CM/Rec(2016)4 paralajmëron që përdorimi i ligjit dhe procesit ligjor

⁵⁹ Shih për shembull [Radio Franca dhe të tjerë k. Francës](#), nr. 53984/00, 30 mars 2004, § 40; [Lindon, Otchakovsky-Laurens dhe July k. Francës](#) (GC), nr. 21279/02 dhe 36448/02, 22 tetor 2007, § 59.

⁶⁰ [Mahmudov dhe Agazade k. Azerbajxhanit](#), nr. 35877/04, 18 dhjetor 2008, § 49.

⁶¹ Shih për shembull [Mariapori k. Finlandës](#), nr.37751/07, 6 korrik 2010, § 69; [Niskasaari dhe të tjerë k. Finlandës](#), nr. 37520/07, 6 korrik 2010, § 77; [Saaristo dhe të tjerë k. Finlandës](#), nr. 184/06, 12 tetor 2010, § 69 dhe [Ruokanen dhe të tjerë k. Finlandës](#), nr. 45130/06, 6 prill 2010, § 50.

⁶² Shih për shembull [Cumpănă dhe Mazăre k. Rumanisë](#) [GC], nr. 33348/96, 17 dhjetor 2004, § 115; [Ruokanen dhe të tjerë k. Finlandës](#), nr. 45130/06, 6 prill 2010, § 50.

⁶³ [Lingens k. Austrisë](#), nr. 9815/82, 18 korrik 1986, § 42.

⁶⁴ [Artun dhe Güvener k. Turqisë](#), nr. 75510/01, 26 qershor 2007, § 31.

⁶⁵ [Stem Taulats dhe Roura Capellera k. Spanjës](#), nr. 51168/15 dhe 51186/15, 13 mars 2018, § 39.

joserioz⁶⁶, shqetësues⁶⁷ ose dashakeq⁶⁸, me kosto të larta ligjore të kërkuara për të luftuar procese të tilla gjyqësore, mund të bëhet një mjet presioni dhe ngacmimi ndaj gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias dhe të krijojë një efekt frenues në lirinë e shprehjes.

Një shembull i tillë është përzgjedhja e gjykatës në rastet e shpifjes (i njohur edhe si "turizmi shpifës"⁶⁹), kur paditësi vepron me qëllim dashakeq ose abuzon me të drejtën e tij/saj për të hyrë në gjykatë. Ky fenomen është identifikuar nga Komiteti i Ministrave i Këshillit të Evropës si një sfidë madhore ndaj shprehjes së lirë, qasjes në informacion dhe pluralizmit dhe diversitetit të medias për shkak të efektit të tij frenues.⁷⁰ Për më tepër, ai ndikon negativisht në të drejtat e tjera të njeriut, të tilla si e drejta për një gjykim të drejtë (Neni 6) dhe e drejta për një mjet juridik efektiv (Neni 13).⁷¹

Përzgjedhja e gjykatës bëhet e mundur nga diferencat midis ligjeve kombëtare të shpifjes, rregullave të konfliktit të ligjit, rregullave mbi juridiksionin, rregullave për njohjen dhe zbatimin e aktgjyqimeve të huaja dhe, në përgjithësi, nga globalizimi, duke pasur parasysh që përmbajtja në internet bëhet menjëherë e arritshme në shumë juridiksione. Studimi i Këshillit të Evropës mbi "Përgjegjësinë dhe çështjet juridiksionale në rastet e shpifjes në internet" identifikon 15 praktika të mira në shtetet anëtare të Këshillit të Evropës për të zbutur faktorët që janë të favorshëm për përzgjedhjen e gjykatës në rastet e shpifjes.⁷² Rregullat dhe standardet në lidhje me përgjegjësinë penale dhe civile në mënyrë që të parandalojnë "turizmin shpifës" gjenden gjithashtu në Deklarata e Përbashkët për lirinë e shprehjes dhe internetin.⁷³

Sigurimi i parimit të barazisë së armëve është i një rëndësie thelbësore në trajtimin e keqpërdorimit dhe abuzimit të ligjit dhe procesit ligjor. Masat mbrojtëse procedurale që u mundësojnë të pandehurve që të kundërshtojnë në mënyrë efektive paditë joserioze, shqetësuese dhe dashakeqe mund të përfshijnë mbrojtjen e së vërtetës, interesit publik

⁶⁶ Një kërkesë apo ankesë joserioze është ajo që nuk ka ndonjë qëllim ose vlerë serioze. Shpesh një pretendim "joserioz" është ai për një çështje kaq të parëndësishme ose aq të pamërituar në vetvete, saqë hetimi do të ishte joproporcional për sa i përket kohës dhe koston. Implikimi është se kërkesa nuk është sjellë me mirëbesim sepse është e qartë se nuk ka asnjë perspektivë të arsyeshme suksesi dhe/ose nuk është një gjë e arsyeshme për të kaluar kohën duke u ankuar.

⁶⁷ Një pretendim ose ankesë shqetësuese është një (ose një seri syresh) që ndiqet posaçërisht për të ngacmuar, bezdisur ose shkaktuar thjesht kosto financiare të marrësi i tyre (https://en.wikipedia.org/wiki/Frivolous_or_vexatious).

⁶⁸ Përdorimi dashakeq i ligjit dhe i procesit ligjor fillon një ndjekje penale ose padi civile kundër një pale tjetër me qëllim dashakeq dhe pa ndonjë shkak të mundshëm (<https://www.merriam-webster.com/legal/malicious%20prosecution>).

⁶⁹ "Turizmi shpifës" është një formë e përzgjedhjes së gjykatës përmes së cilës një ankues paraqet një ankesë për shpifje në gjykatë që mendohet se ka më shumë gjasa të sigurojë një gjykim të favorshëm edhe kur nuk ka ose ka vetëm një lidhje të paqartë midis çështjes ligjore dhe juridiksionit.

⁷⁰ [Deklarata nga Komiteti i Ministrave mbi dëshirueshmërinë e standardeve ndërkombëtare që ka të bëjë me përzgjedhjen e gjykatës në lidhje me shpifjen](#), miratuar më 4 korrik 2012, f.5.

⁷¹ Studimi i Këshillit të Evropës për "[Përgjegjësia dhe çështjet juridiksionale në rastet e shpifjes në internet](#)", DGI(2019)04.

⁷² Studimi i Këshillit të Evropës për "[Përgjegjësia dhe çështjet juridiksionale në rastet e shpifjes në internet](#)", DGI(2019)04.

⁷³ [Deklarata e Përbashkët për lirinë e shprehjes dhe internetin](#), e miratuar më 1 qershor 2011 nga Raportuesi Special i Organizatës së Kombeve të Bashkuara (OKB) për Lirinë e Mendimit dhe Shprehjes, Përfaqësuesi i Organizatës për Sigurinë dhe Bashkëpunimin në Evropë (OSBE) për Lirinë e Medias, Raportuesi Special për Lirinë e Shprehjes i Organizatës së Shteteve Amerikane (OAS) dhe Raportuesi Special për Lirinë e Shprehjes dhe Qasjes në Informacion i Komisionit Afrikan për të Drejtat e Njeriut dhe Njerëzve (ACHPR), pika 4.

dhe/ose komentit të drejtë.⁷⁴ Meqenëse ngacmimet që vijnë nga abuzimi i ligjit dhe i procesit ligjor mund të jenë veçanërisht të mprehta për gazetarët dhe akterët e tjerë të medias të cilët nuk përfitojnë nga e njëjta mbrojtje ligjore ose mbështetje financiare dhe institucionale si ata të ofruar nga organizata të mëdha mediatike, shteteve u kërkohet të marrin masat e duhura për të siguruar që secila palë të ketë një mundësi të arsyeshme për të paraqitur rastin e tij ose të saj.⁷⁵

Një përgjigje shtesë ndaj formave të tilla shqetësuese të procedurave gjyqësore është anti-SLAPP⁷⁶ legjislacioni që siguron mjete juridike për të pandehurin për të kundërshtuar padi joserioze, shqetësuese ose dashakeqe. Më së shpeshti, kjo mundëson paraqitjen e një kërkesë për të anuluar një rast të ngritur kundër tij/saj sepse përfshin gjuhën për një çështje me interes publik. Padiësi atëherë ka barrën për të treguar një probabilitet që ata të mbizotërojnë në padi - që do të thotë se ata duhet të tregojnë se kanë prova që mund të rezultojnë në një vendim në favor të tyre.

c. Praktika dhe iniciativa të vlefshme që ofrojnë udhëzime në këtë fushë

Masat për të kundërshtuar zbatimin diskriminues ose arbitrar të legjislacionit për shpifje

Reforma gjithëpërfshirëse ligjore që aplikojnë lloje të ndryshme të masave

- Në Angli dhe Uells, Ligji për Shpifje i vitit 2013 synon të frenojë përdorimin shqetësues të padive për shpifje, veçanërisht duke vendosur një "prag të dëmit serioz". Ligji parashikon që "një deklaratë nuk është shpifëse përveç nëse publikimi i saj ka shkaktuar ose ka të ngjarë të shkaktojë dëm serioz të reputacionit të padiësit". Ky koncept ka për qëllim "të rrisë pragun" për atë që gjykatat do ta konsiderojnë si një ankesë të mundshme për shpifje. Ekziston gjithashtu një mundësi që rastet e parëndësishme të hidhen në bazë të faktit se ato janë duke abuzuar me procesin sepse aq pak është në rrezik. Në rastin *Jameel k. Dow Jones & Co* u vërtetua se duhet të ekzistojë një shkelle reale dhe substanciale. Ligji synon gjithashtu "turizmin shpifës" duke forcuar provën për pretendimet që përfshijnë ata që kanë pak lidhje me Anglinë dhe Uellsin duke u sjellë para gjykatave. Ai parashikon gjithashtu një rregull për një publikim të vetëm për të parandaluar pretendimet e përsëritura kundër një publikuesi për të njëjtin material, që do të thotë që afati i parashkrimit për një veprim të shpifjes duhet të llogaritet vetëm nga data e publikimit të parë.
- Në Islandë, më tej në rastin Nisma e Medias Moderne të Islandës (IMMI), Kryeministri ka caktuar një komision për reformën legjislative në fushën e lirisë së shprehjes,

⁷⁴ Për një përmbledhje të mbrojtjeve tipike për rastet e shpifjes, ju lutem shihni ["Liria e Shprehjes dhe Shpifja - Një studim i praktikës gjyqësore të Gjykatës Evropiane të të Drejtave të Njeriut"](#) nga Tarlach McGonagle, Këshilli i Evropës, f. 43-45 dhe 51.

⁷⁵ Paragrafi 36 i seksionit të Parimeve të Rekomandimit CM/Rec(2016)4.

⁷⁶ SLAPP është një shkurtesë për Padinë Strategjike Kundër Pjesëmarrjes Publike. Sipas [Projektit të Pjesëmarrjes Publike](#) me seli në Shtetet e Bashkuara, padië e tilla synojnë ata që flasin për interesin publik me qëllim heshtjen dhe ngacmimin e tyre. "Dorëzuesit e SLAPP-it nuk shkojnë në gjykatë për të kërkuar drejtësi. Përkundrazi, [SLAPP-ët](#) kanë për qëllim të frikësojnë ata që nuk janë dakord me ta ose aktivitetet e tyre duke zbrazur burimet financiare të objektivit. Ndërsa padië e SLAPP-ëve shpesh nuk çojnë në një aktgjykim përfundimtar kundër të pandehurit, ato kanë një efekt serioz frenues në gazetarin ose akterin tjetër të medias."

medias dhe informacionit. Komiteti ka për detyrë të rishikojë dhe përmirësojë ligjet ekzistuese, përfshirë ato për shpifjen, ligjin e informacionit, gjuhën e urrejtjes, ruajtjen e të dhënave dhe përgjegjësinë e ofruesve të hosteve dhe të vlerësojë se cilat ndryshime legjislative mund të jenë të dëshirueshme në fushën e lirisë së shprehjes, medias dhe informacionit. Komiteti tashmë ka finalizuar ligjet dhe/ose amandamentet me qëllim që, ndër të tjera: të heqë përgjegjësinë penale për shpifje, duke e zëvendësuar atë me përgjegjësi civile në formën e dëmeve/kompensimit; të aplikojë një numër mbrojtjesh për të përjashtuar përgjegjësinë në raste të caktuara; të heqë mbrojtjen e shtuar për reputacionin e figurave publike; të vendosë kërkesa më të rrepta që gjuha e urrejtjes të konsiderohet e dënueshme; të mbrojë sinjalizuesit; të forcojë të drejtën e publikut për qasje në informacion; të mbrojë gazetarët nga procedurat e shpifjes dhe zhvendosja e përgjegjësisë tek punëdhënësi.

Heqja e mbrojtjes së shtuar për figurat publike nga kritikrat dhe vëzhgimi publik

- Në Serbi, më tej në dy aktgjykime nga KEDNJ (*Lepojic k. Serbisë*⁷⁷ dhe *Filipovic k. Serbisë*⁷⁸), Gjykata Supreme miratoi në vitin 2008 një opinion ligjor ku thuhej se kritikrat ndaj personaliteteve publike janë më të pranueshme sesa ato ndaj personave privatë.

Kundërshtimi i abuzimit të ligjit dhe/ose procesit ligjor në rastet e shpifjes

- Në Mbretërinë e Bashkuar, Qeveria ka lëshuar një Shënim udhëzues për palët në procedurë gjyqësore shqetësuese, duke shpjeguar se kur një pretendim mund të konsiderohet shqetësues dhe duke përshkruar mjetet juridike të mundshme të ligjit civil, si dhe atij penal.
- Sipas ligjit francez, një të pandehuri në procedurat e shpifjes i sigurohet mbrojtja e së vërtetës. Gjithashtu, nën jurisprudencën e Gjykatës së Kasacionit, të pandehurit në rastet e shpifjes mund të argumentojnë një qëllim legjitim të ndjekur dhe interesin e publik të gjerë e publikimit, mirëbesimit, mungesën e armiqësisë ose sulmin personal dhe seriozitetin e hetimit.
- Në SHBA, një shembull i ligjit anti-SLAPP është Statuti anti-SLAPP i Shtetit të Oregonit. Sipas këtij statuti, kërkesa e një të pandehuri për të hedhur poshtë rastin miratohet nëse i pandehuri e plotëson barrën fillestare për të bërë një *prima facie* që tregon se pretendimi buron nga një deklaratë, dokument ose sjellje që përfshin ushtrimin e së drejtës së fjalës së lirë në lidhje me një çështje publike ose një çështje me interes publik. Nëse kjo kërkesë plotësohet, barra zhvendoset tek paditësi i cili do të duhet të demonstrojë se ekziston një probabilitet që ai/ajo të mbizotërojë mbi pretendimin, duke paraqitur prova thelbësore për të mbështetur një rast *prima facie*. Nëse paditësi e plotëson këtë barrë, gjykata do të refuzojë kërkesën e të pandehurit.
- Në BE, një propozim për një direktivë për të kundërshtuar paditë/procedurën gjyqësore shqetësuese të SLAPP është paraqitur nga gjashtë anëtarë të Parlamentit, duke përfshirë, ndër të tjera: mundësinë që gazetarët hulumtues dhe mediat e pavarura të kërkojnë që paditë shqetësuese në BE të hedhen poshtë shpejt dhe të kërkojnë kompensim; shqiptimin e gjobave ndëshkuese për firmat që ndjekin këto praktika kur kërkesa për kompensim bëhet në juridiksione jashtë BE-së; krijimin e një fondi SLAPP për të mbështetur gazetarët hulumtues dhe mediat e pavarura që vendosin t'u

⁷⁷ [Lepojic k. Serbisë](#), nr. 13909/05, 6 nëntor 2007.

⁷⁸ [Filipovic k. Serbisë](#), nr. 27935/05, 20 nëntor 2007.

rezistojnë përpjekjeve dashakeqe për t'i heshtur ata dhe për të ndihmuar në rikuperimin e fondeve për shkak të tyre; krijimin e një regjistri të BE-së që emëron dhe turpëron firmat që ndjekin këto praktika abuzive.

d. Sugjerimet për zbatim

Masa të përgjithshme për të kundërshtuar zbatimin diskriminues ose arbitrar të legjisllacionit ose sanksioneve për të heshtur gazetarët dhe akterët e tjerë të medias

- Rishikimi dhe eliminimi i përkufizimeve të mbingarkesës në ligjet për shpifjen, anti-terrorizmin, sigurinë kombëtare, rendin publik, gjuhën e urrejtjes, blasfeminë dhe kujtesën. Për të shmangur abuzimin, termat dhe konceptet kryesore duhet të përcaktohen me saktësi të mjaftueshme.
- Përmbytje, në përputhje me praktikën gjyqësore të KEDNJ-së, në përdorimin e procedurave penale/sanksioneve penale për shkelje shtypi (sipas ligjeve të rendit publik, anti-terrorizmit, sigurisë kombëtare dhe të tjera), edhe kur përmendet integriteti territorial/siguria kombëtare.
- Vendosja e masave mbrojtëse adekuate procedurale dhe mjeteve juridike efektive kundër abuzimit me këto ligje.

Mbrojtja e burimeve të gazetarëve

- Aplikimi i masave mbrojtëse për burimet gazetareske, të tilla si garancia e rishikimit të vendimeve për zbulim nga një organ i pavarur dhe i paanshëm për të parandaluar qasjen e panevojshme në informacion që mundëson zbulimin e identitetit të burimeve. Organi i rishikimit duhet të jetë në gjendje të peshojë rreziqet e mundshme dhe interesat përkatës para se të bëhet ndonjë zbulim. Vendimi i tij duhet të drejtohet nga kriteret e qarta, përfshirë nëse masat më pak ndërhyrëse do të mjaftonin.

Masat për të kundërshtuar zbatimin diskriminues ose arbitrar të legjisllacionit për shpifje

- Rishikimi i legjisllacionit vendas për shpifje për të siguruar që:
 - kompensimet e dëmeve nuk janë në mënyrë disproporcionale të mëdha dhe ekzistojnë masa mbrojtëse të përshtatshme dhe efektive vendase kundër kompensimeve shumë të mëdha;
 - ato nuk parashikojnë dënime me burg, me përjashtim të rrethanave të jashtëzakonshme dhe në përputhje me praktikën përkatëse gjyqësore të KEDNJ-së;
 - nuk ka mbrojtje të shtuar për figurat publike. Në veçanti, krerëve të shteteve/monarkëve nuk u është dhënë një privilegj ose mbrojtje e veçantë përkundrejt të drejtës për të raportuar dhe shprehur mendime rreth tij/saj;
 - masat mbrojtëse të lirisë së shprehjes që janë në përputhje me standardet evropiane dhe ndërkombëtare të të drejtave të njeriut, duke përfshirë mbrojtjen e së vërtetës/interesit publik/komentit të drejtë janë paraparë në ligj ose në praktikën gjyqësore;

- një sërë mjetesh juridike civile janë në dispozicion si një alternativë ndaj dëmeve në raste të përshtatshme, të tilla si faljet ose urdhrat e korigjimit; masa të shpejta ose me kosto të ulët janë në dispozicion;
- organet jashtëgjyqësore, të tilla si këshillat e shtypit, promovohen me qëllim që të japin një përgjigje proporcionale ndaj shpifjes.

Kundërshtimi i abuzimit të ligjit dhe/ose procesit ligjor në rastet e shpifjes

- Miratimi i masave legjislative dhe/ose masave të tjera për të parandaluar, duke respektuar pavarësinë e drejtësisë, abuzimin e procesit gjyqësor dhe për të parandaluar "turizmin shpifës", në veçanti:
 - gjykatat dhe tribunalet duhet të kenë juridiksion mbi një rast vetëm nëse ekziston një lidhje e fortë midis rastit dhe juridiksionit që ata i përkasin;
 - gjykatat dhe tribunalet duhet të kërkojnë të identifikojnë dhe njohin aktgjykimet e huaja deklarative që kanë për qëllim parandalimin ose ndalimin e abuzimit me procedurën ligjore ose ndonjë veprim tjetër nga paditësi që mund të kualifikohet si përzgjedhje e gjykatës;
 - gjykatat dhe tribunalet në përgjithësi duhet të refuzojnë, në bazë të përjashtimit të rendit publik, të njohin ose ekzekutojnë aktgjykime të huaja që japin kompensime qartazi joproporcionale të dëmeve, të cilat janë bërë në shkelje të procesit të rregullt ligjor ose si rezultat i abuzimit të të drejtave;
 - gjykatat duhet të aplikojnë vazhdimisht *res judicata* përjashtim kur kërkohet të njohë dhe zbatojë një aktgjykim të huaj që është i papajtueshëm me një vendim tjetër nga gjykata e një shteti tjetër për një rast që përfshin të njëjtin shkak të veprimit dhe midis të njëjtave palë;
 - periudhat specifike dhe të arsyeshme të parashkrimit për veprimet e shpifjes duhet të përcaktohen qartë në ligjin kombëtar;
 - duhet të zbatohet një rregull i vetëm publikimi dhe të përcaktojë datën e fillimit të periudhës së parashkrimit për rastet e shpifjes;
 - gjykatat dhe tribunalet duhet të heqin periudhat e parashkrimit me kërkesë të njëjës nga palët, me kusht që të plotësohen kushtet objektive dhe të përcaktuara qartë, siç përcaktohen në legjislacionin përkatës;
 - kur barra e provës është mbi të pandehurin, mbrojtjet e disponueshme nuk duhet të pengojnë kthimin mbrapa të barrës së provës mbi paditësin ose ta bëjnë atë kthim mbrapa të vështirë në mënyrë të paarsyeshme;
 - gjykatat dhe tribunalet duhet të japin aktgjykime *in absentia* vetëm kur shërbimi i duhur i procedurave ndërkombëtare është efektivisht i garantuar;
 - shuma e dëmeve të dhënë nga gjykata në procedurat e shpifjes duhet të jetë në përpjesëtim të drejtë me dëmin e pësuar nga paditësi;
 - dëmet ndëshkuese, kur janë të disponueshme sipas kornizës ligjore të shteteve anëtare, lejohen vetëm nëse plotësohen kushte të rrepta dhe të përcaktuara qartë;
 - ankesat e bazuar vetëm në shumën e dëmeve duhet të lejohen;

- gjykatat duhet të mbështesin ndalimin e abuzimit të të drejtave për të adresuar rastet e manifestimit të përzgjedhjes së gjykatës;
 - aty ku është e zbatueshme, gjykatat duhet të shqyrtojnë në hollësi sipas doktrinës *forum non conveniens* elementet përkatëse faktike të rastit, ndërsa identifikojnë forumin e vendosur më së miri për ta dëgjuar atë;
 - parimi i afërsisë (lidhjeve të forta) duhet të zbatohet në përcaktimin e ligjit të zbatueshëm për një rast shpifjeje.
- Zhvillimi i legjisllacionit anti-SLAPP për të lejuar të pandehurit në rastet e shpifjes të paraqet një kërkesë për të anuluar një rast të ngritur kundër tij/saj sepse përfshin gjuhën për një çështje me interes publik.
 - Aplikimi i skemave të ndihmës juridike për gazetarë në mënyrë që të sigurohet që ata të kenë një mundësi të arsyeshme për të paraqitur rastet e tyre.
 - Eksplorimi i rolit të IKDNj-ve në trajnimin e gjyqtarëve dhe prokurorëve në mënyrë që të shmanget zbatimi arbitrar i legjisllacionit kufizues ndaj gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias.

D. Roli i gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias që mbulojnë demonstrata dhe ngjarje të tjera (paragrafi 14 i Udhëzimeve).

14. *Shtetet anëtare duhet të marrin parasysh natyrën specifike dhe vlerën demokratike të rolit të luajtur nga gazetarët dhe akterët e tjerë të medias në veçanti kontekste, të tilla si në kohë krize, gjatë periudhave të zgjedhjeve, në demonstrata publike dhe në zona konflikti. Në veçanti, në këto kontekste është e rëndësishme që autoritetet e zbatimit të ligjit të respektojnë rolin e gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias që mbulojnë demonstrata dhe ngjarje të tjera. Kartelat e shtypit ose sindikatave, akreditimi përkatës dhe shenjat gazetareske duhet të pranohen nga autoritetet shtetërore si kredenciale gazetareske, dhe kur nuk është e mundur që gazetarët ose akterët e tjerë të medias të krijojnë dokumentacion profesional, autoritetet shtetërore duhet të bëjnë çdo përpjekje të mundshme për të përcaktuar statusin e tyre. Dialogu midis autoriteteve shtetërore dhe organizatave të gazetarëve inkurajohet për më tepër për të shmangur fërkimet ose përplasjet midis policisë dhe anëtarëve të medias.*

a. Treguesit

Rreziqet	Masat për shmangien/zbutjen e rreziqeve
Autoritetet e zbatimit të ligjit pengojnë punën e gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias, në veçanti, gjatë demonstratave publike dhe ngjarjeve të tjera.	<ul style="list-style-type: none">• Kartelat e shtypit ose sindikatave, akreditimi përkatës dhe shenjat gazetareske duhet të pranohen nga autoritetet shtetërore si kredenciale gazetareske. Kur dokumentacioni profesional nuk mund të sigurohet, bëhen përpjekje të mundshme nga autoritetet shtetërore për të konstatuar statusin gazetaresk.• Udhëzime u lëshohen ushtrisë dhe policisë që ndalojnë ngacmimet, frikësimet ose sulmet fizike ndaj gazetarëve.⁷⁹• Ekzistojnë kanale efektive të komunikimit midis organizatave të gazetarëve dhe forcave të sigurisë në lidhje me mbulimin e protestave në rrugë, demonstratave dhe ngjarjeve publike.⁸⁰

b. Tekstet e referencës dhe burimet e tjera përkatëse

Parandalimi/pengimi i mbulimit medial të demonstratave dhe ngjarjeve të tjera

Në rastin *Pentikäinen k. Finlandës*, Gjykata nënvizoi rolin thelbësor të mediave në sigurimin e informacionit mbi trajtimin e demonstratave publike nga ana e autoriteteve dhe mbajtjen nën kontroll të trazirave. Duke theksuar funksionin "rojtari" të mediave, gjykata deklaroi se çdo përpjekje për të hequr gazetarët nga skena e demonstratave duhet t'i nënshtrohet një vëzhgimi të rreptë.

Sipas qasjes së Gjykatës, çdo situatë e tillë duhet të shihet në dritën e rrethanave të secilit rast të veçantë. Elementet që do të merren në konsideratë nga gjykatat kombëtare përfshijnë (a) nëse autoritetet kishin parandaluar ose kishin penguar qëllimisht mediat nga mbulimi i demonstratës/ngjarjes në një përpjekje për të fshehur nga vështrimi publik veprimet e policisë/organeve të tjera publike; (b) nëse bindja ndaj urdhrave të autoriteteve do të kishte penguar plotësisht përfaqësuesit e mediave të kryejnë detyrat e tyre profesionale. Gjykata, megjithatë, deklaroi edhe se gazetarët duhet t'i binden urdhrave të ligjshëm të policisë dhe nuk mund të kërkojnë imunitet nga përgjegjësia penale për arsyen e vetme që shkelja ishte kryer gjatë kryerjes së funksioneve të tyre gazetareske.⁸¹

Në rastin *Selmani dhe të tjerë k. IRJM-së*,⁸² një rast që ka të bëjë me heqjen nga galeria e shtypit e Parlamentit, Gjykata theksoi se gjetjet e mësipërme zbatohen edhe më shumë kur gazetarët raportojnë për sjelljen e përfaqësuesve të zgjedhur në Parlament dhe për mënyrën në të cilën autoritetet trajtojnë rrëmujat që ndodhin gjatë seancave parlamentare.

⁷⁹ [Treguesit e sigurisë së gazetarëve: Niveli kombëtar](#), 28 korrik 2015, UNESCO, faqe 10.

⁸⁰ [Treguesit e sigurisë së gazetarëve: Niveli kombëtar](#), 28 korrik 2015, UNESCO, faqe 10.

⁸¹ *Pentikäinen k. Finlandës* (GC), nr. 11882/10, 20 tetor 2015, §§ 89, 91.

⁸² *Selmani dhe të tjerë k. IRJM-së*, nr. 67259/14, 9 shkurt 2017, § 75.

Duke pasur parasysh rolin vendimtar të gazetarëve në shkëmbimin e informacionit për publikun dhe mbajtjen përgjegjës autoritetet, veçanërisht në kontekste të ndjeshme, është e domosdoshme që autoritetet shtetërore të mos ndërhyjnë në mbulimin e tyre të ngjarjeve që kanë implikime të rëndësishme për funksionimin e sistemeve demokratike. Nga kjo del se gazetarët dhe akterët e tjerë të medias kanë të drejtë të fotografojnë/filmojnë demonstrata, duke përfshirë trajtimin policor të trazirave dhe se pajisjet e tyre nuk duhet të konfiskohen.

AZL-të duhet të jenë të vëmendshëm ndaj shenjave dhe kredencialeve gazetareske. Për më tepër, mungesa e tyre nuk duhet të përdoret si pretekst për kufizime të padrejta në aktivitetet gazetareske. Kur gazetarët dhe akterët e tjerë të medias nuk janë në gjendje të krijojnë dokumentacion që tregon statusin e tyre, autoritetet duhet të përpiqen ta verifikojnë atë me mjete të tjera, për shembull, duke konsultuar organizata të besueshme mediatike dhe organizata profesionale të gazetarëve që mund të konfirmojnë statusin e gazetarit. Trajnimi/dialogu i koordinuar midis medias dhe policisë është i rëndësishëm për të kuptuar përgjegjësitë dhe kufizimet e njëri-tjetrit dhe për këtë arsye siguron besimin dhe marrëdhëniet e mira të punës.

Mbrojtja e gazetarëve nga dhuna policore

Ish-Komisioneri i Këshillit të Evropës për të Drejtat e Njeriut Nils Muiznieks ka theksuar se dhuna policore ndaj gazetarëve, veçanërisht gjatë mbulimit të demonstratave, është ndër kërcënimet më të përhapura ndaj lirisë së medias. Për shembull, në vitin 2013 më shumë se gjysma e të gjitha rasteve të gazetarëve të lënduar kishin të bënin me lëndime të shkaktuara nga policia.⁸³ Raporti special i hartimit të lirisë së medias i vitit 2018 nga Indeksi i Censurës gjithashtu thekson që anëtarët e zbatimit të ligjit janë përgjegjës për më shumë se gjysmën e incidenteve ndaj medias gjatë protestave të raportuara në shtatë muajt e parë të vitit 2018 në Evropë.⁸⁴ Kjo tregon një nevojë urgjente për përmirësime në trajtimin policor të mediave që i mbulojnë demonstratat.

Rasti i *Najafli k. Azerbajxhanit*⁸⁵ kishte të bënte me një gazetar të rrahur nga policia ndërsa mbulonte një demonstratë të paautorizuar. Edhe pse gazetari nuk kishte veshur një jelek blu që e identifikonte atë si një anëtar i shtypit, ai kishte të vendosur një bexh gazetarësh dhe kishte deklaruar vazhdimisht se ishte gazetar. Gjykata jo vetëm që konstatoi një shkelje të Nenit 3 për shkak të keqtrajtit, por edhe një shkelje të Nenit 10 të Konventës. Gjykata deklaroi se përdorimi i forcës së tepruar ndaj gazetarëve ndërsa ata ishin duke kryer detyrat e tyre profesionale, e pengon seriozisht ushtrimin e tyre të së drejtës për të marrë dhe për të dhënë informacion, pavarësisht nëse kishte ndonjë qëllim nga ana e policisë për të ndërhyrë në aktivitetin gazetaresk.

Parimi 22 i Rekomandimit CM/Rec(2016)4 përmban dispozita të hollësishme në lidhje me operacionet policore, përfshirë menaxhimin policor të demonstratave publike.

⁸³ Shih [deklaratën](#) e dhënë nga Komisioneri i Këshillit të Evropës për të Drejtat e Njeriut Nils Muiznieks në Seminarin për mbrojtjen e gazetarëve në KEDNJ në nëntor 2014.

⁸⁴ [Demonizimi i medias: Kërcënimet ndaj gazetarëve në Evropë](#), Indeksi i Censurës, raport special, nëntor 2019, faqe 8.

⁸⁵ [Najafli k. Azerbajxhanit](#), nr. 2594/07, 2 tetor 2012.

c. Praktika dhe iniciativa të vlefshme që ofrojnë udhëzime në këtë fushë

Parandalimi/pengimi i mbulimit medial të demonstratave dhe ngjarjeve të tjera

- Në Mbretërinë e Bashkuar, "Praktika Profesionale e Autorizuar e Rendit Publik" (APP) aplikohet për të gjithë trajnimin e komandës dhe këshilltarit taktik të rendit publik. APP-ja bazohet në premisën që publiku ka të drejtë të ketë informacion në lidhje me aktivitetin policor dhe se media është thelbësore për ta realizuar këtë. Ajo përmban udhëzime për komunikimin e rendit publik, duke përfshirë seksione mbi marrëdhëniet me mediat, duke zhvilluar plane të medias dhe angazhimin e mediave (p.sh., duke e lehtësuar qasjen në një pikëpamje të përshtatshme dhe këshillimin për stafin).

Një video që thekson rolin dhe statusin e gazetarëve, mundësinë për t'i këshilluar ata se nga ku të raportojnë si dhe zonat "e pasigurta" është përfshirë gjithashtu në kurrikulën e trajnimit për rend publik.

- Në Holandë, 'Rendi dhe siguria e librit të xhepit' (*Zakboek openbare orde en veiligheid*) - një libër që përmban këshilla për kryetarët e komunave dhe stafin e tyre - thotë që gazetarët duhet të ndalohen të hyjnë në zona të rrezikshme në situata krize nëse kjo përputhet me parimet të proporcionalitetit dhe subsidiaritetit. Në rast të situatave të jashtëzakonshme emergjente, gazetarëve duhet t'u mundësohet hyrja në këto zona të rrezikshme, kur është e mundur nën përcjelljen (policore).⁸⁶
- Franca po punon gjithashtu në një kurs trajnimi për policinë që synon lehtësimin e mirëkuptimit të ndërsjellë midis gazetarëve dhe policisë dhe sigurimin e sigurisë së gazetarëve gjatë demonstratave publike.
- Në Ukrainë, është organizuar dhe kryer trajnim që përfshin gati 150 zyrtarë policie nga rajone të ndryshme të vendit, duke përfshirë ndërveprimin e duhur të policisë me mediat në lidhje me ngjarjet publike.
- Në Mbretërinë e Bashkuar, është lidhur një marrëveshje midis disa sindikatave të gazetarëve dhe forcave të policisë së vendit,⁸⁷ duke siguruar udhëzime që:
 - (a) lejojnë dhe ndihmojnë mediat të kryejnë përgjegjësitë e tyre raportuese nga vendi i incidenteve, me kusht që mediat të mos ndërhyjnë në aktivitetin e policisë;
 - (b) njohin të drejtat e anëtarëve të medias në situata të fërkimeve të mundshme;
 - (c) bien dakord për rregullat e policisë në respektimin e kartelave të shtypit si forma të identifikimit të mediave.⁸⁸

Mbrojtja e gazetarëve nga dhuna policore

- Shoqata holandeze e gazetarëve (NVJ) dhe policia kombëtare holandeze kanë rënë dakord të takohen çdo tre muaj për të diskutuar rreth bashkëpunimit midis shtypit dhe policisë, në veçanti në lidhje me incidentet që përfshijnë gazetarët gjatë trazirave dhe të drejtat e gazetarëve në hapësirat publike. Ata kanë rënë dakord më tej për mënyrat

⁸⁶ Shih "[Sigurimi i një mjedisi të favorshëm për gazetarët në Holandë](#)", Geert Lokhorst dhe Leon Trapman, redaktuar nga Tarlach McGonagle, 13 prill 2018, faqe 61.

⁸⁷ [Udhëzime për stafin e SHPM-së \[Shërbimi i Policisë Metropolitane\] për trajtim të reporterëve të medias, fotografëve të shtypit dhe ekipeve të televizioneve.](#)

⁸⁸ "[Udhëzuesi i Sigurisë së Gazetarëve](#)" i OSBE-së, William Horsley, 2012, faqe 37.

më të mira të veprimit për të ndërmarrë gjatë protestave dhe incidenteve të tjera. Sipas këtij dakordimi, gazetarët këshillohen të kontaktojnë komandantin operativ të njesisë policore në vendngjarje në mënyrë që policia të jetë në gatishmëri për incidente të mundshme midis gazetarëve dhe protestuesve.⁸⁹

Për më tepër, në kontekstin e marrëveshjes së vitit 2018 midis policisë kombëtare, zyrës së prokurorit publik, Shoqatës holandeze të gazetarëve (NVJ) dhe Shoqërisë holandeze të kryeredaktorëve "për të kundërshtuar kërcënimet dhe dhunën ndaj gazetarëve", gazetarët kanë rënë dakord të raportojnë sistematikisht çdo incident në lidhje me sigurinë dhe paraqesin ankesa tek autoritetet e zbatimit të ligjit.

- Në Suedi, Policia e Stokholmit ka krijuar një qendër zhvillimi e cila është përgjegjëse për shkëlqet që kërcënojnë të drejtat e njeriut. Ajo takohet rregullisht me organizata që përfaqësojnë gazetarë (dhe gjithashtu politikanë dhe artistë) për të shkëmbyer përvojë dhe për të përmirësuar bashkëpunimin operacional. Për më tepër, një shoqatë e industrisë që përfaqëson një numër të madh të organizatave të mediave suedeze ka krijuar një forum konsultimi midis shefave të sigurisë së këtyre organizatave dhe përfaqësuesve të policisë që punojnë për viktimat e krimit dhe sigurinë personale. Takimet në të kaluarën zhvilloheshin dy herë në vit dhe aktualisht mund të thirren me njoftim të shkurtër, nëse është e nevojshme.
- Gjatë demonstratave dhe ngjarjeve të tjera publike Franca parasheh një linjë emergjente policore 24/7 (SICOP) për gazetarët në vështirësi.

d. Sugjerimet për zbatim

Parandalimi/pengimi i mbulimit medial të demonstratave dhe ngjarjeve të tjera

- Kur gazetarët dhe akterët e tjerë të medias nuk janë në gjendje të ofrojnë dokumentacion që tregon statusin e tyre, autoritetet duhet të përpiqen ta verifikojnë atë me mjete të tjera, për shembull, duke konsultuar organizata të besueshme mediatike dhe organizata profesionale të gazetarëve që mund ta konfirmojnë atë status.
- Takimet e rregullta dhe grupet punuese duhet të organizohen duke mbledhur gazetarë, akterë mediash, përfaqësues të forcave të policisë dhe prokurorë. Takimet gjithashtu duhet të organizohen përpara ngjarjeve të mëdha si zgjedhjet, protestat, ngjarjet e mëdha sportive, etj.
- Sa u përket demonstratave, këshillohet që: informimi jo i detyrueshëm me gazetarët të zhvillohet përpara ngjarjeve të tilla; vendoset një perimetër i sigurt komunikimi, ku media mund të jetë e pranishme dhe të marrë informacion nga një lokacion i favorshëm.⁹⁰
- AZL-të dhe media duhet të përcaktojnë pikat kontaktuese në mënyrë që të sigurojnë komunikim të qetë.

⁸⁹Shih "[Sigurimi i një mjedisi të favorshëm për gazetarët në Holandë](#)", Geert Lokhorst dhe Leon Trapman, redaktuar nga Tarlach McGonagle, 13 prill 2018, faqe 62.

⁹⁰ [Liria e shprehjes dhe e rendit publik: Kultivimi i marrëdhënieve midis forcave të sigurisë dhe gazetarëve](#)", UNESCO, 2018, faqe 12.

- Udhëzimet duhet të zhvillohen/dakordohen ndërmjet policisë dhe reporterëve të medias, veçanërisht në lidhje me mbulimin mediatik të demonstratave, skenave të krimit dhe ngjarjeve të mëdha. Udhëzime të tilla duhet të përcaktojnë të drejtat e anëtarëve të medias në situata të fërkimeve të mundshme, të përvijojnë hapat për të promovuar bashkëpunimin praktik dhe rregullat për policinë në respektimin e kartelave të shtypit si forma të identifikimit⁹¹ të medias, përfshirë një kërkesë që kur gazetarët dhe akterët e tjerë të medias nuk janë në gjendje të krijojnë dokumentacion që tregon statusin e tyre, ai duhet të verifikohet me mjete të tjera.

Mbrojtja e gazetarëve nga dhuna policore

- Udhëzime duhet t'u lëshohen dhe t'u ofrohet trajnim ushtrisë dhe policisë që ndalojnë ngacmimet, frikësimet ose sulmet fizike ndaj gazetarëve.
- Kur Gjykata ka vendosur kundër shtetit, duke konstatuar se ka pasur abuzim të forcës nga zyrtarët e zbatimit të ligjit, IKDNj-të duhet të përfshihen në hartimin, vlerësimin dhe zbatimin e planeve specifike të veprimit që synojnë frenimin e një abuzimi të tillë të forcës.

E. Armiqësia dhe minimi i integritetit të gazetarëve nga autoritetet publike (paragrafi 15 i Udhëzimeve).

15. *Zyrtarët shtetërorë dhe figurat publike nuk duhet të minojnë ose sulmojnë integritetin e gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias, për shembull në bazë të gjinisë ose identitetit të tyre etnik, ose duke i akuzuar ata për përhapjen e propagandës, dhe në këtë mënyrë të rrezikojnë sigurinë e tyre. As nuk duhet t'u kërkojnë, as t'i detyrojnë ose t'u bëjnë presion, përmes dhunës, kërcënimeve, ndëshkimeve financiare ose nxitjeve ose masave të tjera, gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias që të heqin dorë nga standardet e pranuar gazetareske dhe etika profesionale duke u përfshirë në përhapjen e propagandës ose dezinformimit. Zyrtarët shtetërorë dhe figurat publike duhet të dënojnë publikisht dhe pa mëdyshje të gjitha rastet e kërcënimeve dhe dhunës ndaj gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias, pavarësisht nga burimi i atyre kërcënimeve dhe akteve të dhunës.*

a. Treguesit

Rreziqet	Masat për shmangien/zbutjen e rreziqeve
Armiqësia dhe minimi i integritetit të gazetarëve nga autoritetet publike	<ul style="list-style-type: none"> • Qeveria merr një qëndrim të qartë publik lidhur me rolin e rëndësishëm të gazetarëve në shoqëri dhe nevojën për të siguruar mbrojtjen e tyre të plotë nga shkeljet. • Zyrtarët shtetërorë dhe figurat publike përmbahen nga minimi ose sulmimi i integritetit të gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias. • Zyrtarët shtetërorë dhe figurat publike përmbahen nga detyrimi/nxitja/presioni i gazetarëve në braktisjen e standardeve profesionale dhe përhapjen e propagandës.

⁹¹ ["Udhëzuesi i Sigurisë së Gazetarëve"](#) i OSBE-së, William Horsley, 2012, faqe 37.

	<ul style="list-style-type: none"> • Zyrtarët shtetërorë dënojnë publikisht të gjitha rastet e kërcënimeve dhe dhunës ndaj gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias.
--	---

b. Tekstet e referencës dhe burimet e tjera përkatëse

Statistikat e dhunës psikologjike ndaj gazetarëve

Një numër i madh i gazetarëve raportojnë se kanë përjetuar dhunë psikologjike nga autoritetet publike. Nga të gjithë të respondentët e intervistuar për studimin “Gazetarët nën presion”, 43% pretenduan të ishin frikësuar nga grupet politike. Një frikësim i tillë mund të marrë forma të ndryshme, pavarësisht nëse është ngacmim gjyqësor,⁹² sulme verbale dhe kërcënime për hakmarrje për raportim të pafavorshëm ose përmes mjeteve të tjera më indirekte. Këto përfshijnë detyrimin ose presionin, përmes dhunës, kërcënimeve, ndëshkimeve financiare ose nxitjeve që të heqin dorë nga standardet e pranuar gazetareske dhe etika profesionale dhe të përfshihen në përhapjen e propagandës ose dezinformimit. Alarmet në platformën e Këshillit të Evropës për të promovuar mbrojtjen e gazetarisë dhe sigurinë e gazetarëve ofrojnë shembuj të rasteve të tilla.

Vetëpërmbytje dhe dënim i të gjitha sulmeve ndaj gazetarëve nga autoritetet publike

Komisioneri i Lartë i Organizatës së Kombeve të Bashkuara për të Drejtat e Njeriut ka theksuar se zotimi politik i qartë duhet të shprehet nga qeveritë për të siguruar që gazetarët mund të kryejnë punën e tyre në mënyrë të sigurt. Në këtë drejtim, një pozicion i qartë publik duhet të merret në nivelet më të larta të qeverisjes në lidhje me rolin e rëndësishëm të gazetarëve në shoqëri dhe nevojën për të siguruar mbrojtjen e tyre të plotë nga shkeljet e të drejtave të tyre.⁹³

Përfaqësuesja e OSBE-së për Lirinë e Mediave theksoi më tej se çdo kërcënim dhe frikësim i gazetarëve (qoftë me origjinë nga akterë shtetërorë apo jo-shtetërorë) duhet të përballet me një dënim të fuqishëm publik nga figura politike dhe publike, në mënyrë që publiku ta di që kjo sjellje nuk pranohet dhe nuk do të tolerohet.⁹⁴

Gjykata Ndër-Amerikane e të Drejtave të Njeriut në praktikën e saj gjyqësore ka arritur deri atje sa ka deklaruar se zyrtarët e shtetit duhet të konsiderojnë dënimin e shpejtë dhe energjik të sulmeve ndaj gazetarëve dhe punonjësve të medias si një aspekt i detyrës së tyre për të ndëshkuar përgjegjësit, por edhe si një aspekt i detyrës së tyre për të parandaluar.⁹⁵

⁹²Frika dhe përjetimi nga arrestimi, hetimi, kërcënim nga ndjekja penale përmes përdorimit arbitrar të llojeve të ndryshme të ligjeve.

⁹³ “[Siguria e gazetarëve](#)”, Raporti i Zyrës së Komisionerit të Lartë të Organizatës së Kombeve të Bashkuara për të Drejtat e Njeriut, A/HRC/24/23, 1 korrik 2013, faqe 50.

⁹⁴Përfaqësuesja e OSBE-së për Lirinë e Mediave, Dunja Mijatović, [Komunikatë mbi kërcënimin në rritje të sigurisë për gazetarët femra në internet](#), 02/2015.

⁹⁵ Gjykata Ndër-Amerikane e të Drejtave të Njeriut, [Rios et al. k. Venezuelës](#), Kundërshtime paraprake, merita, dëmshpërblime dhe kosto, aktgjykimi i 28 janarit 2009, Seria C nr. 194, paragrafi 148.

c. Praktika dhe iniciativa të vlefshme që ofrojnë udhëzime në këtë fushë

Dënim nga autoritetet i të gjitha sulmeve ndaj gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias

- Në Belgjikë, në vitin 2018 Kryeministri qortoi zëdhënësin e tij i cili ishte përpjekur të frikësonte gazetarët nga adresimi i pyetjeve një personaliteti vizitues.
- Në Irlandën e Veriut, në prill 2019 përfaqësuesit e partive kryesore politike, Kryeministri dhe Sekretari i Shtetit lëshuan deklaratë publike duke dënuar vdekjen e gazetares Lyra McKee në kontekstin e një incidenti të dyshuar terrorist.
- Në Malin e Zi, Presidenti, Kryeministri dhe përfaqësues të tjerë dënuan publikisht sulmin brutal ndaj gazetares Olivera Lakic, duke e përshkruar atë si një sulm ndaj demokracisë.

Planet kombëtare gjithëpërfshirëse të veprimit dhe fushatat

- Në Suedi, qeveria ka hartuar një plan veprimi për "Mbrojtjen e fjalës së lirë - masa për të mbrojtur gazetarët, përfaqësuesit e zgjedhur dhe artistët nga ekspozimi ndaj kërcënimeve dhe urrejtjes". Plani i veprimit synon të mbrojë përfaqësuesit e zgjedhur politikisht, gazetarët dhe artistët për shkak të rolit kryesor që ata luajnë në demokraci dhe "ekspozimit të tyre ndaj kërcënimeve dhe urrejtjes" duke: fituar njohuri më të thella për shkallën e fenomenit; ofruar mbështetje themelore për të gjithë ata që janë të ekspozuar; hartuar masa specifike për, ndër të tjera, gazetarët dhe redaksitë; dhe siguruar bashkëpunim ndërkombëtar për mbrojtjen e gazetarëve dhe artistëve.
- Në Mbretërinë e Bashkuar, në nëntor 2018 Sekretari i Jashtëm nisi një fushatë për të ndërmarrë veprim ndërkombëtar mbi lirinë e medias dhe mbrojtjen e gazetarëve. Fushata synon të promovojë: mbrojtje më të fuqishme të gazetarëve, zvogëlim të numrit të sulmeve dhe lehtësim të kufizimeve shtetërore për lirinë e medias dhe lirinë e shprehjes; të mobilizojë një vëmendje globale mbi lirinë e medias dhe të rrisë kostot për qeveritë dhe të tjerët që abuzojnë me lirinë e medias; dhe të organizojë një konferencë ndërkombëtare që bashkon ministrat dhe zyrtarët e qeverive, komunitetin diplomatik, agjencitë ndërkombëtare, organizatat e shoqërisë civile, OJQ-të, akademikët dhe gazetarët për t'i debatuar çështjet dhe për të ndërmarrë veprim të bashkërenduar.
- Në republikën sllovaqe, Ministria e Kulturës ka ngritur një Grup të Përkohshëm Punues për Mbrojtjen Ligjore të Gazetarëve në mënyrë që të forcojë mbrojtjen e gazetarëve dhe të përgatisë propozime legjislative që synojnë, ndër të tjera, adresimin e mbrojtjes së burimeve gazetareske, mbrojtjen e gazetarëve nga ndjekja penale e pajustificuar për shpifje.

Iniciativa për bashkëpunim ndërkombëtar

- Në Konferencën Globale për Lirinë e Medias (Londër, 10-11 korrik 2019), të organizuar nën fushatën e Mbretërisë së Bashkuar për të ndërmarrë veprim ndërkombëtar mbi lirinë e medias dhe mbrojtjen e gazetarëve, nismat e mëposhtme u lansuan:
 - Krijimi, me qeveritë e tjera, i një **Fondi të ri Global të Mbrojtjes së Mediave**, që do të administrohet nga UNESCO dhe për të ndihmuar fondet e këshillave ligjore për gazetarët dhe trajnimin e sigurisë për ata që operojnë në zonat e

konfliktit për të çuar përpara planin e veprimit të OKB-së për sigurinë të gazetarëve.

- Krijimi i një **task force ndërkombëtare** për të ndihmuar qeveritë të përmbushin zotimet e tyre mbi lirinë e medias, përfshirë zhvillimin e planeve kombëtare të veprimit. Çdo vit në Asamblenë e Përgjithshme të OKB-së, progresi i task forcës do të rishikohet.
- Krijimi i një **paneli të pavarur të nivelit të lartë të ekspertëve ligjorë** për të këshilluar vendet se si të forcojnë mbrojtjen ligjore të gazetarëve. Qëllimi i tij është të shqyrtojë nismat ligjore dhe të politikave që shtetet mund të miratojnë dhe të nxjerrë rekomandime. Ndër rekomandimet/fushat e mundshme të veprimit, u referuan si më poshtë:
 - Institucioni i mundshëm i një regjimi sanksioni të vendosur nga autoritetet shtetërore kundër shteteve që e shkelin lirinë e medias;
 - Vizat për gazetarët e ndjekur penalisht;
 - Ekipet ndërkombëtare të hetimeve të përfshihen në hetimin e krimeve të rënda të kryera kundër gazetarëve;
 - promovimi i praktikës më të mirë dhe legjislacionit model për të mbrojtur një shtyp të gjallë të lirë dhe mbështetja e qeverive për të shfuqizuar legjislacionin që është i vjetruar ose që e kufizon lirinë e medias;
 - propozimi i iniciativave ligjore dhe të tjera që mund të ndërmerren nga qeveritë për të siguruar zbatimin e detyrimeve ekzistuese ndërkombëtare në lidhje me lirinë e medias;
 - këshillimi për çdo zotim të ri ndërkombëtar nga qeveritë që do të ndihmonte në parandalimin dhe refuzimin e abuzimeve ndaj mediave.
- Krijimi i një **grupi kontakti** të vendeve të ngjashme që do të funksiononte si një mekanizëm i reagimit të shpejtë, duke ndihmuar ministrat e jashtëm dhe ambasadorët të reagojnë me një zë kur ndodhin abuzimet e lirisë së medias.
- Nënshkrimi i **Zotimit Global për lirinë e medias** duke u zotuar të punojnë së bashku si koalicion dhe zotim të:
 - flasin dhe marrin masa së bashku për rastet kur gazetarët dhe organizatat e medias janë në rrezik, përmes një *Koalicioni për Lirinë e Medias*. Shtetet do të angazhohen të flasin dhe vendosin sanksione për shkeljet e lirisë së medias;
 - hedhin dritë mbi shkeljet dhe abuzimet e lirisë së medias, duke i sjellë ato në vëmendjen e publikut global dhe duke punuar drejt llogaridhënies;
 - qëndrojnë së bashku për të ndërhyrë në nivelin më të lartë me qeveritë e vendeve ku liria e mediave është në rrezik dhe për të treguar solidaritet/mbështetje me vendet që punojnë për të ngritur lirinë e mediave. Në lidhje me këtë, mbështesin qeveritë që krijojnë korniza kombëtare dhe plane të veprimit për të zbatuar Planin e veprimit të OKB-së për sigurinë e gazetarëve;

- shfrytëzojnë fuqinë e rrjeteve diplomatike, përmes një *Grupi të ri të Kontaktit për Lirinë e Medias*;
 - takohen çdo vit për të ripërtërirë zotimet dhe për të adresuar kërcënimet dhe mundësitë e reja.
- Në raportin e tij mbi "Mbrojtjen e mbrojtësve të të drejtave të njeriut në shtetet anëtare të Këshillit të Evropës", PACE shpreh hapjen për të marrë iniciativën për të (a) nxitur bashkëpunimin ndërkombëtar midis parlamenteve kombëtare në shkëmbimin e informacionit mbi praktikën e mira në lidhje me promovimin e aktiviteteve të mbrojtësve të të drejtave të njeriut dhe mbi abuzimet ndaj tyre dhe për të (b) krijuar një rrjet parlamentarësh, të cilët do të mbështesnin punën e mbrojtësve të të drejtave të njeriut, do të dënonin çdo hakmarrje kundër tyre dhe do të sillnin situatën e mbrojtësve në vendet e tjera në vëmendjen e parlamenteve të tyre.

d. Sugjerimet për zbatim

Dënim nga autoritetet publike i të gjitha sulmeve ndaj gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias

- Kur zyrtarët shtetërorë dhe figurat publike minojnë ose sulmojnë integritetin e gazetarëve dhe të akterëve të tjerë të medias, është e rëndësishme që sulmet apo kërcënimet e tilla verbale të ekspozohen dhe të mediatizohen në mënyrë që të mbahen ata përgjegjës.
- Kur zyrtarët shtetërorë dhe figurat publike minojnë ose sulmojnë integritetin e gazetarëve dhe të akterëve të tjerë të medias, sulmet duhet të dënohen nga figura të tjera publike, duke përfshirë kërkimin e faljeve publike ndaj gazetarëve dhe shqyrtimin e çdo veprimi negativ të ndërmarrë (p.sh., mosdhënien e akreditimit).
- Parlamentet duhet të miratojnë kodet e sjelljes për deputetët që kërkojnë, ndër të tjera, që ata:
 - Të përmbahen nga minimi ose sulmimi i integritetit të gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias.
 - Të përmbahen nga detyrimi/nxitja/presioni i gazetarëve në braktisjen e standardeve profesionale dhe përhapjen e propagandës.
 - Të dënojnë publikisht të gjitha rastet e kërcënimeve dhe dhunës ndaj gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias.

Planet gjithëpërfshirëse të veprimit dhe fushatat

- Një pozicion i qartë publik duhet të merret në nivelet më të larta të qeverisjes në lidhje me rolin e rëndësishëm të gazetarëve në shoqëri, për shembull, përmes miratimit të një plani kombëtar veprimi për të mbrojtur gazetarët dhe akterët e tjerë të medias.

Bashkëpunimi ndërkombëtar

- Qeveritë, parlamentet dhe autoritetet e tjera publike duhet të angazhohen në bashkëpunim ndërkombëtar me qëllim shkëmbimin e praktikave të mira për mbrojtjen e lirisë së medias, parandalimin dhe refuzimin e abuzimeve ndaj mediave.

III. Analiza e fushave të përzgjedhura PROKURORITE shtyllës së ndjekjes penale të udhëzimeve të Rekomandimit CM/Rec(2016)4

A. Kërkesat për një hetim efektiv dhe kërkesat operacionale për të frenuar pandëshkueshmërinë (paragrafët 17-22 dhe 24-25 të Udhëzimeve)

Ndjekja penale

17. Është e domosdoshme që të gjithë të përfshirë në vrasje, sulme dhe keqtrajttime të gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias të sillen para drejtësisë. Prandaj, hetimet për krime të tilla dhe ndjekja penale të atyre që janë përgjegjës për to duhet të përmbushin një numër kërkesash të përgjithshme. Kur ata që janë përgjegjës për krime të tilla nuk sillen para drejtësisë, mund të krijohet një kulturë e pandëshkueshmërisë, e cila kërkon rrugë të veçanta veprimi.

Kërkesat e përgjithshme

18. Hetimet mbi vrasjet, sulmet dhe keqtrajtimet duhet të jenë efektive dhe për këtë arsye të respektojnë kërkesat thelbësore të mjaftueshmërisë, tërësisë, paanësisë dhe pavarësisë, shpejtësisë dhe vëzhgimit publik.

19. Hetimet duhet të jenë efektive në kuptimin që ato janë të afta të çojnë në vërtetimin e fakteve, si dhe identifikimin dhe përfundimisht, nëse është e përshtatshme, dënimin e atyre që janë përgjegjës. Autoritetet duhet të ndër marrin çdo hap të arsyeshëm për të mbledhur të gjitha provat në lidhje me incidentin. Konkluzionet e hetimit duhet të bazohen në analizë të plotë, objektive dhe të paanshme të të gjithë elementëve përkatës, përfshirë përcaktimin nëse ekziston një lidhje midis kërcënimeve dhe dhunës ndaj gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias dhe ushtrimit të aktiviteteve gazetareske ose duke kontribuar në mënyra të ngjashme për debatin publik. Autoritetet shtetërore janë gjithashtu të detyruara të hetojnë ekzistencën e një lidhjeje të mundshme midis qëndrimeve raciste dhe një akti dhune. Rëndësia e çështjeve të lidhura me gjininë gjithashtu duhet të hetohet.

20. Që një hetim të jetë efektiv, personat përgjegjës për hetimin dhe që po kryejnë atë, duhet të jetë i pavarur dhe i paanshëm, në ligj dhe në praktikë. Çdo person ose institucion i implikuar në ndonjë mënyrë në një rast duhet të përjashtohet nga çdo rol në hetimin e tij. Për më tepër, hetimet duhet të kryhen nga njësi të specializuara, të caktuara të autoriteteve shtetërore përkatëse, në të cilat zyrtarëve u është dhënë trajnimi i duhur për normat dhe masat mbrojtëse ndërkombëtare të drejtave të njeriut. Hetimet duhet të jenë efektive në mënyrë që të ruajnë besimin e publikut në ruajtjen e shtetit ligjor nga autoritetet, për të parandaluar çdo shfaqje të bashkëpunimit ose tolerancës së veprimeve të paligjshme dhe, në ato raste që përfshijnë agjentë ose organe të shtetit, për të siguruar përgjegjësinë e tyre për vdekjet që ndodhin nën përgjegjësinë e tyre. Hetimet duhet gjithashtu t'i nënshtrohen mbikëqyrjes publike, dhe në të gjitha rastet, i afërmi i viktimës duhet të përfshihet në procedurë në masën e nevojshme për të mbrojtur interesat e tij/saj legjitime.

21. Shtetet anëtare kanë një detyrim të marrin të gjitha hapat e nevojshëm për të sjellë para drejtësisë kryerësit e krimeve kundër gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias, pavarësisht nëse ata janë akterë shtetërorë apo jo. Hetimet dhe ndjekjet penale duhet të marrin në konsideratë të gjitha rolet e ndryshme - reale dhe potenciale - në këto krime, siç janë autorët, nxitësit, kryerësit e veprës dhe bashkëpunëtorët, dhe përgjegjësinë penale që lind nga secili prej atyre roleve.

22. Shtetet anëtare janë të detyruara të sigurojnë integritetin e procedurave gjyqësore; ato duhet të garantojnë pavarësinë dhe paanësinë e gjyqësorit. Ato gjithashtu duhet të sigurojnë sigurinë e gjyqtarëve, prokurorëve, avokatëve dhe dëshmitarëve të përfshirë në ndjekje penale për krime kundër gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias.

Pandëshkueshmëria

24. Kur ndjekjet penale për krime kundër gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias nuk fillojnë ose pengohen në mënyra të ndryshme, krijohen vonesa të papranueshme të administrimit të drejtësisë dhe krijojnë pandëshkueshmëri për ata që janë përgjegjës për krimet. Prandaj, kur një agjent shtetëror është akuzuar për krime që përfshijnë keqtrajtim, është me rëndësi të madhe që procedurat penale dhe dënimet të mos parashkruhen. Për të ruajtur besimin e publikut në sistemin e drejtësisë, masa të tilla si dhënia e amnistisë ose faljes nuk duhet të parashikohen ose pranohen pa arsye bindëse. Ligji duhet të parashikojë që dënime shtesë ose të rënda të shqiptohen për zyrtarët publikë të cilët, nga neglizhenca, bashkëpunimi në krim ose projektimi, veprojnë në një mënyrë që parandalojnë ose pengojnë hetimin, ndjekjen penale ose ndëshkimin e atyre që janë përgjegjës për krime kundër gazetarëve ose akterëve të tjerë të medias për shkak të punës ose kontributit të tyre në debatin publik.

25. Kur hetimet dhe ndjekjet penale nuk rezultojnë në sjelljen para drejtësisë të kryerësve të vrasjeve të gazetarëve ose akterëve të tjerë të medias, ose krime të tjera të rënda kundër tyre, shtetet anëtare mund të konsiderojnë krijimin e hetimeve të veçanta gjyqësore ose jo-gjyqësore në raste specifike ose organe të pavarura të specializuara për të kryer hetime të tilla në mënyrë të vazhdueshme. Kjo e fundit mund të ketë autoritet të veçantë dhe të përfshijë pjesëmarrje ose udhëheqje nga media të respektuara dhe/ose figura të shoqërisë civile, me qëllim të avancimit të procesit të gjetjes së fakteve, pa paragjykuar përgjegjësinë e autoriteteve të ndjekjes penale dhe hetuese të shtetit për të sjellë kryerësit e krimit para drejtësisë.

a. Treguesit

Rreziqe specifike	Masat për shmangien/zbutjen rreziqeve
Personat e përfshirë në vrasje, sulme dhe keqtrajtim të gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias nuk janë sjellë para drejtësisë, duke çuar në një kulturë të pandëshkueshmërisë.	<ul style="list-style-type: none">• Hetimet janë efektive (të afta të çojnë në vërtetimin e fakteve, identifikimin dhe, nëse është e përshtatshme, dënimin e atyre që janë përgjegjës) dhe respektojnë kërkesat thelbësore të:<ul style="list-style-type: none">- saktësisë;- pavarësisë;- gjithëpërfshirjes;- shpejtësisë;- hapja ndaj vëzhgimit publik/qasjes për viktimat ose familjet e tyre.• Kërkesat praktike/operacionale për frenimin e pandëshkueshmërisë ekzistojnë:<ul style="list-style-type: none">- njësi të specializuara hetimore me ekspertizë në të drejtat ndërkombëtare të njeriut krijohen;- pavarësia dhe paanësia e gjyqësorit sigurohet;- siguria e gjyqtarëve, prokurorëve, avokatëve dhe dëshmitarëve ruhet;- legjislacioni rishikohet me synimin për të aplikuar dënime të rënda, heqjen e afateve të parashkrimit për ndjekjen penale dhe amnistitë kufizuese dhe faljet

	<p>për krime që përfshijnë keqtrajtimin nga agjentët e shtetit, krimet kundër lirisë së shprehjes dhe për pengimin e drejtësisë.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kur hetimet dhe ndjekjet penale nuk rezultojnë në sjelljen para drejtësisë të kryerësve të veprës, kryhen hetime të veçanta gjyqësore ose jo-gjyqësore/hetime nga organe të pavarura të specializuara.
--	---

b. Tekstet e referencës dhe burimet e tjera përkatëse

Statistikat e pandëshkueshmërisë

Që nga miratimi i Planit të Veprimit të OKB-së, normat e pandëshkueshmërisë në vrasjet e gazetarëve në të gjithë botën janë rreth 90%,⁹⁶ e njëjta normë vlen për vendet e OSBE-së.⁹⁷ Në shtetet anëtare të Këshillit të Evropës, pandëshkueshmëria gjithashtu mbetet jashtëzakonisht preokupues. Raporti vjetor i fundit i partnerëve në Platformë⁹⁸ ka theksuar se në vitin 2018 ishin publikuar 26 alarme për pandëshkueshmëri në Platformë, përfshirë 17 raste individuale të pandëshkueshmërisë për vrasjet e gazetarëve. Për më tepër, një alarm i veçantë për pandëshkueshmëri në Serbi, i publikuar në gusht 2018, identifikoi 14 raste të tjera vrasjesh, rrëmbimesh dhe zhdukjesh të gazetarëve serbë dhe shqiptarë mes viteve 1988 dhe 2005 që mbeten të pazgjidhura. Raporti gjithashtu thekson mungesën alarmante të progresit thelbësor në identifikimin dhe vënien para drejtësisë të nxitësve ose organizatorëve të vrasjeve të kohëve të fundit dhe vrasjeve të dyshuara të gazetarëve në zonën e Këshillit të Evropës.⁹⁹

Vazhdimësia e frikësimit, kërcënimeve dhe dhunës ndaj gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias, e shoqëruar me dështimin për të sjellë para drejtësisë kryerësit e veprave të tilla kanë një efekt frenues në lirinë e shprehjes dhe debatin publik. Shtetet duhet të luftojnë pandëshkueshmërinë për të siguruar drejtësi për viktimat, për të parandaluar kryerjen e shkeljeve të të drejtave të njeriut në të ardhmen dhe, në përgjithësi, që të ruajnë besimin e publikut në sistemin e drejtësisë.

Detyrimi për të kryer një hetim efektiv

Shtetet anëtare të Këshillit të Evropës kanë detyrim procedural për të kryer hetim efektiv kur ka pretendime për shkelje të të drejtave me Konventë. Një detyrim i tillë ekziston, në veçanti, sipas Nenit 2 (e drejta për jetë), Nenit 3 (ndalimi i torturës dhe trajtimit çnjerëzor ose poshtërues ose ndëshkimit) dhe Nenit 10 (e drejta e lirisë së shprehjes) të Konventës.

⁹⁶ [Raporti mbi Konsultimet me Palët e Interesit për Forcimin e Zbatimit të Planit të Veprimit të OKB-së për Sigurinë e Gazetarëve dhe Çështjen e Pandëshkueshmërisë](#), 16 gusht 2017, faqe 16.

⁹⁷ "Udhëzuesi i Sigurisë së Gazetarëve" i OSBE-së, William Horsley, 2012, faqe 19.

⁹⁸ "Demokracia në rrezik: kërcënime dhe sulme kundër lirisë së medias në Evropë", Raporti Vjetor 2019 nga organizatat partnere në Platformën e Këshillit të Evropës për të promovuar mbrojtjen e gazetarisë dhe sigurinë e gazetarëve.

⁹⁹ Përfshirë ato të Jamal Khashoggit në Turqi dhe Ján Kuciak dhe të fejuarës së tij Martina Kušnírovás në Sllovaki në vitin 2018; të Daphne Caruana Galizias në Maltë në vitin 2017; dhe të Pavel Sheremetit në Ukrainë në vitin 2016. Organizatat partnere të Platformës gjithashtu vënë në dyshim gjithëpërfshirjen e hetimeve për vrasjen e Viktoria Marinovas (në vitin 2018 në Bullgari) dhe vdekjen e Maksim Borodinit (në vitin 2018 në Federatën Ruse), të cilën policia e ka shpallur vetëvrasje.

Sipas Nenit 2, shteti duhet të garantojë sigurinë dhe integritetin fizik të gjithsecilit brenda juridiksionit të vet. Kjo përfshin jo vetëm detyrimin negativ të përmbahen nga marrja me dashje dhe e paligjshme e jetës, por edhe detyrimin pozitiv për të ndërmarrë hapa të duhur për të mbrojtur jetët e atyre brenda juridiksionit të vet. Nën gjymtyrën procedurale të këtij detyrimi pozitiv, shteti duhet të kryejë hetime efektive, të pavarura dhe të shpejta për vrasje të pretenduara të paligjshme, qoftë nga akterë shtetërorë ose jo-shtetërorë, me qëllim ndjekjen penale të kryerësve të krimeve të tilla dhe vënien e tyre para drejtësisë. Qëllimi i këtij hetimi është të sigurojë zbatim efektiv të ligjeve vendore që mbrojnë të drejtën për jetë dhe, në rastet që përfshijnë agjentë ose organe shtetërore, për të siguruar llogaridhënien e tyre për vdekjet që ndodhin nën përgjegjësinë e tyre.

Është një qëndrim i konsoliduar i Gjykatës Evropiane të të Drejtave të Njeriut që mosarritja nga shteti për të siguruar një hetim efektiv në vrasjen/sulmin ndaj integritetit fizik të një personi përbën në vetvete një shkelje të së drejtës për jetë.¹⁰⁰ Gjykata Ndër-Amerikane e të Drejtave të Njeriut (IACHR) ndjek të njëjtën qasje.¹⁰¹

Detyrimi procedural për të kryer një hetim efektiv mund të paraqitet edhe kur viktimi nuk ka vdekur nga sulmi në jetën e tij/saj dhe rastet e zhdukjes.¹⁰² Kur hetimi ka çuar në institucionin e procedurave në gjykatat kombëtare, ky detyrim do të shtrihet edhe në fazën e gjykimit. Në rastin *Oneryildiz k. Turqisë*¹⁰³, Gjykata deklaroi se procedurat në tërësi, përfshirë fazën e gjykimit, duhet të përmbushin kërkesat e detyrimit pozitiv për të mbrojtur jetën përmes ligjit. Prandaj, gjykatat kombëtare duhet ta trajtojnë rastin me seriozitetin e duhur, duke i bërë atij një vëzhgim të kujdesshëm dhe duke shqiptuar një dënim parandalues kur është e përshtatshme.¹⁰⁴

Sipas Nenit 3, shtetet kanë një detyrim procedural për të kryer një hetim efektiv mbi pretendimet e besueshme të keqtrajtit dhe në rastet kur autoritetet kanë baza të arsyeshme të dyshojnë se një keqtrajtim i tillë ka ndodhur. Gjykata ka vendosur që në rast frikësimi dhe dhune ndaj medias dhe përfaqësuesve të saj, shteti është nën detyrim pozitiv për të ndërmarrë hetime efektive dhe për të marrë masa mbrojtëse gjithashtu sipas Nenit 10.¹⁰⁵

Udhëzimet për zhdukjen e pandëshkueshmërisë për shkeljet serioze të të drejtave të njeriut të lëshuara nga Komiteti i Ministrave i Këshillit të Evropës përcaktojnë normat dhe standardet për, ndër të tjera, hetime efektive, në kohë dhe të pavarura.¹⁰⁶

Pavarësia e hetimit

Siç specifikohet nga Gjykata në rastin *Najafli k. Azerbajxhanit*,¹⁰⁷ hetimi duhet të jetë i pavarur nga ata të implikuara në ngjarje. Nëse ka akuza ndaj policisë, nuk duhet të ketë lidhje institucionale ose hierarkike midis hetuesve dhe zyrtarit policor kundër të cilit është bërë një ankesë dhe duhet të ketë pavarësi praktike.¹⁰⁸ Kjo gjithashtu do të thotë që hetimi nuk duhet të mbështetet tërësisht në provat e krijuara nga zyrtarët e policisë që pretendohet se janë të

¹⁰⁰ Shih, për shembull, [Gongadze k. Ukrainës](#), nr. 34056/02, 8 nëntor 2005, § 164.

¹⁰¹ Shih, për shembull, [Carvajal k. Kolumbisë](#), 13 mars 2018.

¹⁰² Shih, për shembull, [Qiproja k. Turqisë](#) (GC), nr. 25781/94, 12 maj 2014, § 132.

¹⁰³ Shih, për shembull, [Oneryildiz k. Turqisë](#) (GC), nr. 48939/99, 30 nëntor 2004, § 95-96.

¹⁰⁴ "Ligji i Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut", Harris, O'Boyle dhe Warbrick, 2009, faqe 218.

¹⁰⁵ Shih [Ozgur Gundem k. Turqisë](#), nr. 23144/93, 16 mars 2000, § 42-46

¹⁰⁶ [Udhëzime dhe tekste referimi për zhdukjen e pandëshkueshmërisë për shkeljet serioze të të drejtave të njeriut](#), H/Inf(2011)7, u miratua më 30 mars 2011 në takimin e 1110-të të zëvendësministrave.

¹⁰⁷ [Najafli k. Azerbajxhanit](#), nr. 2594/07, 2 tetor 2012, § 52.

¹⁰⁸ Shih [Enukidze dhe Girgvliani k. Gjeorgjisë](#), nr. 25091/07, 26 prill 2011, § 243.

implikuar në vdekje,¹⁰⁹ dhe as hetimi nuk duhet të drejtohet nga kolegët e tyre dhe as nga ata të punësuar nga i njëjti autoritet.¹¹⁰ Në vazhdim të këtij qëllimi Komiteti Evropian për Parandalimin e Torturës dhe Trajtimin ose Ndëshkimit Çnjerëzor ose Poshtëruar (CPT) ka inkurajuar fuqimisht krijimin e një organi të pavarur hetimor, të ndarë nga policia, për ankesat që sugjerojnë fajësinë penale ose disiplinore të agjentëve të policisë, ku parashihet në Nenin 2 ose 3 të Konventës.¹¹¹

Saktësia e hetimit

Hetimi duhet të jetë adekuat në kuptimin që duhet të jetë i aftë të çojë në identifikimin dhe dënimin e përgjegjësve. Përveç kësaj, për sa u përket rasteve të veçanta që përfshijnë policinë, ushtrinë ose organe të tjera publike, hetimi duhet të hedhë dritë mbi shkakun dhe rrethanat e vdekjes, nëse ndonjë përdorim i forcës ishte i justifikuar sipas Nenit 2.¹¹² Ky është një detyrim i mjeteve: autoritetet duhet të ndërmarrin hapa të arsyeshëm për të siguruar të gjitha provat përkatëse në lidhje me incidentin, duke përfshirë, ndër të tjera, dëshminë e dëshmitarit okular, provat mjeko-ligjore dhe, kur është e përshtatshme, një autopsi që ofron një regjistër të plotë dhe të saktë të dëmtimit dhe një analizë objektive të gjetjeve klinike, përfshirë edhe shkakun e vdekjes. Çdo mungesë në hetim që minon aftësinë e tij për të përcaktuar shkakun e vdekjes ose personin(at) përgjegjës do të rrezikojë arritjen e këtij standardi.¹¹³ Hetimi mund të konsiderohet si joadekuat kur hetuesit dështojnë të marrin në konsideratë mundësinë e implikimit të zyrtarëve shtetërorë (siç janë anëtarët e forcave të sigurisë) në sulme.¹¹⁴ Për më tepër, siç specifikohet në rastin *Mazepa dhe të tjerë k. Ruisë*,¹¹⁵ në kontekstin e vrasjeve me kontratë, një hetim nuk mund të konsiderohet i përshtatshëm nëse nuk janë bërë përpjekje të mirëfillta për të identifikuar personin(at) që kishin porositur vrasjen.

Gjithëpërfshirja e hetimit

Hetimi duhet të jetë gjithëpërfshirës në fushëveprim dhe të adresojë të gjitha rrethanat përkatëse në prapavijë, duke përfshirë çdo motiv racist, me bazë gjinore ose motiv tjetër diskriminues, çdo motiv politik dhe lidhje të mundshme midis dhunës dhe ushtrimit të aktiviteteve gazetareske nga viktimat.¹¹⁶ Ai gjithashtu duhet të jetë i aftë të identifikojë çdo dështim sistematik që ka çuar në shkelje. Kjo kërkon ndërmarrjen e të gjithë hapave të arsyeshëm për të siguruar prova, siç janë identifikimi dhe intervistimi i viktimave të pretenduara, të dyshuarve dhe dëshmitarëve okularë; ekzaminimi i vendit të ngjarjes për shkeljen e pretenduar për prova materiale dhe mbledhja e provave mjeko-ligjore dhe mjekësore nga specialistë kompetentë. Provat duhet të vlerësohen në një mënyrë të plotë, të qëndrueshme dhe objektive.¹¹⁷ Siç tregohet në Deklaratën e Përbashkët të vitit 2012 mbi

¹⁰⁹ Shih [Ergi k. Turqisë](#), nr. 23818/94, 28 korrik 1998, § 82-86.

¹¹⁰ Shih [Ramsahai k. Holandës](#) (GC), nr. 52391/99, 15 maj 2007.

¹¹¹ Shih [Standardet e CPT-së - seksionet "Thelbësore" të raporteve të përgjithshme të CPT-së, CPT/Inf/E \(2002\) 1 - Rev. 2006, Kapitulli IX., § 38 dhe Opinionin e Komisionerit të Këshillit të Evropës për të Drejtat e Njeriut në lidhje me Përcaktimin e pavarur dhe efektiv të ankesave ndaj policisë](#), CommDH(2009)4, 12 mars 2009, § 32.

¹¹² Shih [Nachova k. Bullgarisë](#) (GC), nr. 43577/98, 43579/98, 6 korrik 2005, §113.

¹¹³ [Hugh Jordan k. Mbretërisë së Bashkuar](#), nr. 24746/94, 4 maj 2001, § 107.

¹¹⁴ [Yasa k. Turqisë](#), nr. 22495/93, 2 shtator 1998, § 107.

¹¹⁵ [Mazepa dhe të tjerë k. Ruisë](#), nr. 15086/07, 17 korrik 2018, § 75.

¹¹⁶ [Adali k. Turqisë](#), nr. 38187/97, 31 mars 2005.

¹¹⁷ [Udhëzime dhe tekste referimi për zhdukjen e pandëshkueshmërisë për shkelje serioze të të drejtave të njeriut](#), H/Inf(2011)7, miratuar nga Komiteti i Ministrave më 30 mars 2011 në takimin e 1110-të të Zëvendës Ministrave, faqe 12.

krimet kundër lirisë së shprehjes,¹¹⁸ ku ka disa prova që krimi në fjalë mund të jetë një krim kundër lirisë së shprehjes, hetimi duhet të kryhet me supozimin se ka ndodhur me të vërtetë, derisa të provohet e kundërta dhe të shtjerën pistat e rëndësishme të hetimit në lidhje me aktivitetet shprehëse të viktimës.

Shpejtësia e hetimit

Hetimet duhet të bëhen të shpejta për të siguruar prova cilësore. Çdo vonesë në hetimin dhe gjykimin e kërcënimeve ose veprave të dhunshme ndaj gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias jep një shenjë se krimeve të tilla u jepet përparësi e ulët. Kjo si rezultat çon në një ndjenjë të pandëshkueshmërisë të kryerësve të veprës dhe ndihmon në përjetësimin e pranimit të një dhune të tillë.

Autoritetet duhet të veprojnë vetvetiu, pasi çështja të ketë rënë në vëmendjen e tyre dhe nuk duhet të kërkojnë iniciativën e të afërmit të viktimës për të nxitur një hetim. Fakti që viktima nuk dëshiron të parashtrojë ankesë zyrtare, më vonë e tërheq ankesën e tillë ose vendos të ndërpresë procedurat nuk i liron autoritetet nga detyrimi i tyre për të kryer hetim efektiv.¹¹⁹

Vëzhgimi publik gjatë hetimit/qasjes ndaj viktimave ose familjeve të tyre.

Rekomandimi CM/Rec(2016)4 thekson rëndësinë e përfshirjes së viktimave në procesin e hetimit. Neni 13 i Konventës imponon, pa paragjykuar ndonjë mjet tjetër juridik të disponueshëm në sistemin e brendshëm, përfshirë pagesën e kompensimit kur është e përshtatshme, një detyrim për shtetet që të kryejnë hetim të plotë dhe efektiv në të cilin ankuesi ka qasje efektive në procedurën hetimore.¹²⁰ Viktima ose një i afërm i saj në praktikë duhet të jetë në gjendje të marrë informacion mbi hetimin, duke përfshirë qasjen në shkresat e lëndës, dhe të paraqesë prova.¹²¹ I afërmi i viktimës duhet të përfshihet në procedurë në masën e nevojshme për të mbrojtur interesat e tij/saj legjitime.¹²²

Kërkohet vëzhgimi publik për të siguruar llogaridhënie dhe për të ruajtur besimin e publikut në sistemin e drejtësisë. Në lidhje me këtë, mund të jetë e mjaftueshme që hetimi të kryhet privatisht, me kusht që raporti të bëhet publik. Në disa raste, përgjegjësia ndaj publikut mund të kërkojë që hetimi të kryhet në institucione publike.¹²³

Kërkesa të tjera praktike/operacionale për të frenuar pandëshkueshmërinë

Njësitë e specializuara për hetime me ekspertizë në të drejtat ndërkombëtare të njeriut dhe aranzhime të tjera prokuroriale të përshtatura për hetimin e krimeve të kryera ndaj integritetit fizik/moral të gazetarëve

Krijimi i njësite specifike brenda policisë, si dhe në zyrën e prokurorit, me ekspertizë specifike në të drejtat e njeriut dhe sigurinë e gazetarëve mund të përmirësojë efektivitetin dhe

¹¹⁸ [Deklarata e përbashkët për krimet kundër lirisë së shprehjes](#) nga Raportuesi Special i Organizatës së Kombeve të Bashkuara (OKB) për Lirinë e Mendimit dhe Shprehjes, Përfaqësuesi i Organizatës për Sigurinë dhe Bashkëpunimin në Evropë (OSBE) për Lirinë e Medias, Raportuesi Special për Lirinë e Shprehjes i Organizatës së Shteteve Amerikane (OAS) dhe Raportuesi Special për Lirinë e Shprehjes dhe Qasjes në Informacion i Komisionit Afrikan për të Drejtat e Njeriut dhe Njerëzve (ACHPR), e prezantuar më 25 qershor 2012.

¹¹⁹ [Yasa k. Turqisë](#), nr. 22495/93, 2 shtator 1998, § 100.

¹²⁰ [Yasa k. Turqisë](#), nr. 22495/93, 2 shtator 1998, § 112-115.

¹²¹ Shih, për shembull, [Huseynova k. Azerbajxhanit](#), nr. 10653/10, 13 prill 2017.

¹²² Shih, për shembull, [Hugh Jordan k. Mbretërisë së Bashkuar](#), nr.24746/94, 4 maj 2001, § 109 dhe [Adali k. Turqisë](#), nr. 38187/97, 31 mars 2005.

¹²³ Shih, për shembull, [Paul dhe Audrey Edwards k. Mbretërisë së Bashkuar](#), nr. 46477/99, 14 mars 2002, § 83.

paanësinë e hetimeve. Njësi të tilla të specializuara duhet të trajnohen në përputhje me sugjerimet e bëra në seksionin II(B)(d) të këtij Udhëzuesi të zbatimit. Rregullat e konfliktit të interesit duhet të zbatohen gjithashtu në lidhje me këto njësi/aranzhime specifike. Nëse një anëtar i asaj njësie specifike/force policore është i implikuar në një rast specifik, do të duhet të referohet në një organ tjetër policor, duke përfshirë, nëse është i disponueshëm, një organ i pavarur hetimor për ankesat kundër policisë.

Gjyqësor i pavarur dhe i paanshëm

Neni 6 § 1 i Konventës kërkon që një tribunal që bie brenda fushëveprimit të tij të jetë "i pavarur" dhe "i paanshëm". Parimet e zbatueshme kur përcaktohet nëse një tribunal mund të konsiderohet "e pavarur dhe e paanshme" zbatohen në mënyrë të barabartë për gjyqtarët profesionistë, gjyqtarët porotë dhe juristët.¹²⁴ Pajtueshmëria me kërkesën e pavarësisë vlerësohet, në veçanti, në bazë të kritereve statutores.¹²⁵

Në përcaktimin nëse një organ mund të konsiderohet të jetë "i pavarur", Gjykata ka pasur parasysh kriteret e mëposhtme: (a) mënyra e emërimit të anëtarëve të saj dhe (b) kohëzgjatja e mandatit të tyre; (c) ekzistenca e garancive kundër presioneve të jashtme; (d) nëse organi paraqet një imazh të pavarësisë.¹²⁶ Paanësia normalisht tregon mungesën e paragjykimit dhe ekzistencën e saj ose përndryshe mund të testohet në mënyra të ndryshme.¹²⁷

Siguria e gjyqtarëve, prokurorëve, avokatëve dhe dëshmitarëve

Për të zhdukur pandëshkueshmërinë, gjyqësori dhe prokurorët, si dhe avokatët dhe dëshmitarët duhet të jenë në gjendje të kryejnë/marrin pjesë në hetim pa frikë dhe pa presione politike ose të tjera.

Ndërsa Neni 6 i Konventës nuk kërkon në mënyrë të qartë interesat e dëshmitarëve të merren në konsideratë, jeta, liria ose siguria e tyre e personit mund të vihen në rrezik, ashtu si me interesat që vijnë përgjithësisht brenda fushës së Nenit 8 të Konventës. Shtetet duhet të organizojnë procedurat e tyre penale në mënyrë që ato interesa të mos dëmtohen në mënyrë të pajustificueshme. Prandaj, parimet e një gjykimi të drejtë kërkojnë që në raste të përshtatshme interesat e mbrojtjes të ekuilibrohen ndaj atyre të dëshmitarëve ose viktimave të thirrur për të dëshmuar.¹²⁸

Aplikimi i dënimeve të rënda, heqja e afateve të parashkrimit për ndjekje penale dhe amnistitë dhe faljet kufizuese për kategori të caktuara të krimeve

Në mënyrë që të trajtohet efektivisht pandëshkueshmëria, mund të jenë të nevojshme reforma paralele ligjore, duke përfshirë aplikimin e dënimeve të rënduara, heqjen e afateve të parashkrimit për ndjekje penale dhe amnistitë dhe faljet rreptësisht të kufizuara për kategori të caktuara të krimeve. Udhëzimet për zhdukjen e pandëshkueshmërisë për shkeljet serioze të të drejtave të njeriut¹²⁹ sqarojnë se shtetet duhet të sigurojnë një mekanizëm që përfshin masa penale dhe disiplinore në mënyrë që të sanksionojë sjelljen dhe praktikën brenda

¹²⁴ [Holm k. Suedisë](#), 14191/88, 25 nëntor 1993, § 30.

¹²⁵ [Mustafa Tunç dhe Fecire Tunç k. Turqisë](#) [GC], nr. 24014/05, 14 prill 2015, § 221.

¹²⁶ [Findlay k. Mbretërisë së Bashkuar](#), nr. 22107/93, 25 shkurt 1997, § 73.

¹²⁷ [Kyprianou k. Qipros](#) [GC], nr. 73797/01, 15 dhjetor 2005, § 118; [Micallef k. Maltës](#) [GC], nr. 17056/06, 15 tetor 2009, § 93.

¹²⁸ [Doorson k. Holandës](#), nr. 20524/92, 26 mars 1996, § 70; [Van Mechelen dhe të tjerë k. Holandës](#), nr. 21363/93, 21364/93, 21427/93, 22056/93, 23 prill 1997, § 53.

¹²⁹ [Udhëzime dhe tekste referimi për zhdukjen e pandëshkueshmërisë për shkelje serioze të të drejtave të njeriut](#), H/Inf(2011)7, miratuar nga Komiteti i Ministrave më 30 mars 2011 në takimin e 1110-të të Zëvendës Ministrave.

autoriteteve shtetërore që çojnë në pandëshkueshmëri për shkelje serioze të të drejtave të njeriut. Rekomandimi CM/Rec(2016)4 bën thirrje për ndëshkime të rënda në lidhje me zyrtarët publikë të cilët, nga neglizhimi, bashkëpunimi ose projektimi veprojnë në një mënyrë që parandalojnë ose pengojnë hetimin, ndjekjen penale ose ndëshkimin e atyre që janë përgjegjës për këto krime. Deklarata e Përbashkët për krimet kundër lirisë së shprehjes, shkon përtej kësaj dhe kërkon që, duke marrë parasysh natyrën e tyre serioze, krimet kundër lirisë së shprehjes duhet të njihen në ligjin penal, ose në mënyrë të qartë si një kategori e veçantë ose si një rrethanë e rënduar që çon në dënime më të rënda.¹³⁰ Rezoluta e UNESCO-s mbi "Dënimin e Dhunës kundër Gazetarëve"¹³¹ bën thirrje për heqjen e çdo parashkrimi për krimet e kryera për të parandaluar ushtrimin e lirisë së shprehjes ose me qëllim të pengimit të drejtësisë.

Mbledhja e statistikave dhe masat e tjera të nevojshme për të frenuar pandëshkueshmërinë

Për dokumentimin dhe vlerësimin e shkallës dhe ashpërsisë së problemit të pandëshkueshmërisë, si dhe për informimin e çdo strategjie dhe përgjigje ndaj saj, të dhënat konkrete sasiore dhe cilësore të ndara sipas kërcënimeve, sulmeve ose dhunës ndaj gazetarëve janë thelbësore.

Në këtë drejtim, treguesi 16.10.1 i Qëllimit të Zhvillimit të Qëndrueshëm të OKB-së 16.10 inkurajon shtetet anëtare të mbledhin të dhëna për numrin e rasteve të verifikuara të vrasjes, rrëmbimit, zhdukjes me forcë, ndalimit arbitrar dhe torturave të gazetarëve dhe personelit të lidhur mediatik (dhe kategoritë e tjera). Këshilli i OKB-së për të Drejtat e Njeriut më tej ka rekomanduar krijimin ose zgjerimin e mekanizmave të mbledhjes së informacionit dhe monitorimit, të tilla si databazat, për të lejuar mbledhjen, analizimin dhe raportimin e të dhënave konkrete sasiore dhe cilësore të ndara sipas kërcënimeve, sulmeve ose dhunës ndaj gazetarëve.¹³² Këto të dhëna duhet të ndahen gjithashtu në bazë të gjinisë në mënyrë që të vlerësohet mbizotërimi i kërcënimeve dhe sulmeve specifike gjinore dhe, duke pasur parasysh mbizotërimin e sulmeve me bazë gjinore ndaj gazetarëve femra në internet, duhet të përfshijnë abuzimin në internet.

c. Praktika dhe iniciativa të vlefshme që ofrojnë udhëzime në këtë fushë

Hetimi i pavarur dhe efektiv

- Në Holandë, në rastet që përfshijnë përdorimin vdekjeprurës të forcës nga zyrtarët e policisë, pavarësia e hetimit sigurohet përmes Departamentit të specializuar të Hetimeve Penale të Shtetit, i cili kryen hetime të tilla në vend të policisë lokale. Departamenti duhet të informohet menjëherë për përdorimin e forcës dhe prokurori publik lokal duhet të informohet sa më shpejt që të jetë e mundur. Në fazat e

¹³⁰ [Deklarata e përbashkët për krimet ndaj lirisë së shprehjes](#) ndërmjet Raportuesit Special të Organizatës së Kombeve të Bashkuara (OKB) për Lirinë e Mendimit dhe Shprehjes, Përfaqësuesit të Organizatës për Sigurinë dhe Bashkëpunimin në Evropë (OSBE) për Lirinë e Medias, Raportuesit Special për Lirinë e Shprehjes i Organizatës së Shteteve Amerikane (OAS) dhe Raportuesit Special për Lirinë e Shprehjes dhe Qasjes në Informacion i Komisionit Afrikan për të Drejtat e Njeriut dhe Njerëzve (ACHPR), e prezantuar më 25 qershor 2012.

¹³¹ Rezoluta e UNESCO-s mbi "Dënimin e Dhunës kundër Gazetarëve", nr. 29/29, 1997.

¹³² Shih [Rezolutën mbi "Sigurinë e gazetarëve"](#) e Këshillit të OKB-së për të Drejtat e Njeriut, nr. A/HRC/39/L.7, miratuar në sesionin e 39-të, 10–28 shtator 2018, faqe 4.

mëvonshme të hetimit dhe ndjekjes penale, nëse ekziston një lidhje e fortë midis prokurorit lokal dhe zyrtarëve të policisë nën hetim, Kryeprokurori publik mund të caktojë një prokuror tjetër publik. Vendimi përfundimtar për të ndjekur penalisht i takon Kryeprokurorit publik dhe jo prokurorit publik lokal.¹³³

- Në Republikën Çeke, nëse parashtrohet një kërkesë kundër një zyrtari policor duke pretenduar kryerjen e një krimi, një entitet i veçantë (Inspektimi i Përgjithshëm i Forcave të Sigurisë) është përgjegjës për hetimin e tij.
- Sa u përket organeve të pavarura përgjegjëse për hetimin e ankesave për vepra penale të parashtuara kundër agjentëve të zbatimit të ligjit:
 - Në Mbretërinë e Bashkuar, Zyra e Pavarur për Sjelljen e Policisë heton ankesat kundër forcave të policisë, Agjencinë Kombëtare të Krimin, Policinë Britanike të Transportit dhe Ministrinë e Policisë së Mbrojtjes.
 - Në Islandë, një komitet ekzekutiv i pavarur dhe i paanshëm (Komiteti Islandez i Monitorimit të Policisë) merr ankesa për sjellje të pretenduar kriminale nga zyrtarë policie (si dhe ankesa për metodat e punës). Ai heton, në veçanti, rastet e vdekjes ose dëmtimit të rëndë trupor në lidhje me punën e policisë. Nëse prokurori ose agjenci ose institucione të tjera qeveritare marrin ndonjë ankesë të tillë, ata duhet t'ia kalojnë ato komitetit pa vonesë.
 - Në Bullgari, Ministria e Brendshme ka një organ të pavarur përgjegjës për hetimin e korrupsionit, abuzimit të pushtetit dhe veprimeve të tjera të paligjshme nga policët.
- Në Ukrainë, është ngritur një këshill për mbrojtjen e veprimtarisë gazetareske dhe lirinë e fjalës, në mënyrë që të monitorojë nga afër performancën e hetimeve të veprave penale të kryera kundër gazetarëve. Përbërja e tij përfshin personelin e zbatimit të ligjit dhe përfaqësuesit e komunitetit të medias.¹³⁴
- Shërbimi i Prokurorisë së Kurorës Britanike ka lëshuar "Udhëzime për ndjekjen penale të rasteve që përfshijnë komunikime të dërguara përmes mediave sociale". Këto Udhëzime i kushtojnë vëmendje të veçantë trajtimit të abuzimit gjinor në internet, përfshirë dhunën ndaj grave përmes mediave sociale.

Kërkesa të tjera praktike/operacionale për të frenuar pandëshkueshmërinë

Njësitë e specializuara për hetime me ekspertizë në të drejtat ndërkombëtare të njeriut ose aranzhime të tjera të përshtatura për hetimin e krimeve të kryera ndaj integritetit fizik/moral të gazetarëve

- Në Holandë, Shoqata Holandeze e Gazetarëve bashkëpunon me Shërbimin kombëtar të Prokurorisë Publike (PPS) në lidhje me ankesat zyrtare të gazetarëve për kërcënime dhe frikësime. "Marrëveshja e Grupit Drejtues për agresionin dhe dhunën ndaj gazetarëve" e miratuar nga shërbimi i prokurorisë, policia dhe organizatat e gazetarëve në Holandë parashikon që shërbimi i prokurorisë publike dhe policia do të zhvillojnë në mënyrë aktive politika për të siguruar prioritetizimin e zbulimit dhe ndjekjes penale për agresionin dhe dhunën ndaj gazetarëve nga policia dhe shërbimi i prokurorisë

¹³³ "Sigurimi i një mjedisi të favorshëm për gazetarët në Holandë", Geert Lokhorst dhe Leon Trapman, redaktuar nga Tarlach McGonagle, 13 prill 2018, faqe 70 dhe 73.

¹³⁴ Shih Vlerësimin e Dispozitave të Caktuara të Kodit Penal të Ukrainës në lidhje me veprat kundër profesionistëve të mediave nga Darian Pavli, këshilltar i Këshillit të Evropës, tetor 2017.

publike, përmes nxjerrjes së udhëzimeve dhe organizimit të trajnimeve. Marrëveshja gjithashtu thekson nevojën për të siguruar cilësinë e hetimeve dhe raporteve të policisë dhe kërkon që shërbimi i prokurorisë publike të aplikojë dënime më të larta në raste të tilla.

- Në Kosovë, Njësia e Krimeve të Rënda e Policisë është caktuar si përgjegjëse për hetimin e krimeve kundër gazetarëve dhe koordinatorët janë emëruar në gjykata - një iniciativë e kredituar për përshpejtimin e ndjekjes së suksesshme të rasteve që ishin të pazgjidhura për katër vjet.¹³⁵
- Në Kolumbi, Zyra e Prokurorit Publik ka një nën-njësi të veçantë që zhvillon hetime për krime të kryera kundër gazetarëve.
- Në Ukrainë, kodi penal parashikon vepra specifike që kriminalizojnë lloje të ndryshme sulmesh kundër gazetarëve dhe ndërhyrjesh në aktivitetin e tyre gazetaresk. Zyra e Prokurorit të Përgjithshëm dhe policia kombëtare kanë zhvilluar udhëzime metodologjike në lidhje me hetimet penale të krimeve të tilla. Për më tepër, rreth 750 hetues policie janë trajnuar për zgjidhjen efektive të veprave penale kundër gazetarëve dhe një shkallë e ekspertizës së specializuar është zhvilluar në çdo rajon dhe distrikt.
- Në Serbi, Prokuroria Publike lëshoi në vitin 2015 një udhëzim duke i dhënë përparësi të lartë veprave penale të kryera kundër personave që kryejnë punë në fushën e informacionit dhe që kërkon mbledhjen e statistikave për raste të tilla. Është gjithashtu në procesin e nxjerrjes së një udhëzimi të ri të detyrueshëm që ofron udhëzime se si të veprohet në lidhje me krimet kundër gazetarëve, duke parashikuar gjithashtu përparësi të lartë për këto raste. Serbia gjithashtu ka krijuar një Grup të Përhershëm Punues për Sigurinë e Gazetarëve, i cili synon të sigurojë komunikim të shpejtë dhe efikas midis Zyrës së Prokurorit Publik, Ministrisë së Brendshme dhe shoqatave të gazetarëve kur gazetarët kërcënohen ose sulmohen. Pikat e kontaktit u krijuan brenda administratave të tyre për të siguruar raportimin dhe zgjidhjen më të shpejtë të rasteve të tilla.
- Në Malin e Zi, në vitin 2018 prokurori Suprem lëshoi një udhëzim të detyrueshëm për të gjithë prokurorët për të intensifikuar punën në rastet e dhunës ndaj gazetarëve dhe kërkoi raporte mujore për rezultatet e arritura.
- Në Meksikë, prokurori special për krime kundër lirisë së shprehjes ka autoritetin të drejtë, koordinojë dhe mbikëqyrë hetimet dhe, kur është e përshtatshme, ndjekë penalisht krimet e kryera kundër gazetarëve.¹³⁶ Por ka dënuar kryerësit e veprës në shumë pak raste vrasjesh të gazetarëve. Gazetarët dhe shoqëria civile kanë konstatuar se zyra është e ngadaltë për të ushtruar autoritetin e vet, pjesërisht për shkak se i jepet shumë ngarkesë së pari të vërtetojë nëse krimi ka lidhje me punën e

¹³⁵ Platforma Regjionale e Ballkanit Perëndimor për Avokim të Lirisë së Medieve dhe Sigurisë së Gazetarëve, [KOSOVA Treguesit për nivelin e lirisë së medieve dhe sigurisë së gazetarëve 2018](#), Petrit Çollaku.

¹³⁶ Raporti i Zyrës së Komisionerit të Lartë të Organizatës së Kombeve të Bashkuara për të Drejtat e Njeriut mbi ["Sigurinë e Gazetarëve"](#), A/HRC/24/23, 1 korrik 2013, faqe 8.

viktimës si gazetar, në vend se të vazhdojë me një hetim dhe më pas të përcaktojë nëse ky është rasti.¹³⁷

- Në Suedi, Plani i Veprimit për "Mbrojtjen e fjalës së lirë - masa për të mbrojtur gazetarët, përfaqësuesit e zgjedhur dhe artistët nga ekspozimi ndaj kërcënimeve dhe urrejtjes" rendit një numër veprimesh që synojnë forcimin e hetimit/ndjekjes penale të krimeve të kryera kundër gazetarëve, veçanërisht:
 - Veprat që kërcënojnë të drejtat dhe liritë themelore dhe formimin e lirë të mendimit hetohen nga njësitë e demokracisë dhe kimit të urrejtjes e autoritetit policor suedez atje ku këto ekzistojnë;
 - Kur ekziston dyshimi se krimi është kryer me qëllimin për të ndikuar në formimin e lirë të mendimit, autoriteti suedez i policisë duhet t'i kushtojë vëmendje të veçantë nëse kërcënime ose ngacmime të tilla mund të çojnë në heqjen dorë të një gazetari (ose një përfaqësuesi të zgjedhur ose artisti) nga "operimi në sferën publike";
 - Një program trajnimi i brendshëm i bazuar në internet është duke u zhvilluar për të gjithë zyrtarët e policisë që mund të merren me shkelje të të drejtave të njeriut (përfshirë ata që regjistrojnë raporte), në mënyrë që të rrisin shkathhtësitë dhe njohuritë e tyre;
 - Qeveria synon të monitorojë punën e autoritetit policor suedez në këtë fushë dhe të kërkojë raportimin e masave të marra;
 - Kryeprokurori Publik i ka dorëzuar Qeverisë një studim dhe analizë se si gjykatat e vlerësojnë vlerën penale të veprave kundër përfaqësuesve të zgjedhur. Studimi tregon nevojën që autoriteti policor suedez dhe autoriteti suedez i prokurorisë të forcojnë procedurat për marrjen e viktimave dhe regjistrimin e raporteve, në mënyrë që të përshpejtojnë hetimet dhe procedurat ligjore. Kjo punë ka të ngjarë të ketë ndikim edhe tek gazetarët.
 - Autoriteti suedez i prokurorisë është autorizuar të raportojë mbi masat që janë marrë për të forcuar aftësinë e autoritetit për të ndërhyrë kundër kërcënimeve dhe shkeljeve në internet.
- Në Estoni, për trajtimin e rasteve të kërcënimeve dhe ngacmimeve në internet, është ngritur një gjykatë e specializuar për ngacmime në internet dhe ekspertizë specifike u është ofruar gjykatësve dhe zyrtarëve të zbatimit të ligjit.

Hetime të veçanta gjyqësore ose jo-gjyqësore/hetime nga organe të pavarura të specializuara

- Në Serbi, Komisioni për Hetimin e vrasjeve të gazetarëve u themelua në vitin 2013 për të rihapur rastet e pazgjidhura të gazetarëve të vrarë (raste të Curuvijas, Panticit dhe Vujasinovicit) dhe për të rritur ndërgjegjësimin mbi kërcënimet dhe çështjet e sigurisë. Komisioni përbëhet nga përfaqësues të komunitetit gazetaresk, Ministrisë së Punëve të Brendshme dhe organit të sigurisë kombëtare të Serbisë - Agjencia e Informacionit të Sigurisë (BIA). Ai mbikëqyr ekipe të përziera hetimore të inspektorëve të policisë

¹³⁷ ["Mbrojtja e gazetarisë: Si mekanizmat kombëtarë mund të mbrojnë gazetarët dhe të adresojnë çështjen e pandëshkueshmërisë - Analizë krahasuese e praktikave në shtatë vende"](#), Mbështetja Ndërkombëtare e Mediave, 2017, faqe 40.

dhe përfaqësuesve të shërbimeve të sigurisë për çdo rast vrasjeje. Ndhmon gjithashtu në gjurmimin/raportimin e sulmeve ndaj gazetarëve. Komisioni ndihmon në mbledhjen e provave dhe ofron ndihmë tjetër për hetimin, duke vepruar në fazën e hetimit, por jo në fazën e gjyqimit. Puna e tij ka çuar në ngritjen e akuzave penale kundër katër të dyshuarve në vrasjen e vitit 1999 të Zladko Curuvijas, themelues dhe redaktor i gazetës së parë ditore private të Serbisë.¹³⁸

- Në Malin e Zi, është ngritur një komision i pavarur që përfshin zyrtarë qeveritarë nga policia dhe prokurori publik, si dhe përfaqësues të organizatave mediatike. Ai monitoron aktivitetet e autoriteteve kompetente në hetimin e kërcënimeve dhe dhunës së vjetër dhe të kohëve të fundit (përfshirë vrasjet) ndaj gazetarëve dhe pronës së tyre.
- Në Ukrainë, një grup me shumë palë të interesit i përbërë nga përfaqësues të OJQ-ve dhe AZL-ve është krijuar nga Administrata e Presidentit.
- Në SHBA, kur policia nuk kishte arritur të hetonte plotësisht vrasjen e një gazetari me bazë në Kaliforni, një grup gazetarësh dhe redaktorësh lokalë i bashkuan përpjekjet dhe kryen hetimin vetë. Ata zbuluan dhe bënë publike prova se policia nuk kishte ndjekur dhe vrasësit u dënuan si rezultat.

Ndëshkime të rënda për zyrtarët publikë të cilët, nga neglizhimi, bashkëpunimi ose projektimi veprojnë në një mënyrë që parandalojnë ose pengojnë hetimin, ndjekjen penale ose ndëshkimin e atyre që janë përgjegjës për krimet.

- Në Ukrainë, kodi penal penalizon sjelljen e gjyqtarëve të cilët me vetëdije japin vendim, aktgjykim, aktvendim ose urdhër të padrejtë nga gjyqtari (ose gjyqtarët), duke përfshirë qëllimin e pengimit të aktivitetit të ligjshëm profesional të një gazetari.
- Kodet penale ukrainase, serbe, gjeorgjiane, suedeze, franceze dhe armene parashikojnë shkelje specifike në lidhje me shkeljen e lirisë së shprehjes dhe/ose i kushtohen mbrojtjes së gazetarëve, duke parashikuar sanksione më të larta se në situata normale:
 - Kodi penal ukrainas penalizon "pengimin e aktivitetit të ligjshëm profesional të gazetarëve", "kërcënimet ose dhunën ndaj gazetarit", "shkatërrimin ose dëmtimin e qëllimshëm të pronës së një gazetari", "shkeljen lidhur me jetën e një gazetari", "marrjen gazetari peng";
 - Kodi penal gjeorgjian penalizon "shkeljen e lirisë së fjalës" dhe "ndërrhyrjen e paligjshme në profesionin e gazetarëve";
 - Kodi penal serb penalizon "rrezikimin e sigurisë së një profesionisti mediatik ose të afërmit të tyre", "shkeljen e lirisë së fjalës dhe paraqitjes publike" dhe "parandalimin e shtypjes dhe shpërndarjes së materialit të shtypur dhe transmetimit të programeve". Për më tepër, kodi penal serb përfshin dispozita që trajtojnë krime të caktuara kundër gazetarëve (të tilla si vrasje) si vepra të rënda;
 - Kodi penal suedez penalizon "detyrimin e paligjshëm ose kërcënimin e paligjshëm me qëllim të ndikimit në formësimin e opinionit publik ose të shkeljes

¹³⁸ ["Mbrojtja e gazetarisë: Si mekanizmat kombëtarë mund të mbrojnë gazetarët dhe të adresojnë çështjen e pandëshkueshmërisë - Analizë krahasuese e praktikave në shtatë vende"](#), Mbështetja Ndërkombëtare e Mediave, 2017, faqe 40.

së lirisë së veprimit brenda një organizate politike ose një shoqate tregtare ose industriale dhe në këtë mënyrë rrezikon lirinë e fjalës, tubimit ose asociacionit";

- Kodi penal francez penalizon "ndërhyrjen në ushtrimin e lirisë së shprehjes në një mënyrë të bashkërenduar dhe me kërcënime" dhe "pengesën, në një mënyrë të bashkërenduar dhe me anë të rrahjeve, dhunës, sulmit, shkatërrimit ose degradimit, në ushtrimin e lirisë së shprehje".
- Kodi penal armen gjithashtu penalizon pengimin e punës gazetareske ose detyrimin e gazetarëve për të shpërndarë ose për të mos shpërndarë informacion. Sanksioni rritet nëse vepra kryhet nga një zyrtar publik duke abuzuar me pozitën e tij/saj. Nëse veprimet kryhen me dhunë ose kërcënime ndaj gazetarëve ose të afërmit të tyre, dënohet me burgim.

Mbledhja e statistikave dhe masat e tjera të nevojshme për të frenuar pandëshkueshmërinë

- Në Gjermani, krimet e kryera për arsye politike regjistrohen nga shërbimi i raportimit i policisë kriminale. Që nga 1 janari 2016, krimet e motivuara politikisht të drejtuara kundër medias janë regjistruar si kategori e veçantë.
- Në Serbi, në përputhje me udhëzimin e lëshuar nga prokurori publik, që nga 1 janari 2016 zyrat e prokurorisë kanë mbajtur statistika të veprave penale të kryera kundër personave që kryejnë punë në interes të publikut në fushën e informacionit, si dhe në lidhje me sulmet ndaj uebfaqeve të mediave. Të dhënat e ndara mbahen për secilën akuzë penale të paraqitur dhe përfshijnë të dhëna në lidhje me gazetarin/akterin e medias, veprën penale, hetimet e hapura dhe vendimet e marra nga gjykata.
- Në Ukrainë, Zyra e Prokurorit të Përgjithshëm publikon informacion statistikor mbi veprat penale të regjistruara të kryera kundër gazetarëve dhe rezultatet e hetimeve paragjyqësore. Vendimet, përfshirë rastet e kërcënimeve, sulmeve dhe vrasjeve të gazetarëve, publikohen në uebsajtin e Regjistrisë Shtetërore të Unifikuar të Vendimeve të Gjykatës.

d. Sugjerimet për zbatim

Hetimi i pavarur dhe efektiv

- Duhet të ndërmerren hetime sistematike të brendshme për cilësinë e performancës në hetimin e krimeve të kryera kundër gazetarëve, me përfshirjen e përfaqësuesve të mediave/palëve të tjera të interesit.
- Krijimi i një prokurorie të specializuar kompetente për ndjekjen penale të sulmeve kundër integritetit fizik të gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias mund të jetë e këshillueshme, varësisht nga ashpërsia e problemit. Si një alternativë, mund të jetë e këshillueshme që të sigurohet që ndjekja penale e krimeve të tilla drejtohet nga kryeprokurori, në vend se nga një prokuror lokal.
- Duhet të merret në konsideratë krijimi i një organi të pavarur hetimor për ankesat penale ose disiplinore kundër agjentëve të policisë, ku përfshihen Nenet 2 ose 3 të Konventës, për të siguruar pavarësinë e hetimit.

Kërkesa të tjera praktike/operacionale për të frenuar pandëshkueshmërinë

- Krijimi i njësive të specializuara të hetimit me ekspertizë në të drejtat ndërkombëtare të njeriut, të trajnuar për sigurinë e gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias është i këshillueshëm (shih sugjerimet për zbatim në lidhje me trajnimin për AZL-të në seksionin II(B)(d) të këtij Udhëzuesi zbatimi).
- Protokollet specifike/udhëzimet metodologjike duhet të zhvillohen në lidhje me hetimet penale dhe ndjekjen penale të krimeve të kryera kundër gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias për të siguruar që hetimet dhe ndjekjet penale të sulmeve të dyshuara kundër gazetarëve të kryhen në mënyrë efektive, të shpejtë, të plotë, të pavarur dhe të paanshme. Këto protokolle duhet, ndër të tjera, të:
 - Theksojnë rëndësinë e çdo hetimi/ndjekje penale të tillë të duhur duke marrë parasysh çdo provë të një lidhjeje me aktivitetet profesionale të gazetarëve, çdo lidhje me qëndrime raciste dhe dimensione specifike gjinore;
 - Theksojnë se në kontekstin e vrasjeve me kontratë, hetimi/ndjekja penale nuk mund të konsiderohet i përshtatshëm nëse nuk janë bërë përpjekje të mirëfillta për të identifikuar personin(at) që kishin porositur vrasjen;
 - Sigurojnë që autoritetet veprojnë vetvetiu, pasi çështja të ketë rënë në vëmendjen e tyre dhe se nuk kërkohet iniciativa e të afërmit të viktimës për të nxitur një hetim.
 - Sigurojnë që viktima ose i afërmi të jetë në gjendje të marrë informacione mbi hetimin/ndjekjen penale dhe të paraqesë prova;
 - Sigurojnë që procedurat hetimore janë të ndjeshme ndaj gjinisë, në mënyrë që gazetarët gra të mos dekurajohen të raportojnë sulmet jo në internet ose në internet kundër tyre dhe t'u sigurohet mbështetja e duhur, përfshirë mbështetjen psikosociale;
 - E drejta e gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias për të mos zbuluar burimet e tyre konfidenciale të informacionit;
 - Ofrojnë udhëzime se si të hetohen kërcënimet dhe veprat e tjera penale kundër gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias që ndodhin në internet (përfshirë ato me bazë gjinore), duke theksuar se kërcënimet dhe ngacmimet në internet që përbëjnë vepra penale duhet të ndjeken penalisht dhe të trajtohen si veprat jo në internet dhe se kërcënimet për jetë dhe integriteti fizik, përfshirë kërcënimet për përdhunim, duhet të kenë përparësi në ndjekje penale.

Hetime të veçanta gjyqësore ose jo-gjyqësore/hetime nga organe të pavarura të specializuara

- Shtetet duhet të shqyrtojnë mundësinë e krijimit të një mekanizmi të specializuar të sigurisë (p.sh., një komision i dedikuar hetimor) përgjegjës për adresimin e çështjeve të pandëshkueshmërisë, ose si një entitet i pavarur ose si një seksion ose program i specializuar brenda një organi ekzistues. Mekanizmat e tillë mund të ndihmojnë autoritetet e zbatimit të ligjit përgjegjës për hetimin dhe ndjekjen penale, së bashku me parlamentarët, gazetarët dhe akterët e tjerë të medias, në mënyrë që të sigurojnë një hetim të plotë dhe të zellshëm.

- Shtetet duhet të shqyrtojnë mundësinë e besimit të IKDNj-ve në hetime jo-gjyqësore në rastet e shkeljeve të të drejtave të njeriut për të lehtësuar gjetjen e fakteve, pa paragjykuar autoritetet e ndjekjes dhe hetimit të shtetit të mandatuara për të sjellë kryerësit e veprës para drejtësisë.

Ndëshkime të rënda për zyrtarët publikë të cilët, nga neglizhimi, bashkëpunimi ose projektimi veprojnë në një mënyrë që parandalojnë ose pengojnë hetimin, ndjekjen penale ose ndëshkimin e atyre që janë përgjegjës për krimet.

- Merrni parasysh kryerjen e reformave ligjore për të siguruar:
 - Heqjen e afateve të parashkrimit për ndjekjen penale të krimeve të dhunshme të kryera kundër gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias;
 - Se amnistitë dhe faljet për krime të tilla ofrohen vetëm në raste të jashtëzakonshme;
 - Aplikimin e ndëshkimeve të rënda për zyrtarët publikë të cilët, nga neglizhimi, bashkëpunimi ose projektimi veprojnë në një mënyrë që parandalojnë ose pengojnë hetimin, ndjekjen penale ose ndëshkimin e atyre që janë përgjegjës për këto krime;
 - Marrjen parasysh të natyrës së tyre serioze, njohjen e krimeve kundër lirisë së shprehjes ose si kategori e veçantë e krimeve ose si rrethanë e rënduar që çon në dënime më të rënda.

Mbledhja e statistikave dhe masat e tjera të nevojshme për të frenuar pandëshkueshmërinë

- Statistika të ndara të besueshme duhet të regjistrohen nga autoritetet shtetërore për numrin e ankesave të raportuara, hetimet e hapura, ndjekjet penale dhe dënimet në lidhje me kërcënimet, sulmet dhe vrasjet e gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias. Këto të dhëna, ndër të tjera, duhet të ndahen sipas gjinisë, me synimin për të dokumentuar shkallën dhe ashpërsinë e problemit, duke përfshirë shkallën e pandëshkueshmërisë në mënyrë që të informohen strategjitë për t'iu përgjigjur këtij problemi.

B. Mjetet juridike në dispozicion të gazetarëve dhe të afërmve të tyre (paragrafi 23 i Udhëzimeve)

23. Shtetet anëtare duhet të sigurojnë që mjetet juridike efektive dhe të përshtatshme janë në dispozicion të viktimave dhe, sipas rastit, të familjeve të tyre, duke përfshirë mjetet juridike, kompensimin financiar, trajtimin mjekësor dhe psikologjik, zhvendosjen dhe strehimin. Mjetet juridike duhet të marrin parasysh aspektet kulturore, etnike, fetare të lidhura me gjininë dhe aspekte të tjera. Ndjekja penale në vazhdim ose në pritje nuk duhet të parandalojë viktimat nga kërkimi i mjeteve juridike civile.

a. Treguesit

Rreziqe specifike	Masat për shmangien/zbutjen rreziqeve

<p>Mjetet juridike të pamjaftueshme në dispozicion për gazetarët dhe akterët e tjerë të medias dhe/ose familjet e tyre.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mjetet juridike efektive dhe të përshtatshme janë në dispozicion, duke përfshirë: <ul style="list-style-type: none"> - dëmshpërblimin ligjor; - kompensimin financiar; - trajtimin mjekësor dhe psikologjik, zhvendosjen dhe strehimin; - i afërmi i viktimës mund të përfshihet në procedurë.
---	---

b Tekstet e referencës dhe burimet e tjera përkatëse

Aty ku janë kryer sulme ndaj gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias, shtetet duhet të ndërmarrin hapa për të zbutur ndikimin e tyre, përfshirë sigurimin e shërbimeve të tilla si ndihma mjekësore falas, mbështetja psikologjike dhe shërbimet ligjore, si dhe ndihma në zhvendosjen e gazetarëve dhe familjeve të tyre. Shtetet gjithashtu mund të dëshirojnë të krijojnë/kontribuojnë në fonde ose mekanizma të tjerë që ofrojnë mbështetje për familjet e gazetarëve të vrarë, duke përfshirë mbështetjen financiare, grantet në arsim dhe trajtimin mjekësor¹³⁹ dhe psikologjik. Deklarata e Përbashkët për Krimet kundër Lirisë së Shprehjes¹⁴⁰ sqaron se nëse jepet një dënim për një krim kundër lirisë së shprehjes, viktimave duhet t'u sigurohet një mjet juridik i duhur, pa pasur nevojë që ata të ndjekin veprime të pavarura ligjore, përfshirë kompensimin financiar dhe një varg masash të tjera për rehabilitimin e viktimave.

c. Praktika dhe iniciativa të vlefshme që ofrojnë udhëzime në këtë fushë

- Sipas Direktivës së BE-së 2012/29 mbi "Vendosjen e standardeve minimale për të drejtat, mbështetjen dhe mbrojtjen e viktimave të krimit":
 - shtetet anëtare duhet të konsiderojnë zhvillimin e 'one-stop shops' që i adresojnë nevojat e shumta të viktimave kur përfshihen në procedurat penale, përfshirë nevojën për të marrë informacion, ndihmë, mbështetje, mbrojtje dhe kompensim (shih preambulën);
 - Neni 4 parasheh që nga kontakti i tyre i parë me një autoritet kompetent, viktimat duhet të informohen për (a) llojin e mbështetjes që mund të marrin dhe prej të cilëve, duke përfshirë, qasjen në mbështetje mjekësore, ndonjë mbështetje specialistike, përfshirë mbështetjen psikologjike dhe akomodimin alternativ; (b) procedurat për të bërë ankesa në lidhje me një vepër penale dhe rolin e tyre në lidhje me procedurat e tilla; (c) si dhe në çfarë kushtesh ata mund

¹³⁹ Raporti i Zyrës së Komisionerit të Lartë të Organizatës së Kombeve të Bashkuara për të Drejtat e Njeriut mbi "[Sigurinë e Gazetarëve](#)", A/HRC/24/23, 1 korrik 2013, parag. 66.

¹⁴⁰ [Deklarata e përbashkët për krimet ndaj lirisë së shprehjes](#) ndërmjet Raportuesit Special të Organizatës së Kombeve të Bashkuara (OKB) për Lirinë e Mendimit dhe Shprehjes, Përfaqësuesit të Organizatës për Sigurinë dhe Bashkëpunimin në Evropë (OSBE) për Lirinë e Medias, Raportuesit Special për Lirinë e Shprehjes i Organizatës së Shteteve Amerikane (OAS) dhe Raportuesit Special për Lirinë e Shprehjes dhe Qasjes në Informacion i Komisionit Afrikan për të Drejtat e Njeriut dhe Njerëzve (ACHPR), e prezantuar më 25 qershor 2012. parag. 5.

të marrin mbrojtje, përfshirë masat e mbrojtjes; (d) si dhe në çfarë kushtesh ata mund të kenë qasje në këshillat juridike, ndihmën juridike dhe çdo lloj këshille tjetër; (e) si dhe në çfarë kushtesh ata mund të kenë qasje në kompensim;

- Neni 8 parasheh që viktimat duhet të kenë qasje në shërbimet konfidenciale të mbështetjes së viktimave, si dhe shërbime mbështetëse të specializuara, falas para, gjatë dhe për një kohë të përshtatshme pas procedurave penale. Anëtarët e familjes duhet të kenë qasje në shërbimet për mbështetjen e viktimave në përputhje me nevojat e tyre dhe shkallën e dëmit të pësuar si rezultat i veprës penale të kryer kundër viktimës. Një qasje e tillë nuk varet nga viktimat/anëtarët e familjes që ka sjellë një ankesë zyrtare;
 - Neni 9 parasheh që shërbimet për mbështetjen e viktimave të sigurojnë të paktën: (a) informacion, këshilla dhe mbështetje në lidhje me të drejtat e viktimave, përfshirë qasjen në skemat kombëtare të kompensimit për lëndimet nga akte kriminale, dhe për rolin e tyre në procedurat penale, përfshirë përgatitjen për pjesëmarrje në gjyq; (b) informacion në lidhje referimin e drejtpërdrejtë te cilido shërbim ekzistues përkatës për mbështetje specialistike; (c) mbështetje emocionale/psikologjike; (d) këshilla në lidhje me çështje financiare dhe praktike që dalin si rezultat i krimit; (e) këshilla në lidhje me rrezikun dhe parandalimin e viktimizimit dytësor dhe të përsëritur, të frikësimit dhe të hakmarrjes. Shërbimet e mbështetjes specialistike përfshijnë: (a) strehimore ose akomodim tjetër të përkohshëm, të përshtatshëm për viktimat që kanë nevojë për një vend të sigurt për shkak të një rreziku të menjëhershëm të viktimizimit dytësor dhe të përsëritur, të frikësimit dhe të hakmarrjes; (b) mbështetje të synuar dhe të integruar për viktimat me nevoja specifike, të tilla si viktimat të dhunës seksuale, viktimat të dhunës me bazë gjinore dhe viktimat të dhunës në marrëdhënie të ngushta, duke përfshirë mbështetjen në rast traume dhe këshillimin.
- Në Ukrainë, ligji për "Mbështetjen shtetërore të mediave masive dhe mbrojtjen sociale të gazetarëve" garanton ndihmë financiare nga shteti për gazetarin dhe familjen e tij/saj në rast të lëndimit ose vdekjes si rezultat i një sulmi.
 - Në Suedi, nëse një shkelës nuk mund t'ia paguajë dëmet viktimës/familjes së viktimës dhe kjo e fundit nuk ka sigurim që mbulon plotësisht dëmin ose dëmtimin e pësuar, ata mund të kenë të drejtë të marrin kompensim financiar nga shteti, i njohur si kompensim i lëndimeve nga akte kriminale. Kompensimi për humbjen e mjeteve të jetesës u paguhet anëtarëve të familjes të cilët, sipas ligjit, gëzojnë të drejtën e mjeteve të jetesës nga i ndjeri ose varen nga ai në ndonjë mënyrë tjetër për mbështetjen e tyre nëse mjetet e jetesës po paguheshin në kohën e vdekjes ose nëse mund të supozohet se mjetet e jetesës do të paguheshin pak kohë më pas.

d. Sugjerimet për zbatim

- Shtetet anëtare të BE-së duhet ta transpozojnë, nëse nuk e kanë bërë tashmë, Direktivën e BE-së për "Vendosjen e standardeve minimale për të drejtat, mbështetjen dhe mbrojtjen e viktimave të krimit", e cila përmban standarde për të

mbrojtur viktimat nga viktimizimi dhe shqetësimi i mëtejshëm, për të marrë mbështetjen e duhur gjatë gjithë procedurave dhe të kenë qasje në drejtësi, dhe të kenë qasje të përshtatshme në kompensim. Shtetet jo-anëtare të BE-së mund të marrin frymëzim nga kjo Direktivë.

- Qasja në ndihmë të përshtatshme, të ofruar nga shteti duhet të sigurohet që në fazat më të hershme të një hetimi penal.
- Forcimi i mbrojtjes së dëshmitarëve në rastet që lidhen me sulmet ndaj gazetarëve (shih Seksionin III (A) të këtij Udhëzuesi zbatimi).

Shtojcë

Mjeti i vetëvlerësimit për vendet anëtare në temat e përzgjedhura në lidhje me mbrojtjen e gazetarisë dhe sigurinë e gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias - nën shtyllat e Mbrojtjes dhe Ndjekjes Penale e Udhëzimeve të Rekomandimit CM/Rec(2016)4

<i>Pyetje</i>	<i>Jepni përgjigjen</i>
Zotimi/strategjia politike	
A ka shprehur Qeveria (p.sh. përmes një deklaratë apo dokumenti/deklaratë tjetër) zotim politik për çështjen e sigurisë së gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias, duke theksuar rolin e rëndësishëm të gazetarëve në një shoqëri demokratike?	
A ka zhvilluar dhe miratuar Qeveria një plan/strategji të dedikuar kombëtare të veprimit për sigurinë e gazetarëve, duke vendosur një program gjithëpërfshirës dhe efektiv të aktivitetit, me prioritete të bazuara në urgjencë dhe burime të përshtatshme për zbatimin e tyre?	
Mbrojtja	
Mekanizmat e paralajmërimit të hershëm, e reagimit të shpejtë dhe masat e mbrojtjes për të siguruar sigurinë e gazetarëve (paragrafët 8 - 10 të Rekomandimit)	
A ka ndonjë masë të përkohshme mbrojtëse në dispozicion të gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias në rast të kërcënimeve me dhunë? Nëse po:	
➤ Cilat janë procedurat ekzistuese për të aplikuar për forma të tilla urdhëruese dhe parandaluese të mbrojtjes së përkohshme?	
➤ A ka ndonjë tarifë të vendosur ndaj parashtruesit?	
➤ Cila është vonesa midis lëshimit të urdhrin dhe kohës kur ajo hyn në fuqi?	
➤ Çfarë sanksionesh ligjore (penale/të tjera) mund të shqiptohen në rast të shkeljes së këtyre urdhrave?	
➤ A mund të merren masa të përkohshme mbrojtëse nga viktimat e pretenduar pavarësisht nëse ai/ajo zgjedh të fillojë procedurat ligjore?	
➤ A ka ndonjë shembull praktik të urdhrave të përkohshëm të mbrojtjes të	

lëshuara për të mbrojtur gazetarët dhe akterët e tjerë të medias?	
A janë krijuar linja telefonike hotline, platforma në internet ose pika të kontaktit emergjent 24-orësh për të siguruar që gazetarët dhe akterët e tjerë të medias të kenë qasje të menjëhershme në masat mbrojtëse kur kërcënohen? Nëse po:	
➤ A drejtohen nga organizatat e mediave, shoqëria civile apo shteti?	
➤ A operojnë gjatë gjithë kohës?	
➤ Nëse drejtohen nga shteti:	
○ A sigurohet mbikëqyrje domethënëse e shoqërisë civile?	
○ A sigurohet konfidencialiteti ose anonimat i viktimës?	
➤ Sa është numri vjetor i thirrjeve të bëra nga gazetarë dhe akterë të tjerë të medias?	
A kanë hartuar autoritetet ndonjë mekanizëm koordinimi për t'iu përgjigjur me shpejtësi alarmeve në Platformën e Këshillit të Evropës që kanë të bëjnë me shtetin anëtar? Nëse po, si funksionon ky mekanizëm koordinimi?	
Në rastet në të cilat jeta ose integriteti fizik i gazetarëve ose i akterëve të tjerë të medias janë në rrezik real dhe të menjëhershëm, a duhet autoritetet e zbatimit të ligjit të kryejnë një vlerësim individual të rrezikut në mënyrë që t'i identifikojnë nevojat specifike të mbrojtjes së viktimave? A parashikohet kjo me statut? Nëse po:	
➤ Si funksionon ai?	
Në rast të një rreziku real dhe të menjëhershëm për jetën ose integritetin fizik të gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias, çfarë lloji i mbrojtjes policore ofrohet? Sipas cilave dispozita?	
➤ A sigurohet evakuimi vullnetar në një vend të sigurt dhe, nëse po, me cilat dispozita dhe procedura, d.m.th.:	
○ cili autoritet lëshon vendimin?	
○ cila është vonesa midis lëshimit të urdhrat dhe kohës kur ai bëhet operacional?	
○ a është përdorur ndonjëherë evakuimi vullnetar për gazetarët dhe akterët e tjerë të medias?	

➤ A kanë këto masa një perspektivë të ndjeshme gjinore (duke marrë parasysh rreziqet specifike gjinore me të cilat përballen gazetaret femra dhe akterët e tjerë femra të medias)?	
A është ngritur ndonjë mekanizëm gjithëpërfshirës i mbrojtjes kombëtare për gazetarët dhe akterët ¹⁴¹ e tjerë të medias në shtetin tuaj? Nëse po, si funksionon ai:	
➤ Kush janë përfituesit?	
➤ A është kryer një vlerësim i rrezikut të vdekshmërisë?	
➤ Çfarë lloj masash mbrojtëse mund të sigurojë ai?	
Nëse mbrojtja policore u sigurohet gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias në rrezik për dhunë, a është personeli përkatës i trajnuar në standardet e të drejtave të njeriut dhe mbi dhunën specifike gjinore?	
Trajnimi për mbrojtjen e gazetarëve (paragrafi 12 i Udhëzimeve)	
A janë zhvilluar protokolle ose programe trajnimi për autoritetet shtetërore, të tilla si gjyqtarët, prokurorët, zyrtarët e zbatimit të ligjit që prekin sigurinë e gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias? Po të jetë kështu: <i>[Ju lutemi jepni një përgjigje të veçantë për secilën kategori: gjyqtarë, prokurorë, zyrtarë të zbatimit të ligjit]</i>	
➤ Sa profesionistë të tillë janë trajnuar në vit?	
➤ A përfshin një trajnim i tillë ndërgjegjësimin për rolin e rëndësishëm të luajtur nga gazetarët dhe akterët e tjerë të medias në një shoqëri demokratike?	
➤ A sjell trajnimi vëmendjen në një lidhje të mundshme midis dhunës/kërcënimeve ndaj	

¹⁴¹ Mekanizmat kombëtarë të mbrojtjes/sigurisë janë krijuar nga disa shtete jo të Këshillit të Evropës me një kapacitet për të siguruar mbrojtje fizike dhe me pjesëmarrjen e autoriteteve të zbatimit të ligjit dhe anëtarëve të shoqërisë civile dhe medias (p.sh. shembuj kolumbianë dhe meksikanë janë dhënë në Udhëzuesin e zbatimit). Këta mekanizma në përgjithësi u shërbejnë gazetarëve që punojnë në çështje me rrezik të lartë siç janë korrupsioni dhe krimi i organizuar dhe mbulojnë raste sulmesh dhe sulme në tentativë, si dhe kërcënime të besueshme. Mekanizmi idealisht, pas marrjes së një raporti kërcënimi nga gazetarët, duhet të kryejë një vlerësim të rrezikut të vdekshmërisë, të seriozitetit të situatës në mënyrë që të hartojë një plan sigurie dhe të sigurojë kur është e nevojshme mbrojtje për gazetarët dhe akterët e tjerë të medias. Ai duhet të sigurojë që viktimave t'u ofrohet informacion mbi llojet e ndryshme të shërbimeve mbështetëse dhe masave ligjore në dispozicion të tyre. Pas çdo përcaktimi se një individ ka nevojë për mbrojtje, mekanizmi duhet të jetë në gjendje të sigurojë masa materiale të mbrojtjes dhe gjithashtu duhet të parashikohet një strategji daljeje që siguron kur mbështetja për gazetarin duhet të pushojë.

gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias dhe aktiviteteve profesionale të gazetarëve, që do të merren parasysh gjatë hetimit?	
➤ A adreson ai rolin e gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias kur mbulojnë demonstrata publike, raportojnë nga zonat e konfliktit ose gjatë gjendjes së jashtëzakonshme?	
➤ A e thekson ai se kërcënimet dhe ngacmimet në internet që përbëjnë vepra penale duhet të ndjekën penalisht dhe të trajtohen si vepra jo në internet?	
○ Në këtë rast, a shpjegon ai se si të hetohen kërcënimet dhe veprat e tjera penale që ndodhin në internet?	
○ A thekson ai që kërcënimet për jetë dhe integritet fizik, përfshirë kërcënimet për përdhunim, duhet të kenë përparësi në ndjekjen penale?	
➤ A fokusohet trajnimi i ofruar për gjyqtarë edhe në parandalimin e zbatimit arbitrar të legjislacionit kufizues siç janë shpifja, anti-terrorizmi, siguria kombëtare, rendi publik, gjuha e urrejtjes, blasfemia dhe kujtesa?	
Zbatimi diskriminues ose arbitrar i legjislacionit ose sanksioneve për të heshtur gazetarët dhe akterët e tjerë të medias (paragrafi 13 i Udhëzimeve)	
A ka masa legjislative dhe/ose masa të tjera për të parandaluar abuzimin me ligjin dhe procesin ligjor (d.m.th. përdorimi joserioz, shqetësues ose dashakeq i procesit gjyqësor) për të frikësuar dhe heshtur gazetarët dhe akterët e tjerë të medias?	
➤ A ekzistojnë rregulla dhe standarde në lidhje me përgjegjësinë penale dhe civile në mënyrë që të parandalohet turizmi shpifës?	
➤ A ka legjislacion anti-SLAPP në fuqi?	
➤ A janë në dispozicion skemat e ndihmës juridike për gazetarë në mënyrë që të sigurohet që ata të kenë një mundësi të arsyeshme për të paraqitur rastet e tyre?	
A është kryer ndonjë rishikim i ligjeve për shpifjen, anti-terrorizmin, sigurinë kombëtare, rendin publik, gjuhën e urrejtjes, blasfeminë dhe kujtesën për të siguruar që termat dhe konceptet kryesore të përkufizohen me saktësi të mjaftueshme për të shmangur abuzimin dhe që këto ligje të kenë masa mbrojtëse të lirisë së shprehjes?	

Nëse është kryer rishikimi i legjislacionit për shpifje, a i ka shikuar dhe adresuar çështjet vijuese:	
➤ A janë proporcionale sanksionet e parashikuara sipas ligjit?	
➤ A parashikohen dënimet me burg si sanksion? Dhe nëse po, a konsiderohet aplikimi i tyre si mase e jashtëzakonshme vetëm kur të drejtat e njeriut dëmtohen seriozisht?	
➤ A parashikojnë ligjet për shpifje mbrojtje të shtuar për figurat publike dhe për krerët e shteteve/monarkët?	
➤ A përmban legjislacioni masa mbrojtëse të lirisë së shprehjes, përfshirë mbrojtjen e së vërtetës/interetit publik/komentit të drejtë?	
➤ A janë në dispozicion një sërë mjetesh juridike civile (të tilla si faljet ose urdhrat për korrektim) si alternativa për dëmet? A janë në dispozicion masa të shpejta apo me kosto të ulët?	
➤ A janë inkurajuar organet jashtëgjyqësore, të tilla si këshillat e shtypit, të japin një përgjigje proporcionale ndaj shpifjes?	
Roli i gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias që mbulojnë demonstrata dhe ngjarje të tjera (paragrafi 14 i Udhëzimeve)	
A ekzistojnë kanale të krijuara të komunikimit ndërmjet organizatave të gazetarëve, forcave të sigurisë dhe prokurorëve në mënyrë që të sigurojnë të kuptuarit dhe marrëdhënie të mira pune? Po të jetë kështu:	
➤ Sa i rregullt është komunikimi përmes këtyre kanaleve? A organizohen takime/shkëmbime të dedikuara përpara ngjarjeve të mëdha si zgjedhjet, protestat, ndeshjet sportive?	
➤ A janë caktuar pikat kontaktuese për të siguruar komunikim të qetë midis zbatimit të ligjit, medias dhe prokurorëve?	
➤ A ekziston ndonjë udhëzim për zyrtarët e zbatimit të ligjit, që përcakton të drejtat e anëtarëve të medias në situata të fërkimeve të mundshme (të tilla si demonstrata) dhe që ofron rregulla për identifikimin e medias? dhe,	
○ Nëse po, a specifikojnë këto udhëzime që kur gazetarët dhe akterët e tjerë të	

medias nuk janë në gjendje të sigurojnë dokumentacionin që tregon statusin e tyre, autoritetet e zbatimit të ligjit duhet të përpiqen ta verifikojnë atë me mjete të tjera?	
Armiqësia dhe minimi i integritetit të gazetarëve nga autoritetet publike (paragrafi 15 i Udhëzimeve)	
A i dënojnë publikisht zyrtarët shtetërorë të gjitha rastet e kërcënimeve dhe dhunës ndaj gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias, dhe nëse po, çfarë shembuj mund të jepen për to?	
Prokuroria dhe pandëshkueshmëria	
Kërkesat për një hetim efektiv dhe kërkesat operacionale për të frenuar pandëshkueshmërinë (paragrafët 17-22 dhe 24 të Udhëzimeve)	
A janë bërë aranzhime specifike, përfshirë ngritjen e një zyre të prokurorit të specializuar, për ndjekjen penale të sulmeve kundër integritetit fizik të gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias ose krimeve të tjera kundër lirisë së shprehjes?	
A kryhen hetime për kërcënime/dhunë ndaj gazetarëve nga njësi të specializuara, të caktuara të autoriteteve të zbatimit të ligjit, të krijuara për këtë qëllim? Nëse po, a janë trajnuar ata në normat dhe masat mbrojtës ndërkombëtare të të drejtave të njeriut?	
A janë zhvilluar protokolle specifike/udhëzime metodologjike për zbatimin e ligjit/prokurorët në lidhje me hetimet penale të krimeve të kryera kundër gazetarëve për të siguruar që hetimet për krime të tilla të kryhen në mënyrë efektive, të shpejtë, të plotë, të pavarur dhe të paanshme?	
➤ Nëse po, çfarë u përshkruajnë protokollat/udhëzimet e tilla metodologjike zbatimit të ligjit dhe prokurorëve?	
Si e siguron shteti pavarësinë dhe paanësinë e autoriteteve hetimore, d.m.th. që çdo zyrtar ose institucion i implikuar në ndonjë mënyrë në rastin të përjashtohet nga hetimi?	
➤ A ka organe të pavarura të ankesave të policisë?	
➤ Si funksionojnë ato?	
A mbledh shteti statistikat për numrin e: <ul style="list-style-type: none"> - ankesave të raportuara, - hetimeve të hapura, 	

<ul style="list-style-type: none"> - ndjekjeve penale, - dhe dënimeve <p>në lidhje me, kërcënimet, sulmet dhe vrasjet e gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias?</p>	
<p>➤ Nëse po, a ndahen të dhëna të tilla edhe në bazë të gjinisë?</p>	
<p>A ka ndonjë shembull të ndjekjeve penale të suksesshme për dhunë dhe frikësim të gazetarëve kundër zinxhirit të plotë të akterëve, përfshirë nxitësit/organizatorët dhe kryerësit e veprës?</p>	
<p>A parashkruhen krimet e kryera nga agjentët e shtetit kundër gazetarëve ose akterëve të tjerë të medias që përfshijnë keqtrajtimin?</p>	
<p>A ofron sistemi juaj ligjor ndëshkime të rënda në lidhje me zyrtarët publikë të cilët, nga neglizhimi, bashkëpunimi ose projektimi veprojnë në një mënyrë që parandalojnë ose pengojnë hetimin, ndjekjen penale ose ndëshkimin e atyre që janë përgjegjës për këto krime?</p>	
<p>A i njeh sistemi juaj ligjor krimet kundër lirisë së shprehjes ose si kategori e veçantë e krimeve ose si rrethanë e rënduar që çon në dënime më të rënda?</p>	
<p>A parashikon sistemi juaj ligjor që amnistitë dhe faljet për sulme/vrasje të gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias duhet të zbatohen vetëm raste të jashtëzakonshme?</p>	
<p>Mjetet juridike në dispozicion të gazetarëve dhe të afërmve të tyre (paragrafi 23 i Udhëzimeve)</p>	
<p>Cilat janë llojet e shërbimeve/mjeteve juridike/mbështetjes të ofruara nga shteti për gazetarët dhe akterët e tjerë të medias (dhe, kur është e zbatueshme, për familjet e tyre) që kanë qenë viktimat të dhunës, para, gjatë dhe pas procedimit penal?</p>	
<p>A ka aplikuar shteti masa për të mbështetur dhe kompensuar familjet e gazetarëve të vrarë? Nëse po, a sigurohen këto masa në buxhet?</p>	
<p>Hetimet për pandëshkueshmëri nga organet e specializuara të pavarura (paragrafi 25 i Udhëzimeve)</p>	
<p>A ka ndonjë mekanizëm jo-gjyqësor siç janë hetimet parlamentare ose të tjera publike, Avokati i Popullit dhe ose komisione të pavarura për të plotësuar mjetet juridike gjyqësore në rastet e vrasjeve, sulmeve dhe keqtrajtimit të</p>	

gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias? Nëse po:	
➤ Çfarë lloj hetimesh kryejnë ato dhe çfarë lloj mjetesh juridike mund të lëshojnë?	
➤ A përfshijnë ato pjesëmarrjen e mediave dhe shoqërisë civile?	
➤ Sa hetime të tilla janë kryer?	

Dhuna ndaj gazetarëve është në rritje në të gjitha shtetet anëtare të Këshillit të Evropës - sulmet po bëhen gjithnjë e më të ashpra dhe përfshijnë, në disa raste, vrasje dhe bomba në vetura, si dhe forma të tjera të dhunës fizike dhe kërcënimeve.

Udhëzuesi i tanishëm i zbatimit synon t'u sigurojë shteteve anëtare përgjigje konkrete në pyetjen se çfarë mund dhe duhet të bëhet për të mbrojtur gazetarët dhe akterët e tjerë të medias.

Ai e bën këtë duke i ofruar më shumë kontekst Rekomandimit të Komitetit të Ministrave mbi Mbrojtjen e gazetarisë dhe sigurinë e gazetarëve dhe akterëve të tjerë të medias, duke përfshirë referencat në praktikën gjyqësore të Gjykatës Evropiane të të Drejtave të Njeriut dhe në burime të tjera. Më e rëndësishmja, ai paraqet praktika konkrete të vlefshme në terren dhe bën sugjerime për zbatimin e Rekomandimit, me qëllim që të hiqet çështja e sigurisë dhe pandëshkueshmërisë nga sfera e vetë teorisë dhe të projektohet në masa të veprueshme. Një mjet i vetëvlerësimit i ofruar nga Udhëzuesi i zbatimit ka për qëllim të ndihmojë shtetet anëtare të rishikojnë në mënyrë objektive gjendjen e zbatimit të Rekomandimit në juridiksionet e tyre përkatëse.

www.coe.int/freedomofexpression

www.coe.int

Këshilli i Evropës është organizatë udhëheqëse e kontinentit për të drejtat e njeriut.

Ai përbëhet nga 47 shtete anëtare, duke i përfshirë të gjithë anëtarët e Bashkimit Evropian.

Të gjitha shtetet anëtare të Këshillit të Evropës kanë nënshkruar Konventën Evropiane për të Drejtat e Njeriut, një traktat i projektuar për të mbrojtur të drejtat e njeriut, demokracinë dhe sundimin e ligjit.

Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut mbikëqyr zbatimin e Konventës në shtetet anëtare.